

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Eva Bec

**Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne
službe v osnovnih šolah na Koroškem**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2021

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Eva Bec

**Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne
službe v osnovnih šolah na Koroškem**

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Alenka Gril

Ljubljana, 2021

Zahvala

*Zahvaljujem se vsem trem svetovalnim delavkam,
ki so si kljub pomanjkanju časa in razmeram v času epidemije
vzele čas in odgovorile na moja vprašanja,
ter vsem devetošolcem, ki so izpolnili anketni vprašalnik.*

*Hvala mentorici doc. dr. Alenki Gril za podporo,
dostopnost, pomoč in svetovanje.*

*Zahvaljujem se moji družini ter vsem prijateljem,
ki so me spodbujali in me motivirali.
Hvala za vašo potrpežljivost in podporo.*

POVZETEK DIPLOMSKEGA DELA

Delo z mladimi me veseli že od nekdaj. Opazila pa sem, da se delo šolskih svetovalnih delavk na šolah močno razlikuje, zato sem se začela spraševati, katere od metod, ki jih uporabljajo, bolj ustrezajo učencem in kaj si oni sploh želijo od šolske svetovalne službe. Ravno zato, ker so se njihove metode in njihov odnos do učencev tako razlikovali, sem se odločila raziskati, kaj si želijo učenci, kaj točno je njim najpomembnejše in kakšne so njihove potrebe in pričakovanja do šolske svetovalne službe. Menim, da je glas učencev premalo slišan, da jih večkrat spregledamo pri odločitvah ravno zato, ker so še otroci, vendar tega ne bi smeli početi, saj konec koncev gre zanje in za njihovo izkušnjo šolanja. V pregledu problematike se najprej poglobim v šolsko svetovalno službo, kaj to je, kako deluje, kakšne so naloge in načela, kakšna je zakonodaja. Nato pregledam posamezne profile, ki so lahko zaposleni v šolski svetovalni službi, ter njihove prednosti in morebitne slabosti. Osredotočim se na delo šolske svetovalne službe s posameznimi udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa. V nadaljevanju pa se poglobim v delo šolske svetovalne službe v zaključnih razredih, saj so v moji raziskavi sodelovali devetošolci. Opišem obdobje mladostništva in vse, kar prinaša s seboj, prehod iz osnovne v srednjo šolo ter poklicno orientacijo na šolah.

Raziskava je kombinirana, torej kvalitativna in kvantitativna. Zastavim si naslednja vprašanja: (R1) Kakšne so potrebe in kakšna pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem? (R2) Katere potrebe in pričakovanja devetošolcev že naslavlja šolska svetovalna služba na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem? (R3) Katerih potreb in pričakovanj devetošolcev šolska svetovalna služba še ne naslavlja na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem? in (R4) Kaj bi devetošolci na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem spremenili ali dodali pri delu šolske svetovalne službe? Populacija v raziskavi so vsi učenci, ki so obiskovali 9. razred na OŠ Franja Goloba Prevalje, OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem in OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem v času, ko se je izvajala raziskava. Spletni vprašalnik je izpolnilo 66 devetošolcev, ki so imeli soglasja staršev. Populacija v moji raziskavi pa so prav tako vse svetovalne delavke zaposlene na OŠ Franja Goloba Prevalje, OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem in OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, v času, ko se je izvajala raziskava. Vzorec pri treh šolskih svetovalnih delavkah, s katerimi sem opravljala intervjuje, je neslučajnostni in priložnostni. Ugotovila sem, da si devetošolci želijo bolj osebnega odnosa s šolsko svetovalno delavko, morali bi jo bolje spoznati in tisti, ki bi si želeli, imeti več stika z njo. Prav tako sem ugotovila, da so svetovalne delavke na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem preobremenjene in jim večkrat zmanjka časa za zadosten stik z učenci. Ostale ugotovitve so še, da obstajajo teme za delavnice in predavanja, ki nekatere devetošolce zanimajo bolj kot druge in o katerih bi si želeli slišati več, da so devetošolcem ljubši individualni pogovori s svetovalno delavko ter da se njihove potrebe nekoliko razlikujejo glede na njihov spol, učni uspeh ter status. Najpomembnejša ugotovitev pa je bila, da devetošolci v večini menijo, da jim trenutno šolska svetovalna služba na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem nudi vse, kar potrebujejo, kar je lahko res, lahko pa je njihovo mnenje posledica nepoznavanja nalog šolske svetovalne službe.

Ključne besede: šolska svetovalna služba, osnovna šola, Koroška, devetošolci, potrebe in pričakovanja

The needs and expectations of ninth grade students for the school counseling service at elementary schools in carinthia.

GRADUATION THESIS ABSTRACT

I have always enjoyed working with young people. However, I noticed that the work of school counselors at schools differs greatly. Therefore, I began to wonder which of these methods they use are more appropriate for students and what the students need from the school counseling service in general. Precisely because their methods and their attitudes towards students were so different, I decided to research what students want, what exactly is most important to them, and what their needs and expectations are for the school counseling service. I think that the voice of students is not listened to enough, that we often overlook them in decisions precisely because they are still children. We should not do that because, in the end, it is all about them and their schooling experience. In reviewing the issue, I first delve into the school counseling service, what it is, how it works, what its tasks and principles are, and what the legislation is. I then review the individual profiles that may be employed in the school counseling service, as well as their strengths and potential weaknesses. I focus on the work of the school counseling service with individual participants in the educational process. Furthermore, I delve into the work of the school counseling service in the final grades because ninth-graders participated in my research. I describe the period of adolescence and everything it brings with, the transition from elementary to secondary school, and vocational orientation in schools.

The research is combined, i.e. qualitative and quantitative. I ask myself the following questions: (R1) What are the needs and expectations of ninth-graders from the school counseling service at the three major elementary schools in Carinthia? (R2) What needs and expectations of ninth-graders have already been addressed by the school counseling service at three major elementary schools in Carinthia? (R3) What needs and expectations of ninth-graders has the school counseling service not yet addressed in the three major elementary schools in Carinthia? (R4) What would ninth-graders at the three major elementary schools in Carinthia change or add to the work of the school counseling service? The population in the research are all students who attended the 9th grades at the Franjo Golob Prevalje Elementary School, the Koroški Jeklarji Ravne na Koroškem Elementary School, and the Prežihov Voranc Ravne na Koroškem Elementary School at the time of the research. The online questionnaire was completed by 66 ninth-graders who had parental consent. The population in my research is also all counselors employed at the Franjo Golob Prevalje Elementary School, the Koroški Jeklarji Ravne na Koroškem Elementary School, and the Prežihov Voranc Ravne na Koroškem Elementary School at the time the research was performed. The sample of the three school counselors I interviewed is non-random and casual. I ascertained that ninth-graders want a more personal relationship with a school counselor. They should get to know her better and those who would like that should have the opportunity of having more contact with her. I also ascertained that the counselors at the three major elementary schools in Carinthia are overburdened and often run out of time for sufficient contact with students. Other findings include the following. There are topics for workshops and lectures that some ninth-graders are more interested in than others and they would like to hear more about them. Ninth-graders prefer individual conversations with a counselor and their needs vary slightly according to their gender, success in school, and status. The most important ascertainment was that the majority of ninth-graders believe that, currently, school counseling service at the three major elementary schools in Carinthia offers them everything they need. This may be true. However, their opinion may be the result of their ignorance of the tasks of the school counseling service.

Keywords: school counseling service, elementary school, Carinthia, ninth-graders, needs and expectations

KAZALO VSEBINE

1 PREGLED PROBLEMATIKE	10
1.1 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA	10
1.1.1 Temeljna načela, vrste dejavnosti in osnovna področja dela šolske svetovalne službe	11
1.1.2 Zakonski okvir šolske svetovalne službe	12
1.1.3 Različni profili v šolski svetovalni službi in povezava s socialnim delom	13
1.2 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA V ODNOSU DO DRUGIH ČLANOV ŠOLSKE SKUPNOSTI.....	16
1.2.1 Šolska svetovalna služba in učitelji ter vodstvo šole	16
1.2.2 Šolska svetovalna služba in starši	17
1.2.3 Šolska svetovalna služba in učenci.....	18
1.3 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA V ZAKLJUČNIH RAZREDIH OSNOVNE ŠOLE.....	19
1.3.1 Značilnosti učencev v zgodnjem mladostništvu in na razvojne potrebe usmerjeno šolsko svetovalno delo	19
1.3.2 Prehod iz osnovne šole v srednjo šolo in poklicna orientacija pri šolskem svetovalnem delu.....	20
2 FORMULACIJA PROBLEMA.....	22
2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE	23
3 METODOLOGIJA	23
3.1 Vrsta raziskave	23
3.2 Populacija in vzorec.....	24
3.3 Pripomočki/merski instrumenti	24
3.4 Zbiranje podatkov	25
3.5 Obdelava in analiza podatkov.....	26
4 REZULTATI	28
4.1 Kvalitativni del	28
4.2 Kvantitativni del	34
4.2.1 ZNAČILNOSTI SODELUJOČIH DEVETOŠOLCEV	35
4.2.2 POZNAVANJE DELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE MED DEVETOŠOLCI	37
4.2.3 PREDLOGI IN POTREBE PO DELU ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE MED DEVETOŠOLCI	42

4.2.4	SODELOVANJE DEVETOŠOLCEV S ŠOLSKO SVETOVALNO SLUŽBO	44
4.2.5	POTREBE IN PRIČAKOVANJA DEVETOŠOLCEV DO ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE	49
4.3	Preverjanje hipotez	51
4.3.1	H2: Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se razlikujejo glede na spol.	51
4.3.2	H3: Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se razlikujejo glede na učni uspeh.	55
4.3.3	H4: Devetošolci s posebnimi potrebami na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem imajo do šolske svetovalne službe drugačne potrebe in pričakovanja kot devetošolci, ki nimajo posebnih potreb.....	62
5	RAZPRAVA	64
6	SKLEPI	69
7	PREDLOGI	70
8	VIRI IN LITERATURA	72
9	PRILOGE	77
9.1	Smernice za intervju	77
9.2	Intervjuji	77
9.3	Odprto kodiranje.....	85
9.4	Oсно kodiranje.....	102
9.5	Soglasje za starše	108
9.6	Vprašalnik za devetošolce	110
9.7	Tabela surovih podatkov.....	116

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prikaz podatkov o pomembnosti posameznih nalog šolske svetovalne službe, kot jo vidijo devetošolci.....	39
Tabela 2: Prikaz podatkov o pomembnosti posameznih nalog šolske svetovalne službe, povezanih s poklicno orientacijo, kot jo vidijo devetošolci.....	40
Tabela 3: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah devetošolcev glede poklicne orientacije.....	42
Tabela 4: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah devetošolcev za udobnejše počutje ob deljenju osebnih stvari s svetovalno delavko.....	45
Tabela 5: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah devetošolcev za bolj verjetno iskanje pomoči pri svetovalni delavki.....	47
Tabela 6: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah in pričakovanjih devetošolcev do šolske svetovalne službe, ki jim še manjkajo.....	50

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Prikaz podatkov o številu sodelujočih devetošolcev iz posamezne šole.....	35
Grafikon 2: Prikaz podatkov o spolu sodelujočih devetošolcev	35
Grafikon 3: Prikaz podatkov o uspehu sodelujočih devetošolcev v osmem razredu	36
Grafikon 4: Prikaz podatkov o sodelujočih z veljavno odločbo za status učenca s posebnimi potrebami.....	36
Grafikon 5: Prikaz podatkov o učencih s statusom nadarjenega učenca.....	37
Grafikon 6: Prikaz podatkov o poznavanju dela šolske svetovalne delavke s strani devetošolcev	37
Grafikon 7: Prikaz podatkov o pomembnosti poznavanja nalog šolske svetovalne delavke s strani devetošolcev	38
Grafikon 8: Prikaz podatkov o temah za delavnice, predavanja, ki se devetošolcem zdijo zanimive	43
Grafikon 9: Prikaz podatkov o načinu, na katerega se devetošolci najpogosteje znajdejo pri svetovalni delavki.....	44
Grafikon 10: Prikaz podatkov o udobju devetošolcev, da delijo osebne stvari s svetovalno delavko	45
Grafikon 11: Prikaz podatkov o verjetnosti iskanja pomoči devetošolcev pri šolski svetovalni delavki	46
Grafikon 12: Prikaz podatkov o potrebah devetošolcev, potem ko/če svojo stisko zaupajo šolski svetovalni delavki	48
Grafikon 13: Prikaz podatkov o preferencah devetošolcev glede pogovora s šolsko svetovalno delavko	49
Grafikon 14: Prikaz podatkov o potrebah devetošolcev po več stikih s šolsko svetovalno delavko	49
Grafikon 15: Prikaz podatkov o tem, ali svetovalna služba devetošolcem že nudi vse potrebno za uspešno šolanje	50
Grafikon 16: Primerjava podatkov o temah za delavnice, predavanja, glede na spol.....	51
Grafikon 17: Primerjava podatkov o načinih, na katere se devetošolci največkrat znajdejo pri šolski svetovalni delavki, glede na spol	52
Grafikon 18: Primerjava podatkov o občutku udobja devetošolcev pri deljenju osebnih stvari s svetovalno delavko glede na spol.....	53
Grafikon 19: Primerjava podatkov o potrebah devetošolcev, potem ko/če zaupajo svoje težave svetovalni delavki, glede na spol in pogostost izbir	54
Grafikon 20: Primerjava podatkov o potrebi po več stikih s svetovalno delavko glede na spol	55

Grafikon 21: Primerjava podatkov o pomembnosti osnovnih nalog svetovalne delavke po mnenju devetošolcev glede na učni uspeh	56
Grafikon 22: Primerjava aritmetične sredine S1 in S2 pri določanju pomembnosti nalog šolske svetovalne službe.....	57
Grafikon 23: Primerjava podatkov o pomembnosti nalog šolske svetovalne delavke, povezanih s poklicno orientacijo, po mnenju devetošolcev glede na učni uspeh	58
Grafikon 24: Primerjava povprečij pomembnosti nalog šolske svetovalne službe, povezanih s poklicno orientacijo, po mnenju devetošolcev	59
Grafikon 25: Primerjava podatkov o pogostosti izbire tem za delavnice, predavanja glede na učni uspeh.....	60
Grafikon 26: Primerjava podatkov o potrebi po več stikih s šolsko svetovalno delavko glede na učni uspeh	61
Grafikon 27: Primerjava podatkov o pogostosti izbire tem za delavnice, predavanja glede na status učenca.....	62
Grafikon 28: Primerjava podatkov o potrebi po več stikih s šolsko svetovalno delavko glede na status učenca	63

1 PREGLED PROBLEMATIKE

1.1 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA

Za popolno razumevanje koncepta šolske svetovalne službe se moramo najprej vrniti v preteklost. Pri nas se je koncept šolskega svetovalnega dela, kot ga poznamo danes in je danes uveljavljen, začel oblikovati in razvijati v drugi polovici šestdesetih let prejšnjega stoletja. Na šolah so takrat začeli zaposlovati različne profile strokovnjakov, kot so psihologi, pedagogi in socialni delavci. Ti so zagotavljali strokovno pomoč in podporo vsem udeleženi v vzgojno-izobraževalnem procesu. Koncept se je skozi leta vidno spreminjal in izpopolnjeval, konec devetdesetih let pa izoblikoval svojo podobo, ki jo bomo opisali v nadaljevanju. Dokazi za to so v prispevkih različnih strokovnjakov iz sredine devetdesetih let, npr. Pediček, ki je pri nas postavil teoretske temelje šolskega svetovalnega dela, in drugi, ki so koncept še izpopolnjevali po njem (npr. Čačinovič Vogrinčič, Resman, Bezić ...) (Gregorčič Mrvar in Resman, 2016).

Delo šolske svetovalne službe izhaja iz skrbi za osebni razvoj otrok in mladostnikov. Optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialni in kulturni razvoj, narodno pripadnost, veroizpoved in telesno ter duševno konstitucijo je temeljni cilj vsake vzgojno-izobraževalne ustanove in v tem okviru tudi temeljni cilj šolske svetovalne službe. Pri tem pa šolska svetovalna služba skrbi za to, da so vsi posamezni udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa, ne le otroci, čim uspešnejši pri uresničevanju tega temeljnega cilja. (Vršnik Perše, Kozina in Rutar Leban, 2008)

V šolski svetovalni službi najdemo zaposlene različne profile strokovnih delavcev. To so lahko pedagogi, psihologi, socialni delavci, socialni ali specialni pedagogi. Vsi so strokovno usposobljeni za opravljanje svetovalnega dela na šoli, vendar se njihove metode dela lahko razlikujejo glede na njihov profil. Zato so se uveljavile »Programske smernice«, ki vsem strokovnim delavcem v svetovalni službi prinašajo osnovni koncept šolskega svetovalnega dela in predstavljajo skupni okvir za strokovno delo. S strani sveta RS za splošno izobraževanje so bile prve Programske smernice potrjene leta 1999, do danes pa so bile še dodelane. Vsak posamezen šolski svetovalni delavec mora glede na potrebe, želje, pričakovanja šole in njenih udeležencev s pomočjo Programskih smernic in svoje strokovne usposobljenosti vsakokrat, pri vsakem posameznem primeru in situaciji, izbrati in jasno opredeliti svoj strokovni delež oz. prispevek svetovalne službe na šoli. (Programske smernice – svetovalna služba, 2008)

Če torej poskušamo postaviti neko temeljno definicijo šolske svetovalne službe in si pri tem pomagamo s Programskimi smernicami, pridemo do spoznanja, da šolska svetovalna služba

opravlja interdisciplinarno zasnovano strokovno delo, njena temeljna naloga pa je, da se s pomočjo svojega strokovnega znanja, svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj, ki se pojavljajo v vzgojno-izobraževalnem procesu v šoli, s tem da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci v šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi ustanovami. (Programske smernice – svetovalna služba, 2008)

1.1.1 Temeljna načela, vrste dejavnosti in osnovna področja dela šolske svetovalne službe

Programske smernice za delo šolske svetovalne službe, ki so ločene za vsak vzgojno-izobraževalni podsystem (vrtci, osnovne šole, srednje šole), določajo temeljna načela dela svetovalne službe (Bezić, Rupar, Škarič, 2003). To so (Programske smernice – svetovalna služba, 2008):

1. načelo strokovnosti in strokovnega izpopolnjevanja,
2. načelo strokovne avtonomnosti,
3. načelo interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja,
4. načelo aktualnosti,
5. načelo razvojne usmerjenosti,
6. načelo fleksibilnega ravnotežja med osnovnimi vrstami dejavnosti svetovalne službe,
7. načelo celostnega pristopa,
8. načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu,
9. načelo evalvacije lastnega dela.

”Svetovalna služba na šoli se vključuje v reševanje vprašanj vzgojno-izobraževalnega procesa preko treh med seboj prepletenih vrst dejavnosti, in sicer dejavnosti pomoči, razvojnih in preventivnih dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije.” (Programske smernice – svetovalna služba, 2008, str. 14)

1. ”Dejavnosti pomoči. Pomoč zajema vse tiste dejavnosti, naloge in projekte svetovalne službe, ki so odgovor na potrebo po pomoči kogarkoli od možnih udeležencev vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli.”
2. ”Razvojne in preventivne dejavnosti. Razvojne in preventivne dejavnosti svetovalne službe so del razvojnih nalog vrtca oziroma šole kot ustanove. Svetovalna služba se vključuje v razvojno-analitično delo v vrtcu oziroma šoli, s pomočjo katerega se spremlja in ugotavlja obstoječe stanje. Sodeluje pri načrtovanju raznih sprememb in

izboljšav v vzgojno-izobraževalnem procesu, vodi ali koordinira različne razvojne, inovativne in preventivne projekte v vrtcu oziroma šoli.”

3. "Dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Med temeljne dejavnosti svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli nujno sodita tudi načrtovanje in evalvacija, ki se prepletata tako z nudenjem pomoči kot z razvojnim in preventivnim delom." (Programske smernice – svetovalna služba, 2008, str. 10–15)

Treba je omeniti še osnovna področja dela šolske svetovalne službe, ki so omenjena v Programskih smernicah in jih pokriva šolska svetovalna služba. To so: učenje in poučevanje; šolska kultura, vzgoja, klima, red; telesni, osebni in socialni razvoj; šolanje; poklicna orientacija in socialno-ekonomske stiske. Pri vsakem od teh področij so točno določene tudi temeljne naloge, delo šolskega svetovalnega delavca pa pri vsakem področju obsega delo z učenci, učitelji, starši, vodstvom in zunanjimi ustanovami. (Programske smernice – svetovalna služba, 2008)

Vršnik Peršetova (2008) je s sodelavci v svoji raziskavi o nalogah v šolski svetovalni službi v Sloveniji ugotovila, da je v praksi velik del delovnih nalog namenjen delu s starši in strokovnimi delavci ter zunanjimi strokovnjaki, delu z učenci pa je namenjen manjši delež časa. Prav tako veliko časa namenijo administrativnemu delu. Pri delu z učenci pa sta najbolj zastopani nalogi delo z učenci s posebnimi potrebami in razreševanje disciplinskih problemov.

1.1.2 Zakonski okvir šolske svetovalne službe

Formalni okvir za šolsko svetovalno delo je postavljen v Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS 16/2017). V 67. členu je opredeljeno, da v javnem vrtcu oz. šoli deluje svetovalna služba, ki svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem; sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja vrtca oz. šole in opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela ter opravlja poklicno svetovanje. Prav tako je v tem zakonu opredeljeno, da svetovalna služba sodeluje pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami, da delo svetovalne službe opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi, ter da se pri opravljanju poklicnega svetovanja povezuje z Republiškim zavodom za zaposlovanje.

Pomembni so še Zakon o osnovni šoli (Ur. l. RS 81/2006), Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli (Ur. l. RS 61/2012 in 51/2013) in Pravilnik o pravicah in dolžnostih učenca v osnovni šoli (Ur. l. RS 75/2004).

1.1.3 Različni profili v šolski svetovalni službi in povezava s socialnim delom

Doslej je bilo pri nas opravljenih kar nekaj raziskav o različnih profilih strokovnih delavcev v šolski svetovalni službi (npr. Vogrinc in Krek, 2012). Ugotovili so, da je na delovnem mestu svetovalnega delavca pri nas zaposlenih največ pedagogov, sledijo jim psihologi, socialni delavci, socialni pedagogi in specialni pedagogi. Pri tem je pomembno omeniti, da je kar tretjina vseh svetovalnih delavcev pedagogov.

V nadaljevanju se bomo dotaknili vsakega profila posebej in raziskali njegov edinstveni doprinos k svetovalni službi na šoli.

- Pedagog

"Profil šolskega pedagoga predstavlja strokovnjaka, ki je sposoben temeljne strokovne transmisije med pedagoško znanostjo in prakso, je pobudnik raziskovalnega dela in šolskega razvoja ter s svojimi delovnimi nalogami izhaja iz dinamike šolskega svetovalnega dela." (Pediček, 1970, str. 240–242)

Resman in sodelavci (1999) so zapisali značilnosti dela šolskega pedagoga: ugotavlja potrebe učencev, zbira podatke o posameznih učencih in skupinah učencev, pogosto tudi sam vodi vaje za razvijanje veščin učencev, ugotavlja, kakšne so značilnosti reda in režima šole, išče in predlaga pa tudi načine, da bi se red, režim, klima in kultura na šoli pozitivno spreminjali in razvijali. Značilno je tudi, da učitelje seznanja in poučuje o sodobnih teorijah in trendih v šolstvu ter s temu pripadajočo literaturo.

Posebnosti pri delu pedagoga v šolski svetovalni službi vidim v tem, da ima največ znanj s področja pedagogike, ki jih lahko prenaša na sodelavce, jih razvija in vnaša v svoje vsakodnevno delo. Prav tako lahko sam izvaja določene delavnice v razredih in vodi ure z učenci ali učitelji.

- Psiholog

Na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje lahko najdemo opis tega poklica in njegovih posebnih strokovnih znanj. "Psiholog pomaga ljudem s čustvenimi, vedenjskimi, učnimi ali osebnostnimi težavami. Če želi psiholog uspešno delati z uporabnikom, mora vzpostaviti zaupno okolje. Ko pacient psihologu zaupa, se lahko sprosti in se sooči s čustvi, ki si jih običajno ne upa izraziti. Izkušen psiholog je sposoben prepoznati takšna čustva na način, ki pacienta ne ogroža in celo poveča njegovo samospoštovanje in samozavest. Pomagajo otrokom s specifičnimi težavami, kot so hiperaktivnost, težave pri učenju. Psiholog sodeluje

tudi v procesu poklicne orientacije, je v stiku s šolskimi svetovalnimi delavci v osnovnih in drugih šolah ter v ta namen razvija in uporablja različne psihodiagnostične pripomočke. Psiholog, ki dela neposredno z ljudmi, mora biti razumevajoč in tolerant. Znati mora obravnavati ekstremno čustvenost in preobčutljivost pacientov in se ne boji raziskovati težkih in bolečih izkušenj njihovega življenja.”

Posebnost njihovega dela v šolski svetovalni službi je po mojem mnenju hitra zaznava morebitnih težav s pomočjo različnih testov in sposobnost kakovostnega pogovora o čustvih učenca, vedenjskih ali učnih težavah, osebnostnih motnjah ipd. Hitro lahko prepoznajo nadarjene učence in so za delo z njimi zelo dobro strokovno opremljeni. Menim pa, da je velika nevarnost psihologa v šolski svetovalni službi, da bi učence videl skozi neko diagnozo oz. patologijo. Flaker (2020) je v svojem blogu zapisal: "Če nekoga označimo kot nekaj in če to celo pripišemo njegovi ali njeni »osebnosti« in njegovo vedenje, obnašanje, torej vidimo kot osebnostno lastnost, značilnost, ki jo umeščamo v njegovo ali njeno lastno osebo (ne glede na to, ali to pripisujemo psihološki zgradbi, vzgoji ali biološki, »nevroznanstveni« konstituciji), ne pomeni samo, da vedenje in osebnost ločimo od njunega konteksta in prenesemo tveganje s situacije na osebo, ampak pomeni tudi priklic mehanizmov nadzora, posledično pa tudi odvzem temeljnih človeških pravic.”

- Socialni delavec

Menim, da sta največji prednosti socialnega delavca v šolski svetovalni službi uporaba jezika socialnega dela ter dejstvo, da se zaveda pomembnosti vzpostavitve delovnega odnosa pred dejanskim začetkom dela.

”Jezik socialnega dela se spreminja na bolje in uporabljajo se besede, ki opogumljajo, dajejo moč in so pozitivne” (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015, str. 5).

Elementi delovnega odnosa so: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema, osebno vodenje, perspektiva moči, etika udeleženosti, znanje za ravnanje in ravnanje s sedanostjo. Dogovor o sodelovanju je uvodni ritual, pri katerem vsi, ki so vključeni v delovni odnos, pristanejo na sodelovanje tu in zdaj, dogovor o času, ki ga imamo na voljo, in dogovor o tem, kako bomo delali. Socialna delavka opiše svojo vlogo in vlogo uporabnika ter vzpostavi varen prostor za delo. Instrumentalna definicija problema pa je raziskovanje, pri katerem uporabniki ugotovijo, kakšen je pravzaprav njihov delež pri iskanju rešitve. V tem procesu vsi udeleženci v pogovoru postavijo svojo definicijo problema, socialni delavec pa doda svoje

videnje in skupaj ugotovijo, kje so meje uresničljivega. (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015)

"Naloga socialnega dela v šolski svetovalni službi je intenzivna skrb v projektih reševanja socialnih problemov otrok in družin tako, da v delovnem odnosu in izvirnih projektih pomoči v šoli dobijo učinkovito pomoč za uspešno učenje in vključenost v učno skupnost." (Čačinovič Vogrinčič, 2020, str. 166)

"Socialno delo v šoli pripomore k temu, da se stiske in neuspehi, ki jih povzročijo revščina, neprijazno socialno okolje, pritiski in zahteve šole ali nemoč družine, rešujejo tam, kjer so ključni viri pomoči v okolju: to so v procesu socialnega dela soustvarjene spremembe, ki sežejo od dela z družino do sodelovanja z učitelji za nove oblike pomoči v razredu." (Čačinovič Vogrinčič, 2020, str. 166)

"V središču našega dela v zadnjih letih je vprašanje, ali odrasli naredimo v pogovorih z otrokom, učencem, prostor, da se sliši njegov glas. To je najprej naloga odraslega človeka, starša, učitelja. Moramo znati, če pa ne znamo, se moramo naučiti vzpostaviti in varovati odnos, ki učencu omogoči izkušnjo soustvarjanja v procesu učenja in s tem dragoceno izkušnjo znanja." (Čačinovič Vogrinčič, 2020, str. 167)

Prav tako menim, da so socialni delavci od vseh najbolj opremljeni za delo z izključenimi in ranljivimi skupinami ljudi, kot so npr. pripadniki skupnosti LGBTQ+, pripadniki drugih narodnosti, veroizpovedi, otroci iz revnejših družin ...

- Socialni pedagog

"Socialna pedagogika pokriva široko področje dela z ljudmi. Gre za vseživljenjsko učenje, ki se dogaja v družbi in zajema neformalno učenje, skozi katero posameznik pridobi osnovna socialna znanja, vzorce vedenja, nauči se ravnanja v družini, družbi in kulturi." (Lorenz, 2008, str. 152)

Vesna Jugovac (1997) je zapisala, da socialni pedagog na šoli sodeluje pri odpravljanju razvojnih, čustvenih in vedenjskih težav ter uči, kako koristno izrabit svoj prosti čas. Njegova naloga je razvojno preventivna, torej večinoma deluje, že preden pride do kakšnih večjih posledic. Dela predvsem z manjšimi skupinami, učijo pa se komuniciranja, reševanja težav, spoznavanja samega sebe ...

Preventivno delo se mi zdi na šolah zelo pomembno in menim, da so za to najboljše opremljeni socialni pedagogi. Hitro lahko prepoznajo otroka, ki se v šolskem okolju na tak ali drugačen

način ne znajde, in začnejo uvajati nekatere metode dela, še preden bi lahko prišlo do večjih težav pri učencu.

- Specialni pedagog

Spletna stran zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje je delo specialnega pedagoga opisala tako: "Delovno področje specialnega pedagoga praviloma zajema vse faze vzgojno-izobraževalnega procesa od pedagoške diagnostike do načrtovanja vzgojnega dela s posameznikom in vzgojno skupino. Skrbi za izvedbe posameznih vzgojnih aktivnosti, svetovalnih postopkov, nadzora in na koncu ovrednotenja. V okviru strokovne usposobljenosti prepoznava posebnosti in ovire v razvoju posameznika ali skupine. Na podlagi teh spoznanj načrtuje take vzgojne vsebine, postopke, metode in oblike dela, kakršni mu kar najbolj pripomorejo do vzgojnih, kompenzacijskih, korektivnih in preventivnih ciljev. Z vzgojnimi postopki in dejavnostmi se trudi razreševati vzroke, ki ovirajo osebnostno rast in razvoj otroka/mladostnika in mu onemogočajo, da bi se vključil v svoje okolje. S svetovanjem, vodenjem in usmerjanjem mladostniku pomaga, da si pridobi ustrezne življenjske izkušnje, občutek večje kompetentnosti in lastne vrednosti in s tem pozitivnejšo samopodobo. Načrtovane dejavnosti vzgojne skupine posameznike povezujejo, jim dajejo občutek varnosti ter jih naučijo sprejemati različnost in drugačnost, kar je eden od pogojev za uspešno socialno integracijo. Dela tudi s starši, jih seznaja z napredkom učenca. Posredna dela in naloge specialnega pedagoga so sodelovanje in povezovanje z drugimi strokovnimi (so)delavci, učitelji, svetovalno in zdravstveno službo in lokalno skupnostjo."

Na specialno pedagogiko se gleda kot na stroko, ki je zadolžena za delo z otroki s posebnimi potrebami. To je sicer res, vendar menim, da je specialna pedagogika še veliko več. Svetuje staršem, učiteljem, določa, kdo potrebuje specialne pedagoške postopke, nato te postopke izvaja ali spremlja skozi celotno šolanje otroka, mu pomaga. Dejstvo je, da spadajo otroci s posebnimi potrebami med ranljivo populacijo, zato je delo z njimi res pomembno. Ukvarjati pa se je treba tudi z ostalimi učenci, predvsem glede razumevanja in sprejemanja drugačnosti.

1.2 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA V ODNOSU DO DRUGIH ČLANOV ŠOLSKE SKUPNOSTI

1.2.1 Šolska svetovalna služba in učitelji ter vodstvo šole

Osrednja naloga svetovalne službe na šoli je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja prek svetovalnega odnosa in strokovno avtonomno vključuje v kompleksno reševanje

pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v šoli s tem, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci v šoli. (Vršnik Perše, Kozina in Rutar Leban, 2008)

V Programskih smernicah je navedeno, kje so možna sodelovanja šolske svetovalne službe z vodstvom šole ter z učitelji na šoli.

”Delo z učitelji je lahko individualno ali skupinsko. V proces reševanja in preprečevanja težav vstopajo vsak s svojim posebnim znanjem in vedenjem, zato je poudarek na posvetovalnem delu z namenom preventive ali intervencije, skupnega načrtovanja, izvajanja in evalvacije dela v šoli. Vodila svetovalnemu delavcu pri skupnem delu z učitelji so predvsem načelo interdisciplinarnosti, načelo celostnega pristopa in načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu.” (Programske smernice – svetovalna služba, 2008, str. 18)

”Z vodstvom svetovalni delavec sodeluje največkrat z namenom preučevanja učnih in vzgojnih procesov v sistemu konkretne šole, da bi načrtno posegel v te procese. Poudarek je na posvetovalnem delu z vodstvom ob upoštevanju načel strokovne avtonomnosti, aktualnosti, razvojne usmerjenosti, načela interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja ter načela sodelovanja v svetovalnem odnosu.” (Programske smernice – svetovalna služba, 2008, str. 18)

Ameriški sistem poudarja, da sta za kakovostno izpolnjevanje funkcij šolske svetovalne službe ključna podpora in razumevanje ravnatelja. (Vršnik Perše, Kozina in Rutar Leban, 2008)

Kottler in Kottler (2001) pa pravita, da učitelj in svetovalni delavec drug brez drugega ne moreta. Ugotovila sta, da včasih avtoriteta, ki jo imajo, učiteljem onemogoči, da bi lahko z učenci vzpostavili pristen odnos, ki pa ga zaradi drugačnih nalog in položaja lahko z njimi vzpostavi svetovalni delavec. Tako lahko svetovalni delavec učitelju pomaga v situacijah z učencem, kjer se učitelj ne znajde sam, in mu nudi podporo.

1.2.2 Šolska svetovalna služba in starši

”Sodelovanje z domom oziroma s starši je pomembna naloga šole, vrtca in tudi svetovalnih delavcev. To potrjujejo številne raziskave, na podlagi katerih avtorji ugotavljajo, da so učinkovitost šole, učitelja, vrtca, vzgojitelja, svetovalnega delavca in razvoj ter uspeh otroka

(učenca, dijaka) odvisni od sodelovanja in odnosa med šolo, vrtcem in domom oziroma učitelji, vzgojitelji, svetovalnimi delavci, vodstvom in starši." (Gregorčič Mrvar, 2008, str. 121)

A. N. Esler in sodelavci (2002) so zasnovali osnovna izhodišča za uspešno vzpostavljanje odnosa med strokovnimi delavci in starši oz. domačim okoljem učencev. Ugotovili so, da je pomembno, da je sodelovanje usmerjeno k otroku, torej da je glavni cilj sodelovanja podpora in spodbujanje otrokovega učnega, telesnega, socialnega, emocionalnega in kognitivnega razvoja. Šola in dom si morata deliti odgovornost za razvoj otroka, vsi pa se morajo zavedati svoje vloge v tem procesu. Pomemben je dogovor med starši in strokovnimi delavci o tem, kaj si želijo od sodelovanja in kakšne oblike sodelovanja delujejo v posameznih primerih in situacijah. Poudarek naj bi bil na redni, obojestranski komunikaciji ter na kakovosti stikov in omenjene komunikacije.

Esler in sodelavci (2002) pa niso zasnovali le izhodišč, temveč so predlagali tudi, da bi vodilno vlogo pri povezovanju staršev in strokovnih delavcev na šoli moral prevzeti prav svetovalni delavec na šoli. Povezoval naj bi učitelje in starše, se z obojimi posvetoval in spodbujal medsebojno sodelovanje.

S posvetovanjem in koordinacijo naj bi bil svetovalni delavec oziroma svetovalna služba prostor zbliževanja med starši in šolo (učitelji in drugimi strokovnimi delavci), prostor povezovanja, medsebojne pomoči in podpore, v katerem se združijo viri moči ter podelijo znanje in izkušnje vseh udeležениh. (Gregorčič Mrvar, 2008)

1.2.3 Šolska svetovalna služba in učenci

"Delo z učenci je lahko individualno ali skupinsko. Pri delu z učenci se v prvi vrsti izhaja iz načela dobrobiti, prostovoljnosti in zaupanja, načela celostnega pristopa in načela sodelovanja v svetovalnem odnosu, poudarjeni pa sta zlasti preventivna dejavnost in intervencija (nudenje pomoči)". (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999, str. 19)

"V današnjem času, ko je mlad človek soočen s številnimi pritiski in obremenitvami, hkrati pa je na voljo veliko dosegljivih in mikavnih ponudb, je krepitev otrokove socialno-psihične odpornosti, glavna naloga staršev in pedagoških delavcev oziroma šolske svetovalne službe." (Ogrin, 1999, str. 163)

Pediček meni, da svetovalno delo temelji na splošnih razvojnih spoznanjih otrok, upoštevati pa mora tudi dejstvo, da je vsak otrok tak kot nihče drug, da obstajajo med otroki in/oz. učenci individualne razlike, posebnosti v sposobnostih, zmožnostih. Zato brez poznavanja učencev in vsakega posameznega učenca oziroma študija učencev ni uspešnega svetovalnega dela. (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999)

”Predmet in cilj svetovalnega dela je učenec (otrok), ki se bo znal sam soočiti s svojimi osebnimi, učnimi in socialnimi situacijami in problemi. Šola in šolsko svetovalno delo ga morata usposobiti za življenje in delo v družbeni skupnosti, da se bo v tem svetu znašel, razumel sebe, svoje potrebe, položaj v tem svetu, šoli in socialnem okolju.” (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999, str. 139)

”V okviru delovanja svetovalne službe znotraj šole pa je delo svetovalne službe povezano tudi z akademsko uspešnostjo učencev, ki obiskujejo neko šolo. Raziskave namreč kažejo, da učenci na tistih šolah, katerih svetovalne službe več časa posvetijo načrtovanju svojega dela, dosegajo povprečno boljše dosežke.” (Fitch in Marshall, 2004, str. 175)

1.3 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA V ZAKLJUČNIH RAZREDIH OSNOVNE ŠOLE

1.3.1 Značilnosti učencev v zgodnjem mladostništvu in na razvojne potrebe usmerjeno šolsko svetovalno delo

Poznamo tri obdobja mladostništva (Marjanovič Umek in Zupančič, 2003):

- zgodnje mladostništvo (do približno 14. leta),
- srednje mladostništvo (do približno 17. ali 18. leta starosti),
- pozno mladostništvo (do približno 22. ali 24. leta starosti).

V obdobju zgodnjega mladostništva se poleg hitrega telesnega razvoja dogajajo tudi druge telesne, čustvene ter psihološke spremembe. Za to obdobje je namreč značilen biološki, kognitivni, moralni in tudi socialni razvoj. Mladostništvo je eno izmed najbolj ranljivih obdobj življenja, ko lahko različne duševne in telesne zdravstvene težave vodijo do stresa in obratno. (Thaker in Verma, 2014, str. 25–26)

Vec (kot navedeno v Celarc, 2019, str. 12) navaja, da se v tem obdobju spreminja hormonsko ravnoesje, mladostnik začne spolno dozorevati, začnejo se spreminjati njegova samopodoba in odnosi tako z vrstniki kot z odraslimi, povečajo se tudi možnosti za tvegano vedenje (npr. na

področju uživanja dovoljenih in prepovedanih drog) in v tem času se mladostniki pogosto srečujejo z neuspehom v šoli.

Mnogi avtorji (npr. Thaker in Verma, 2014) torej ugotavljajo, da je to obdobje zelo pomembno za osebnostni razvoj, izostri se potreba po oblikovanju samopodobe in identitete, povezujemo pa ga tudi z uporniškimi obnašanjem. V tem obdobju mladostniki potrebujejo največ vodenja, svetovanja in podpore, vedno znova pa je treba ugotavljati, kako jim vse to nuditi na najbolj učinkovit način.

Jeriček Klanščekova (2011) je navedla, da mladostnika lahko podpremo na več različnih načinov. Pomembno je, da izrazimo naklonjenost, razumevanje oz. zanimanje ter da upoštevamo njegovo mnenje, predloge. Dati mu moramo možnost, da se izrazi, hkrati pa mu postavljati jasne meje. Spoštovati moramo dogovore, mladostnikovo zasebnost in se hkrati držati pravil. Ključno je tudi, da opazimo njegov trud oz. napredek ter da mu prisluhnemo in si zanj vzamemo čas.

Menim, da so medsebojno spoštovanje, dobra komunikacija in upoštevanje glasu mladostnika ključni za dober odnos in sodelovanje v tem občutljivem obdobju. Kot je navedel Resman (1999), se s starostjo učencev posredno svetovanje vedno bolj umika neposrednemu svetovanju, saj s starostjo narašča tudi zrelost kot sposobnost za samostojno odločanje. Ko se učenci znajdejo pred dilemami, vprašanji, ki jih sami ne znajo rešiti, se zatekajo po pomoč k svetovalnim delavcem, vendar le, če sta vzpostavljena dober odnos in zaupanje.

1.3.2 Prehod iz osnovne šole v srednjo šolo in poklicna orientacija pri šolskem svetovalnem delu

Devetošolci, ki so sodelovali v moji raziskavi, so v času raziskave večinoma že vsi izpolnili dokumente za vpis v srednjo šolo. Ob tem je pomembno vlogo prevzela svetovalna služba, ki jim je pri tem pomagala, bila na voljo za dodatne informacije in odgovore na njihova vprašanja.

Točno opredelitev izobraževalnega prehoda je zapisala Clement Morrisonova (2010, str. 22). "To je prehajanje učenca z ene šole ali ravni na drugo šolo ali raven. Prehod lahko zajema raven iz vrtca v osnovno šolo, iz osnovne v srednjo šolo ter iz srednje šole na fakulteto."

"Svetovalec spodbuja učenčevo rast in razvoj na ta način, da utrjuje njegove interese, mu pomaga pri izbiri izobrazbene kariere in poklica v skladu z njegovimi splošnimi, fizičnimi in psihičnimi sposobnostmi, posebnostmi in omejitvami, temperamentom, interesi, socialnimi

sposobnostmi, izobrazbo ter drugimi karakteristikami in potrebami otroka oz. učenca.” (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999, str. 213)

Izraz poklicna orientacija v šolski svetovalni službi nadomešča staro poimenovanje tega področja, »poklicno usmerjanje«, ker bolj ustreza sedanjim razmeram in novejšim strokovnim spoznanjem. Poklicna orientacija zajema naslednje aktivnosti: poklicno informiranje, diagnosticiranje, poklicno svetovanje, poklicno vzgojo, namestitve, zastopanje, povratno informiranje in spremljanje svetovancev. (Programske smernice – svetovalna služba, 2008, str. 23)

Šolska svetovalna služba ima pri poklicni orientaciji naslednje naloge (Programske smernice – svetovalna služba, 2008):

- informiranje učencev o nadaljnjem izobraževanju, poklicih in možnostih zaposlovanja,
- organizacija obiskov učencev v podjetjih in pri drugih delodajalcih, tematskih razstav ipd.,
- organizacija in koordinacija predavanj in pogovorov z zunanjimi strokovnjaki, s predstavniki posameznih poklicev, poklicnimi svetovalci Zavoda RS za zaposlovanje in drugimi,
- izvedba predavanj oziroma delavnic za učence,
- zbiranje podatkov o učencih za potrebe poklicnega svetovanja (anketiranje, diagnostični preizkusi ipd.),
- individualno in skupinsko poklicno svetovanje.

Prehod iz osnovne v srednjo šolo je pojav, ki je značilen le za učence 9. razredov na osnovnih šolah. Od šolske svetovalne službe torej zahteva dodatne in edinstvene naloge, ki so namenjene le devetošolcem.

2 FORMULACIJA PROBLEMA

Svetovalna služba na šoli lahko močno vpliva na otrokovo splošno izkušnjo šolanja, njegov uspeh, njegovo počutje, njegove nadaljnje odločitve in seveda na količino informacij, ki jih prejme v času šolanja. Raziskave namreč kažejo, da učenci na tistih šolah, katerih svetovalne službe več časa posvetijo načrtovanju svojega dela (poudarek je na evalvaciji lastnega dela ter vnašanju sprememb na podlagi raziskav ter lastnih izkušenj), dosegajo povprečno boljše dosežke. (Fitch in Marshall, 2004) Wiggins in Moody (kot navedeno v Gora, Sawatzky in Hague, 2009) pa sta ugotovila, da so učenci šolske svetovalne delavce ocenili kot zelo učinkovite, ko je šolski svetovalni delavec več kot 70 % svojega časa preživel v neposrednih individualnih in skupinskih svetovalnih dejavnostih.

Sama sem prakso zadnji dve leti opravljala na dveh zelo različnih osnovnih šolah, kjer je bila tudi svetovalna služba zelo različno organizirana. Naloge svetovalnih delavk na teh dveh šolah so se močno razlikovale. Ko sem raziskovala literaturo za diplomsko nalogo, sem ugotovila, da je bilo na temo svetovalne službe doslej opravljenih kar nekaj raziskav (npr. raziskava F. Pedička l. 1968, raziskava B. Jurmana l. 1978, magistrsko delo T. Bezič, 2002, analiza J. Vogrinc & J. Krek l. 2012), kjer so večinoma raziskovali splošno vlogo svetovalnega dela, povezavo svetovalnega in socialnega dela, odnose med starši in svetovalnimi delavci, med učitelji in svetovalnimi delavci pa tudi vplive svetovalnih delavcev na otroke. Menim pa, da še ni dovolj raziskano, kaj otroci/učenci sploh pričakujejo od svetovalne službe, kaj si od nje želijo in kaj od nje potrebujejo. Glas učencev bi moral biti pri tem najpomembnejši, saj je temeljni vzgojno-izobraževalni cilj šole in v tem okviru tudi cilj šolske svetovalne službe optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialni in kulturni izvor, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo (Vršnik Perše, Kozina in Rutar Leban, 2008). Zato bom raziskovalni problem svoje diplomske naloge opredelila s perspektive otrok: kakšne potrebe, želje in pričakovanja imajo učenci do šolske svetovalne službe v osnovni šoli?

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

Raziskovalna vprašanja:

- Kakšne so potrebe in kakšna pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem?
- Katere potrebe in pričakovanja devetošolcev že naslavlja šolska svetovalna služba na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem?
- Katerih potreb in pričakovanj devetošolcev šolska svetovalna služba na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem še ne naslavlja?
- Kaj bi devetošolci na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem spremenili ali dodali pri delu šolske svetovalne službe?

Hipoteze za kvantitativni del raziskave:

H1: Šolska svetovalna služba na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem še ne naslavlja vseh potreb in pričakovanj, ki jih imajo devetošolci.

H2: Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se razlikujejo glede na spol.

H3: Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se razlikujejo glede na učni uspeh.

H4: Devetošolci s posebnimi potrebami na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem imajo do šolske svetovalne službe drugačne potrebe in pričakovanja kot devetošolci, ki nimajo posebnih potreb.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kombinirana, torej hkrati kvantitativna in kvalitativna (Mesec, Žiberna, Rihter, 2009). Zbirala sem podatke, ki sem jih na koncu lahko statistično oz. kvantitativno analizirala (lahko sem jih spremenila v odstotke, ki mi bodo dali jasnejšo sliko). Številčnost prikazujejo odgovori devetošolcev v anketnem vprašalniku. Prav tako pa sem v nalogi zbirala besedne opise, ki se nanašajo na moj raziskovalni problem. Pri samem raziskovanju sem upoštevala različna mnenja, občutenja in vrednotenja svetovalnih delavk, ki so sodelovale v intervjujih. Za

kvalitativno raziskavo je torej značilno, da zbiramo večinoma besedne opise, ki se nanašajo na raziskovani pojav. (Mesec, Žiberna, Rihter, 2009)

3.2 Populacija in vzorec

Populacija v raziskavi so vsi učenci, ki so obiskovali 9. razred na OŠ Franja Goloba Prevalje, OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem in OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem v času, ko se je izvajala raziskava. Teh je 149, za raziskavo pa sem prosila, naj vprašalnik izpolnijo vsi. Naredila sem torej popis populacije (Mesec, Žiberna, Rihter, 2009) vseh devetošolcev na OŠ Franja Goloba Prevalje, OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem in OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem. Odzivnost populacije znaša 44,3 %, saj je od 149 devetošolcev vprašalnik izpolnilo 66 devetošolcev. Devetošolce sem izbrala, saj so na šoli najdlje, šolska svetovalna služba pa ima s poklicno orientacijo naloge, ki so namenjene samo njim.

Populacija v moji raziskavi pa so prav tako vse svetovalne delavke, zaposlene na OŠ Franja Goloba Prevalje, OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem in OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, v času, ko se je izvajala raziskava. Ker pa sem intervju opravila le z eno svetovalno delavko na vsaki šoli, torej skupno s tremi, sem uporabila vzorčenje. Vzorec v moji raziskavi je neslučajnostni in priložnostni, saj je ena od vključenih svetovalnih delavk letos prevzela vlogo moje mentorice na praksi in me je povezala še z drugima dvema svetovalnima delavkama, ki sta pripravljeni sodelovati pri intervjuju.

3.3 Pripomočki/merski instrumenti

Pri svoji raziskavi sem kot merski instrument uporabila smernice za intervju (priloga 1). Smernice obsegajo 8 okvirnih vprašanj odprtega tipa, ki so relevantna za mojo raziskavo in povezana z raziskovalnim problemom. Vprašanja so preprosta, vendar obširna in jedrnata. Zanimalo me je, kaj vse svetovalne delavke na šolah že nudijo učencem oz. devetošolcem, kakšne so njihove naloge in kje morda še vidijo primanjkljaje pri svojem delu, kje bi lahko nudile še več.

Pri svoji raziskovalni nalogi sem prav tako uporabila spletni anonimni vprašalnik (priloga 6), ki se mi zdi najbolj primeren za vrsto raziskave, ki sem si jo izbrala. Moja raziskava je

raziskovala potrebe in pričakovanja devetošolcev na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem in menim, da sem dobila najbolj resnične in odkrite odgovore, ker je bil vprašalnik anonimen. Najprej sem zbrala demografske podatke, vprašala sem jih, katero šolo obiskujejo, po spolu, po učnem uspehu in ali imajo kakšen poseben status. Zanimalo me je, ali devetošolci poznajo naloge šolske svetovalne delavke in za kaj vse je zadolžena ter kakšno pomoč jim lahko nudi, nato pa še, ali se jim zdi pomembno, da poznajo te naloge. Temeljne naloge, ki so jih naštele svetovalne delavke, sem nato povezala s temeljnimi nalogami v Programskih smernicah in za vsako od njih povprašala devetošolce, kako pomembna se jim zdi. Posebej sem se osredotočila na poklicno orientacijo, saj je ta zanje v devetem razredu zelo pomembna. Poleg tega, kako pomembne se jim zdijo naloge, povezane s poklicno orientacijo, sem jih vprašala še, kaj bi si pri poklicni orientaciji še dodatno želeli in ali mislijo, da še kaj manjka, da bi se dalo kaj izboljšati. Potem sem vzela vse teme delavnic, ki so jih naštele svetovalne delavke, in njihove želje oz. ideje za nove delavnice, ki jih še imajo, jih navedla v vprašalniku, dodala še nekaj svojih tem ter ponudila devetošolcem možnost, da izberejo teme, ki se jim zdijo najpomembnejše oz. o katerih bi radi kaj več slišali, se naučili. V zadnjem delu vprašalnika sem se osredotočila predvsem na težave, ki so jih zaznale svetovalne delavke, tj. neizražanje potreb s strani devetošolcev in premalo stika z učenci. Devetošolce sem povprašala, ali jim je udobno govoriti s svetovalno delavko o osebnih stvareh in kaj bi potrebovali, da bi jim bilo bolj udobno. Vprašala sem jih, kakšna je verjetnost, da bi v stiski poiskali pomoč šolske svetovalne delavke, in kaj bi potrebovali, da bi bila verjetnost višja. Povprašala sem jih tudi po tem, kaj bi od šolske svetovalne delavke najbolj potrebovali, ko pridejo k njej s težavo, ali se raje pogovarjajo z njo v skupini ali individualno ter ali jim trenutno svetovalna delavka nudi vse potrebno za uspešno šolanje. Vprašala sem jih tudi, česa jim še ne nudi oz. kaj bi še potrebovali od šolske svetovalne delavke.

3.4 Zbiranje podatkov

Metoda zbiranja podatkov je delno standardiziran in odprt intervju. Za sodelovanje v raziskavi sem se najprej dogovorila s svetovalno delavko na OŠ Franja Goloba Prevalje, kjer sem opravljala prakso. Nato me je ona usmerila še k drugima dvema svetovalnima delavkama, ki sta sodelovali v raziskavi. Pisala sem jima po elektronski pošti in obe sta privolili v sodelovanje. Dva intervjuja sem opravila 22. 4. 2021 osebno na šolah, v pisarnah svetovalnih delavk, enega pa sem zaradi ukrepov za zajezitev epidemije opravila po telefonu 29. 4. 2021.

Z intervjuvankami sem se predhodno po mailu ali telefonu dogovorila za datum in čas intervjuja. Zaradi razmer v povezavi s pandemijo sem se pred odhodom v dve šoli tudi testirala na okužbo s covidom-19. Tretja šola je imela strožja pravila, tam obiskovalci sploh niso bili dovoljeni. Intervjuje sem z dovoljenjem sodelujočih snemala s telefonom, da sem jih kasneje lažje prepisala na računalnik (priloga 2). Intervjuje sem izvedla zato, da sem s pomočjo informacij, ki sem jih prejela, lažje sestavila anketni vprašalnik za devetošolce.

Metoda zbiranja podatkov pa je prav tako spraševanje, natančnejše individualna anketa. Anketa je standardizirana, saj so vprašanja vnaprej postavljena in enaka za vse subjekte ter v enem primeru neposredna, v dveh pa posredna, saj sem na eni izmed šol lahko med izpolnjevanjem ostala v računalniški učilnici in sem bila na voljo za dodatna vprašanja ali razlago, na drugi šoli je zaradi ukrepov za zaježitev epidemije z učenci anketo v računalniški učilnici izpolnjevala svetovalna delavka, na tretji šoli pa je zaradi omenjenih ukrepov svetovalna delavka učencem le posredovala povezavo do ankete po elektronski pošti. Ker so učenci, ki so sodelovali v raziskavi, mladoletni, sem najprej spisala izjavo za starše, da soglašajo z otrokovim sodelovanjem v anketi, ki so jo dobili vsi devetošolci na vseh treh šolah (priloga 5). Anketni vprašalnik pa so izpolnili le tisti, ki so podpisano izjavo prinesli v šolo k svetovalni delavki. Teh je bilo na vseh treh šolah skupaj 112. Nato pa so si nekateri izmed njih premislili in zaradi pomanjkanja časa, preobremenjenosti v šoli, prevelikega pritiska niso želeli sodelovati pri izpolnjevanju ankete. Na koncu je anketni vprašalnik ustrezno izpolnilo šestinšestdeset učencev devetega razreda iz treh večjih šol na Koroškem, nedokončanih poskusov izpolnjevanja pa je bilo štirinajst. Odzivnost populacije torej znaša 44,3 %. Vprašalnik so devetošolci v računalniški učilnici na šoli, kjer sem lahko bila prisotna, izpolnjevali 24. in 25. maja, najprej a- in nato b-razred. Niso imeli dodatnih vprašanj, prav tako se niso pojavljale nejasnosti. Na šoli, kjer je z devetošolci v računalniški učilnici ostala svetovalna delavka, so vsi oddelki devetih razredov vprašalnik izpolnjevali 21. 5. 2021. Ostali, ki so povezavo do ankete dobili po elektronski pošti, so anketo rešili v času od 19. 5. do 15. 6., ko je bila odprta za izpolnjevanje.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Podatke iz intervjujev sem najprej kodirala odprto, nato pa še osno (prilogi 3 in 4). S pomočjo kodiranja sem nato ugotovila, kakšne so povezave med intervjuji, kje svetovalne delavke na šolah še vidijo pomanjkljivosti pri svojem delu, kje in kakšne izboljšave bi si one želele ter katere naloge že opravljajo, na katere se osredotočajo, za katere pa morda zmanjka časa. Vprašala sem tudi, kje morda one vidijo potrebe ali pričakovanja devetošolcev. Ti podatki so

mi nato pomagali sestaviti anketni vprašalnik za devetošolce, ki pokriva vsa področja pomanjkljivosti, ki so jih zaznale svetovalne delavke, in vključuje tudi vprašanja o potrebah in pričakovanjih devetošolcev, ki zanimajo svetovalne delavke na šolah.

Zbrano gradivo iz ankete sem analizirala po metodi kvantitativne analize. Izpolnjene anketne vprašalnike oz. podatke iz njih mi je delno razvrstila že spletna stran, saj je bila anketa spletna. Osnovne izračune mi je prav tako že sestavila spletna stran lka-anketa. Nato sem podatke, ki sem jih pridobila, vnesla v program Microsoft Excel in Microsoft Word. V Microsoft Excelu sem podatke spremenila v odstotke in jih vnesla v grafe, nato pa sem vse skupaj prenesla v Microsoft Word, kjer sem ustvarila še tabele. S testom χ^2 sem preverjala hipoteze o razlikah med odgovori po skupinah glede na spol, učni uspeh in status učencev s posebnimi potrebami.

Uporabila sem obrazec $\chi^2 = \sum \frac{(fo-ft)^2}{ft}$ in preverila mejne vrednosti za 5-odstotno verjetnost napake ($p \leq 0,05$) v tabeli χ^2 distribucije za ustrezne prostostne stopnje.

4 REZULTATI

Najprej bom predstavila rezultate kvalitativnega dela raziskave – analizo odgovorov na vprašanja pri intervjujih treh šolskih svetovalnih delavk, ki so bili podlaga za oblikovanje in sestavo vprašalnika za devetošolce. Ta je bil del nadaljnje raziskave, katere rezultate bom predstavila v drugem delu. V tretjem delu pa bom s pomočjo primerjanja podatkov in testa Hi2 preverila tri zastavljene hipoteze.

4.1 Kvalitativni del

Šolske svetovalne delavke, ki sem jih intervjuvala, so zaposlene na OŠ Franja Goloba Prevalje, OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem in OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem. Ena izmed njih je v šolstvu zaposlena že 39 let, drugi dve pa 20 let in 16 let. Vse tri imajo opravljeno 7. stopnjo izobrazbe, ena je študij opravljala na Filozofski fakulteti, druga pa na Pedagoški fakulteti, tretja fakultete, kjer je opravljala študij, v intervjuju ni omenila. Študirale pa so pedagogiko in psihologijo, angleščino in pedagogiko ter socialno pedagogiko.

Vloga svetovalnega delavca na šoli

Vse tri na vlogo svetovalnega delavca na šoli gledajo kot na povezovalni člen med vsemi udeleženci v vzgojno-izobraževalnem procesu. (*"Povezovanje vseh področij in vključenih v vzgojno-izobraževalni proces"* A6, *"Mora povezovati niti med otroki, starši in strokovnimi delavci"* B6, *"Povezuje vse"* C6). Poleg te bistvene vloge je ena izmed njih izpostavila še delo z ljudmi nasploh in pomembnost medsebojnega sodelovanja. (*"Delaš z različnimi ljudmi, občutek za sočloveka"* B7, *"Ko sam ne zmore, je pomembno sodelovanje z vsemi udeleženi"* B8). Ena je omenila tudi podporno vlogo in prispevek šolskega svetovalnega delavca pri vzdrževanju dobre klime na šoli. (*"Nudi podporo vsem udeležencem v vzgojno-izobraževalnem procesu"* C5, *"Pomembno vlogo ima pri vzdrževanju dobre klime."* C14)

Zaposleni v šolski svetovalni službi (različni profili)

Profili v šolskih svetovalnih službah na teh treh šolah so si zelo podobni. Vse tri so omenile, da sta poleg njih v šolski svetovalni službi zaposleni še specialna in socialna pedagoginja. (*"Svetovalna delavka, specialna in socialna pedagoginja"* A7) Na eni izmed šol del šolske svetovalne službe opravlja tudi pomočnica ravnatelja (*"... del svetovalnega dela pa pripada tudi pomočnici ravnatelja"* C15). Na drugi pa si delo delita dve svetovalni delavki.

Odnosi s sodelavci

Ena izmed svetovalnih delavk je omenila, da so odnosi s sodelavci, predvsem učitelji, dobri, da imajo posluh za šolsko svetovalno službo in si med seboj pomagajo. (*"Imajo posluh za nas"* A39, *"Medsebojna pomoč, učitelji kdaj prevzamejo kakšno nalogo."* A40) Druga pa je omenila, da so odnosi slabši, saj se med sabo premalo pogovarjajo. (*"Premalo je pogovarjanja med nami."* B46)

Temeljne naloge

Povprašala sem jih po njihovih konkretnih nalogah v šolski svetovalni službi. Ena izmed njih je najprej omenila, da so njene naloge v šolski svetovalni službi prednostne. (*"Moje naloge so prednostne."* A8) Ena je omenila tudi, da na njihovi šoli obstaja letni delovni načrt, ki pa se skozi celotno leto spreminja in širi, pa tudi ne vsebuje vseh nalog, ki jih potem dejansko izvajajo. (*"V šolski svetovalni službi imamo letni delovni načrt, ki nam nalaga določene obveznosti, naloge tekom šolskega leta, je pa zanimivo, da se ta seznam sproti širi, se daljša in je veliko stvar, ki jih počnemo in niso zapisane oz. niso definirane v tem načrtu."* B16) Vse tri so naštele vpis v osnovno šolo in nato v srednje šole. (*"Vpis v OŠ in srednje šole."* A9, B15, C7) Večkrat se je pojavilo tudi delo z nadarjenimi učenci (*"Delo z nadarjenimi učenci"* C8), evalvacija (*"Evalvacija"* B12), mentorstvo študentom (*"Potem imam ves čas mentorstvo pripravnikov, ki pridejo, študentom"* A13), vodenje dokumentacije (*"vodenje šolske dokumentacije"* C11) ter pogovor, poslušanje, svetovanje, pomoč. (*"Predvsem ti razgovori, pogovori s sodelavci, z učitelji, z učenci, s starši, to pa je res na dnevni bazi."* B17) Kot temeljne naloge zaznavajo še urejanje začetnih težav učencev (*"Ko se pojavijo začetne težave ali na učnem, čustvenem ali na vedenjskem področju, takrat se otroka najprej napoti k meni"* A10), sodelovanje z zunanjimi ustanovami (*"Moji so sodelovanje s policijo, če je to potrebno, s centrom za socialno delo, z zdravstvenim domom"* A14), intervencije (*"Potem intervencije, da vstopimo tam, kjer je potrebna pomoč"* B11), ukvarjanje z razvojem (*"Dela se na samem razvoju"* B13), delo z učenci s posebnimi potrebami in prešolanja, posebni statusi ter NPZ-ji. (*"Izključno moje naloge to leto so bile do sedaj tudi urejanje prešolanja, statusov za kulturnike in športnike, NPZ-ji v e-obliki."* B18) Posebej so omenile še delo s priseljenci (*"podpora in pomoč priseljencem"* C10), predajanje informacij ter organizacijo izobraževanj za starše in učitelje.

Metode dela

Večinoma so naštevale metode dela, ki jih uporabljajo pri delu z uporabniki. Najpogosteje so omenile individualni ali skupinski pogovor in svetovanje (*"Večinoma uporabljam pogovor" C19*), mediacijo (*"kadar gre za reševanje konflikta, uporabljam mediacijo" C26*) ter fotosimboliko in igre (*"Včasih uporabljam tudi fotosimboliko" B30*). Potem pa so se pojavljale še igra vlog (*"Tudi igra vlog se mi zdi super" B31*), uporaba zgodb (*"pri dolgotrajnih obravnavah vključim še kakšno zgodbo in potem razmišljanje o teh zgodbah" C21*), trening odgovornega razmišljanja (*"Gre za to, da se otroci učijo tega odgovornega razmišljanja in ravnanja" B26*), direktna in indirektna podpora ter poslušanje in povzemanje (*"Pomembno mi je poslušanje, povzemanje, izražanje čustev, ja sporočila ..." B32*). Kot metode, ki jih uporabljajo pri delu z uporabniki, je ena omenila še izvedbo delavnic (*"izvedem socialne delavnice" C20*), druga pa, da poskuša ne škodovati in delati v prid otroku. (*"Metode dela ... predvsem skušam, da tam, kjer se mi zdi, da nekdo ali rabi pomoč ali pride po pomoč, da ne škodujem" A16*). Nato pa so omenile še metode, ki jih uporabljajo za izboljšanje svojega dela, torej za delo na sebi. To je bilo samozavedanje, samoevalvacija in samorefleksija (*"In da se zavedam, da ne znam vsega, da nisem zmožna vseh stvari reševati. Precej delam na tem ozaveščanju" A17*) ter konstantno izobraževanje (*"Po drugi strani pa se moraš tudi strokovno obvezno izobraževati, izpopolnjevati, da si lahko na razpolago drugim in si lahko tudi v sebi pomirjen" B23*).

Dejavniki, ki vplivajo na uporabo določene metode dela

Zanimalo me je, glede na kaj se odločajo za uporabo določene metode. Odgovori so bili med sabo zelo podobni in lahko sem jih razvrstila v kategoriji glede na uporabnika in glede na situacijo. Pri uporabnikih so bili glavna njihova starost, ki so jo omenile kar vse tri intervjuvanke (*"Na uporabo metode vpliva predvsem starost otroka" C23*). Ena izmed svetovalnih delavk je omenila tudi, da se za uporabo metode odloča tudi glede na socialni položaj družine učenca (*"Glede na socialni položaj otrok in staršev" A21*), druga intervjuvanka pa, da so pomembne značilnosti in potrebe določenega otroka (*"Nekaterim se je težje odpreti, nekateri so rajši sami, drugi v skupini" B28*). Glede na situacijo pa gledajo na to, ali delujejo v preventivi ali kurativi (*"glede na ponavljajoče napake oz. motnjo, ki se začne razvijati, glede na to, ali je to preventiva ali se že vključujejo zunanji strokovnjaki" A20*), in pa na sploh glede na naravo situacije (*"narava situacije" C24*).

Dodatni projekti

Poleg njihovih temeljnih nalog me je zanimalo še, ali učencem nudijo kakšne dodatne projekte. Večinoma so odgovorile, da nudijo določene delavnice in predavanja. (*"Za razvijanje tehnik samokontrole, samonadzora, prepoznavanja čustev, zaznavanja avtomatičnih misli"* A15, *"Za razvijanje čustvenih in socialnih veščin, nenasilne komunikacije, delavnice na dnevih dejavnosti"* B20). Ena izmed svetovalnih delavk je omenila tudi sodelovanje z različnimi društvi oz. strokovnjaki pri izvedbi teh delavnic. (*"Sodelovanje s Projektom človek, na področju preventive zlorabe substanc"* C16, *"Društvo Altra, socialne delavnice za dobro klimo v razredu"* C17, *"Lucija Čevnik, predavanja o telesni samopodobi, pasteh medijev."* C18) Poleg delavnic in predavanj pa je ena intervjuvanka omenila še, da nudi dodatno pomoč tudi otrokom brez odločbe. (*"Izvajam tudi ure individualne in skupinske pomoči za otroke brez odločbe."* B21)

Specifične potrebe otrok

Ko sem povprašala po kakšnih specifičnih potrebah otrok in kako jih nagovarjajo, so večinoma vse omenile otroke oz. učence s posebnimi potrebami. (*Vse delo je treba prilagoditi, tisto, ki teče kontinuirano, za otroke, ki ima morda posebne potrebe, se je potrebno tudi posebej pripraviti"* A22, *"Če gre za neke posebne potrebe, ko je treba vrstnikom tudi pojasniti nekatere stvari, da ga lažje sprejmejo in ga lažje razumejo, takrat kombiniram posebej delo z učencem in delo z njegovimi sošolci, vrstniki, šele nato skupaj z vsemi."* C27) Ena pa je omenila tudi otroke oz. učence z več ali ponavljajočimi se težavami in kako doživlja delo z njimi. (*"Moraš biti pripravljen, da vse ostalo pustiš v ozadju, da so prednostni ti učenci, ki potrebujejo več pozornosti, imajo več težav."* A23)

Posebnosti dela z devetošolci

Ker se moja raziskava osredotoča na devetošolce, smo se pogovarjale tudi o posebnostih dela z njimi. Dve glavni posebnosti, ki so ju omenile, sta bili poklicna orientacija ter sam vpis v srednje šole (*"vpis v srednje šole in poklicna orientacija"* B36) in pa obdobje mladostništva in stiske, ki jih to obdobje prinese s seboj. Pri poklicni orientaciji je ena omenila pomembnost dela s starši učencev. (*"Ja, zdaj zadnja leta se odločam, da tečejo pogovori o vpisu v srednjo šolo tako, da se fizično dobimo z učenci in starši, tudi posamezno, da globlje pogledamo stvari. Potem tudi lažje vidiš, kakšne so želje staršev, kakšne so želje otroka, ali sploh že ima eno predstavo, kaj bi v življenju počel"* A24, *"To se je izkazalo kot dobro, veliko vprašanj je postavljenih tam s*

strani staršev, več kot pa s strani učencev." A26) Druga je imela malo drugačne izkušnje in je omenila, da jo učenci sami veliko sprašujejo o srednjih šolah. (*"Poklicna orientacija, oni izrazijo veliko interesa za to, sami veliko sprašujejo."* C28) Izvedela pa sem tudi nekaj več o dejavnostih, ki spadajo k poklicni orientaciji. (*"Poklicne tržnice organiziramo skupaj s srednjimi šolami, ko je to mogoče, naravoslovne dneve, kjer pridejo iz srednjih šol na našo šolo, jim predstavijo delo. Mi lahko obiščemo njih."* A27) Pri obdobju mladostništva so se vse strinjale, da s seboj prinaša velike spremembe za devetošolce. (*"Razvojno obdobje pa pri devetošolcih tako ali tako prinese svoje, osamosvajanje, iskanje sebe, razvijanje nekega svojega jaza"* A29, *"Stari so 14 let, še vedno se soočajo z različnimi spremembami, strahovi, nezadovoljstvi, duševnimi težavami, z odnosi, sploh s starši"* B40, *"Seveda je razlika, ali se pogovarjaš z mlajšimi ali starejšimi učenci. Opaža se, da se jim dogajajo neke telesne, psihične spremembe."* C30) Naštele so še nekaj značilnosti tega obdobja, ki se po njihovem mnenju kažejo pri devetošolcih. Ena je omenila apatičnost in pomanjkanje motivacije, predvsem zaradi časa, ki ga preživijo v virtualnem svetu, ter da se bolj upirajo kot mlajši učenci (*"Bolj se upirajo kot mlajši otroci"* B39). Druga pa je izpostavila odraščanje in zrelost, ki sta povezana s tem obdobjem. (*"Vidi se, da so dosti bolj sposobni kritičnega razmišljanja, so bolj zreli, marsikaj jih tudi zanima za njihovo prihodnost."* C31) Poleg poklicne orientacije in mladostništva ter stisk so omenile še nekaj drugih posebnosti dela z devetošolci, o katerih menim, da jih je pomembno dodati. Dodatni dve nalogi, ki jih je imela ena od svetovalnih delavk to leto pri devetošolcih, so bili NPZ-ji po spletu (*"Specifike so bile pa NPZ"* B35) in prenosi odločb na srednje šole. Druga svetovalna delavka pa je omenila še tremo pred ocenjevanjem, ki se, kot je opazila, pogosteje pojavlja oz. začne pojavljati pri starejših učencih. (*"Opažam, da predvsem v tretji triadi, ne nujno le pri devetošolcih, pogosteje izražajo tremo pred ocenjevanjem oz. stisko pred ocenjevanjem."* C29)

Potrebe devetošolcev

Glede na to, da so potrebe devetošolcev glavna tema moje raziskave, sem jih povprašala tudi o tem. Njihovi odgovori so pokazali, da večinoma sami ne izražajo svojih potreb ali jih izrazijo že zelo pozno, ko so težave zelo vidne, saj sta dve svetovalni delavki omenili, da jih je treba podrezati, če želiš, da spregovorijo, in da sami težko pridejo v njuno pisarno. (*"Ne izražajo posebej svojih potreb, če jih ne podrezaš ali kako bi rekla"* A30, *"Če ti ne stopiš do njih, tega ne naredijo oz. zelo zelo redko"* A31, *"Sami težko pridejo k meni"* B42, *"Šele potem ko težave postanejo res opazne, se začne delati na njih."* B43) So pa dodale, da se vedno najdejo izjeme in posamezniki, ki pridejo, poiščejo odgovore. (*"Najdejo se posamezniki, ki imajo še določena*

bolj specifična vprašanja, vezana na njihovo točno določeno situacijo, pridejo, vprašajo, poiščejo odgovore." C34) Ena izmed svetovalnih delavk je omenila, da ji ti, ki pridejo, pomagajo ugotoviti, kaj bi bilo dobro povedati še vsem drugim in kakšna vprašanja se morda porajajo še ostalim. (*"Včasih je tudi tako, da me ti posamezniki spomnijo, da bi bilo potrebno to tudi ostalim povedat, in pojasnim stvari pred razredom." C35)*

Primanjkljaji

Svetovalne delavke sem povprašala tudi po morebitnih primanjkljajih, ki jih vidijo pri svojem delu. Njihovi odgovori so se med seboj močno povezovali oz. so bili zelo podobni. Velik primanjkljaj vidijo v tem, da imajo premalo stikov z učenci. (*"Nimaš oz. ne moreš imet toliko stikov z učenci, kot bi bilo dobro." A43)* Glavna razloga za to težavo sta preveč drugega dela (*"Morali bi si vzeti čas za učence, oni bi morali biti prioriteta, mi pa imamo toliko drugega dela" B47)* in dejstvo, da svetovalne delavke ne razpolagajo z urami v urniku, ki bi bile namenjene le njim in njihovim stikom z učenci. (*"Ne prideš do otrok, zelo težko" A35, "Tako pa sedaj ne morem vzet otroka od ure pouka, učiteljice s tem niso preveč zadovoljne." A33)* Ena izmed njih je omenila tudi, da so zaradi omejenih stikov lahko prezrte določene skupine učencev, kot so učenci brez odločb ali nadarjeni otroci. (*"Tudi otroci brez odločb so lahko prezrti, in pa nadarjeni otroci." B48)* Še en primanjkljaj, ki ga vidijo in se povezuje s prejšnjim, je to, da imajo preveč dela in premalo časa, da bi vse uredile. To težavo so omenile vse tri intervjuvanke. (*"[N]ekaj se od nas pričakuje, ampak tega sistem ne podpira" A37, "Časovna stiska, preobilica dela, nenehni stres" B45, "Včasih se mi zdi, da je vse preveč natrpano." C39)* Omenile so še, da se jim zdi, da je preveč administrativnega dela. (*"Preveč zahteva sistem administracije." A48)* Ustavile pa so se tudi pri trenutni situaciji z virusom SARS-CoV-2, kjer vidijo primanjkljaje predvsem v komunikaciji po internetu. (*"Veliko je pisne komunikacije z otroki, predvsem v tem času, jim pišem maile, ampak opažam, da oni tega ne spremljajo." A41)*

Dosedanje rešitve primanjkljajev

Kot nadaljevanje prejšnjega vprašanja, me je zanimalo, kaj so doslej že storile, da bi poskušale te primanjkljaje omiliti oz. odstraniti. Glede težav s stikom z učenci je ena izmed svetovalnih delavk našla rešitev, pri kateri izkoristi razredne ure ali nadomeščanja, ko lahko. (*"Jaz izkoristim tiste ure, ko so razredne ure, pol ure na teden, vedno učitelj te ure ne more odstopit. Izkoristim, če so nadomeščanja." A36)* Glede trenutne situacije z virusom pa se je ena izmed svetovalnih delavk znašla tako, da vsa obvestila pošlje tudi staršem, ne le učencem (*"isto sporočilo, ki ga jaz pošljem učencem, dobi tudi starš, da spremljajo. Pri nekaterih je več odziva, pri drugih*

manj" A42), druga pa vse svoje naloge opravlja preko zooma in je v konstantnem stiku s starši in učenci po elektronski pošti. (*"Tudi roditeljski sestanek s starši je bil preko zooma, potem informacije glede vpisa v srednje šole sem jim tudi posredovala vse preko elektronske pošte, prav tako kakšne filmčke."* B34)

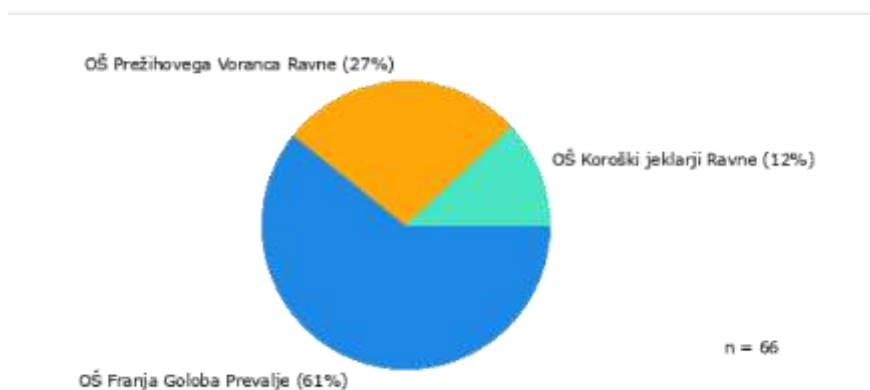
Želene spremembe

Čisto na koncu pa sem jih vprašala še po spremembah, ki bi jih želele. Vse tri so omenile, da bi si želele več časa z učenci, da bi rade šle večkrat v razred, in ena si je celo zaželela, da bi v urnik vključili ure, namenjene svetovalnim delavkam, druga pa je rešitev za to težavo videla v boljši porazdelitvi dela. (*"[J]az bi rada še večkrat šla v kak razred, v kak oddelek, imela več časa za učence"* C41, *"V urnik dati ure za svetovalne delavke"* A38, *"Da bi nas bilo na šoli več, bi se delo bolj porazdelilo, bi si lahko vzeli več časa za učence."* B50) Dve sta v povezavi s tem omenili tudi aktualno pobudo, da bi se zmanjšali normativi dela v šolski svetovalni službi. (*"To, kar se zdaj govori, da bi spremenili, oz. je bila pobuda, da bi spremenili normative za delo v šolski svetovalni službi, se mi zdi zelo pomembno. Da bi potem človek lažje zadihal."* C40) Omenjale so tudi željo po manj administrativnega dela. (*"Odvzeti bi si želela od svojega dela administracijo, te je preveč, čisto, čisto preveč"* A47, *"Tudi da bi bilo manj administrativnih zadev, ker jih je res veliko."* C42) Potem pa so se pojavljale še želje vsake posamezne svetovalne delavke. Ena si je želela več dela s starši ter več samoiniciativnega izobraževanja (*"Treba bi bilo več delati na področju dela s starši, z odraslimi, ker večinoma, moram reči, odločajo in svetujejo starši. To je meni jasno že ves čas"* A46, *"Več samoiniciativnega izobraževanja bi bilo dobro, ne toliko predpisanega s strani ministrstva"* A50), druga pa več delavnic na temo učenje učenja in bolj organizirano vrstniško učno pomoč (*"Razmišljala sem o tem, da bi rada več naredila na področju učenje učenja"* C36, *"Razmišljam tudi o tem, da bi organizirala tudi bolj organizirano vrstniško učno pomoč. Ta vrstniška pomoč poteka, lahko pa bi jo izboljšali"* C38).

4.2 Kvantitativni del

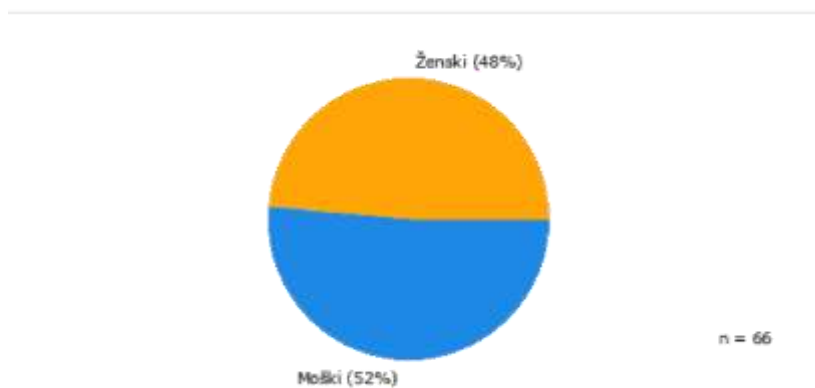
Predstavljam še rezultate kvantitativne raziskave, ki sem jo opravila z devetošolci na treh večjih šolah na Koroškem.

4.2.1 ZNAČILNOSTI SODELUJOČIH DEVETOŠOLCEV

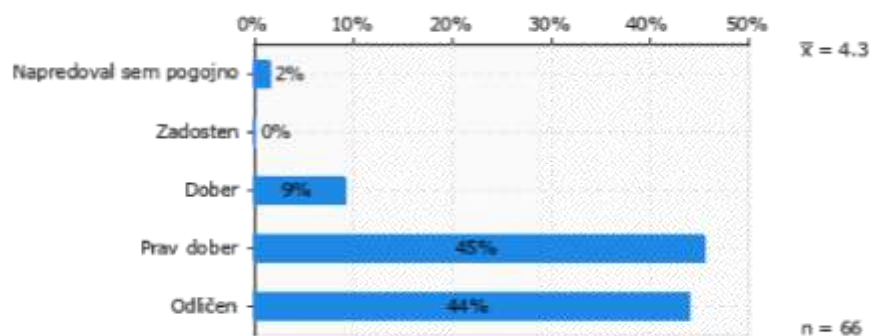
Grafikon 1: Prikaz podatkov o številu sodelujočih devetošolcev iz posamezne šole

Iz grafa je razvidno, da večina sodelujočih devetošolcev, kar 61 % ali 40 učencev, obiskuje OŠ Franja Goloba Prevalje. 27 % ali 18 devetošolcev, ki so sodelovali v anketi, obiskuje OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem in 12 % ali 8 devetošolcev obiskuje OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem.

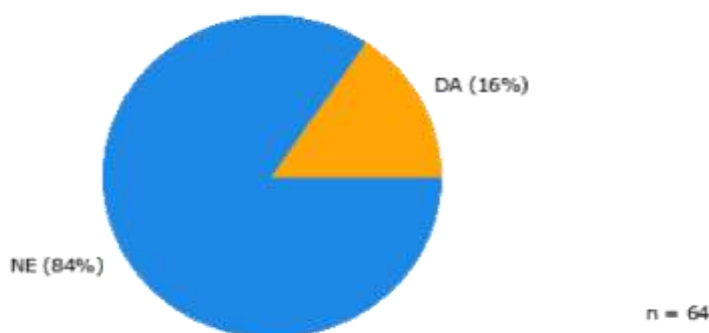
Grafikon 2: Prikaz podatkov o spolu sodelujočih devetošolcev

Vidimo lahko, da je anketni vprašalnik izpolnilo 52 % ali 34 devetošolcev moškega spola in 48 % ali 32 ženskega spola. Ta podatek nam bo prišel prav v nadaljevanju, ko bomo primerjali potrebe devetošolcev ženskega spola in potrebe devetošolcev moškega spola med seboj, da bomo ugotovili, ali obstajajo razlike med potrebami fantov in potrebami deklet. Dobro je, da sta oba spola približno enako zastopana, saj je tako tudi v splošni populaciji prebivalstva.

Grafikon 3: Prikaz podatkov o uspehu sodelujočih devetošolcev v osmem razredu

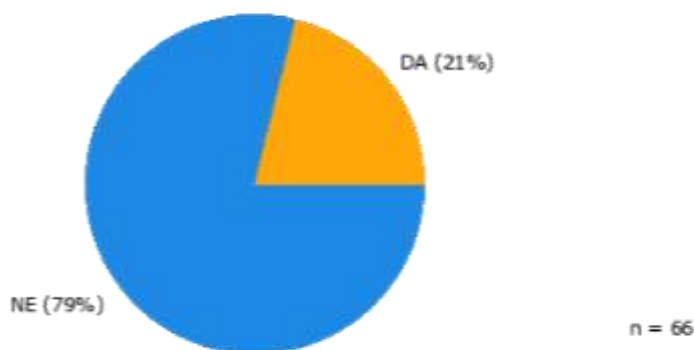
Kot lahko vidimo, so sodelujoči v osmem razredu imeli večinoma prav dober ali odličen uspeh. S prav dobrim uspehom je osmi razred končalo 45 % vseh sodelujočih, kar je 30 devetošolcev. Z odličnim uspehom je osmi razred končalo 44 % vseh sodelujočih, kar je 29 devetošolcev. 9 % ali 6 devetošolcev je osmi razred končalo z dobrim uspehom. Nihče od sodelujočih ni končal osmega razreda z zadostnim uspehom, 2 % vseh sodelujočih oz. 1 devetošolec pa je iz osmega v deveti razred napredoval pogojno.

Grafikon 4: Prikaz podatkov o sodelujočih z veljavno odločbo za status učenca s posebnimi potrebami

V grafu lahko vidimo, da 84 % sodelujočih, kar je 54 devetošolcev, nima veljavne odločbe za status učenca s posebnimi potrebami v devetem razredu. 16 % sodelujočih oz. 10 devetošolcev pa ima veljavno odločbo za status učenca s posebnimi potrebami v devetem razredu. V šolskem letu 2020/21 je bilo pri nas v osnovne šole vpisanih 15.502 učencev s posebnimi potrebami, od

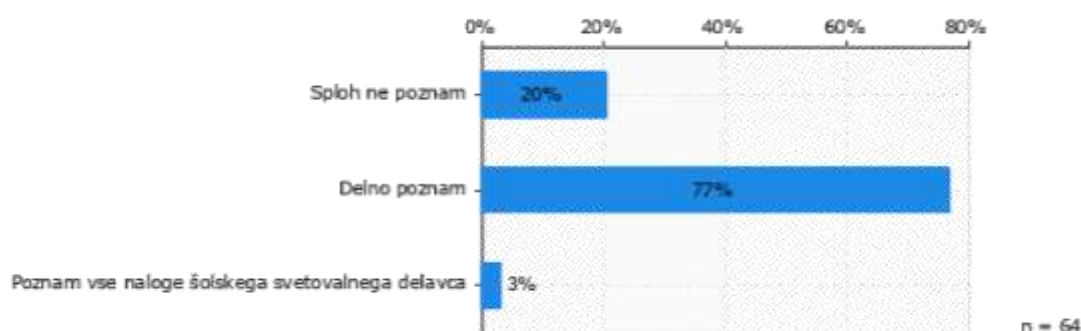
tega jih je bilo 84 % integriranih v redne programe osnovne šole (SURS). Ta podatek nam bo prišel prav v nadaljevanju, ko bomo primerjali potrebe učencev s posebnimi potrebami in učencev, ki nimajo statusa učenca s posebnimi potrebami. Tako bomo ugotovili, ali se med seboj razlikujejo ali ne.

Grafikon 5: Prikaz podatkov o učencih s statusom

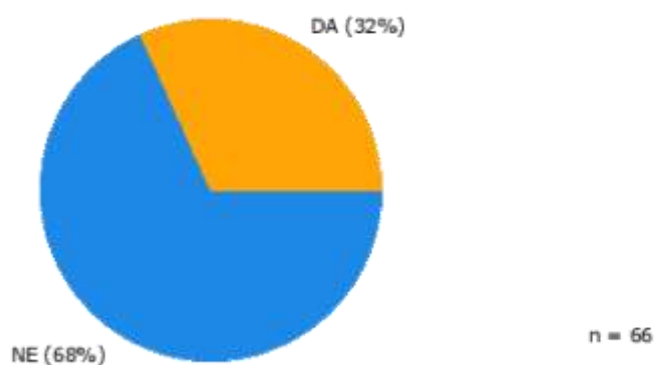
Iz grafa lahko razberemo, da ima 21 % sodelujočih, kar je 14 devetošolcev, status nadarjenega učenca. 79 %, kar je 52 devetošolcev, pa nima statusa nadarjenega učenca. Ta podatek nam bo prišel prav v nadaljevanju, ko bomo primerjali potrebe učencev s statusom nadarjenega učenca s potrebami učencev, ki tega statusa nimajo. Tako bomo ugotovili, ali se med seboj razlikujejo ali ne.

4.2.2 POZNAVANJE DELA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE MED DEVETOŠOLCI

Grafikon 6: Prikaz podatkov o poznavanju dela šolske svetovalne

Razberemo lahko, da 20 % sodelujočih, kar je 13 devetošolcev, sploh ne pozna dela oz. nalog šolskega svetovalnega delavca. 77 % sodelujočih, kar je 49 devetošolcev, je označilo, da delno pozna delo oz. naloge šolskega svetovalnega delavca. 3 % sodelujočih, kar predstavlja 2 devetošolca, pa jih je odgovorilo, da poznajo vse naloge šolskega svetovalnega delavca.

Grafikon 7: Prikaz podatkov o pomembnosti poznavanja nalog šolske svetovalne delavke s strani devetošolcev

68 % sodelujočih, kar je 45 devetošolcev, je označilo, da se jim ne zdi pomembno, da učenci poznajo vse naloge šolskega svetovalnega delavca. 32 % sodelujočih, kar je 21 devetošolcev, pa je označilo, da se jim zdi pomembno, da učenci poznajo vse naloge šolskega svetovalnega delavca.

Tabela 1: Prikaz podatkov o pomembnosti posameznih nalog šolske svetovalne službe, kot jih vidijo devetošolci

POMEMBNOST POSAMEZNIH NALOG ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE									
	Posamezne naloge	Odgovori						Veljavni	Št. enot
		1 (sploh ni pomembno)	2	3	4	5 (zelo pomembno)	Skupaj		
Q8a	Dodatna pomoč in svetovanje nadarjenim učencem.	8 (12 %)	11 (17 %)	18 (28 %)	19 (29 %)	9 (14 %)	65 (100 %)	65	66
Q8b	Dodatna pomoč in svetovanje učencem z učnimi težavami.	4 (6 %)	0 (0 %)	10 (16 %)	18 (29 %)	31 (49 %)	63 (100 %)	63	66
Q8c	Dodatna pomoč in svetovanje učencem s posebnimi potrebami.	4 (6 %)	1 (2 %)	9 (14 %)	17 (26 %)	34 (52 %)	65 (100 %)	65	66
Q8d	Dodatna pomoč in svetovanje učencem z vzgojnimi in disciplinskimi težavami.	3 (5 %)	0 (0 %)	20 (31 %)	19 (30 %)	22 (34 %)	64 (100 %)	64	66
Q8e	Dodatna pomoč in svetovanje učencem s težavami v telesnem, osebni in socialnem razvoju.	1 (2 %)	4 (6 %)	16 (25 %)	24 (37 %)	20 (31 %)	65 (100 %)	65	66
Q8f	Iskanje in nudenje možnih oblik pomoči in podpore družinam, ki se znajdejo v socialno-ekonomskih stiskah (npr. denarni stiski).	1 (2 %)	7 (11 %)	20 (31 %)	19 (29 %)	18 (28 %)	65 (100 %)	65	66
Q8g	Sodelovanje s starši.	4 (6 %)	6 (9 %)	19 (30 %)	22 (34 %)	13 (20 %)	64 (100 %)	4	66
Q8h	Sodelovanje z učitelji.	2 (3 %)	5 (8 %)	12 (19 %)	24 (38 %)	20 (32 %)	63 (100 %)	63	66
Q8i	Sodelovanje z vodstvom šole (ravnateljem).	3	7	15	22	18	65 (100 %)	65	66

		(5 %)	(11 %)	(23 %)	(34 %)	(28 %)			
Q8j	Sodelovanje z zunanjimi ustanovami (npr. vrtec, druge šole, center za socialno delo ...).	6	8	24	17	10	65	65	66
		(9 %)	(12 %)	(37 %)	(26 %)	(15 %)	(100 %)		

Iz tabele 1 lahko razberemo, da so devetošolci nalogo *dodatna pomoč in svetovanje učencem z učnimi težavami*, največkrat označili za zelo pomembno (49 %) ali pomembno (29 %). Pri nalogi *dodatna pomoč in svetovanje učencem s posebnimi potrebami* je kar 52 % devetošolcev označilo, da se jim zdi zelo pomembna, 26 % pa, da se jim zdi pomembna. Ti dve nalogi sta se med vsemi naštetimi največ devetošolcem zdeli najpomembnejši. Sledi jima *sodelovanje z učitelji*, ki se je 38 % devetošolcev zdelo pomembno, 32 % devetošolcem pa zelo pomembno. Nalogi *sodelovanje z zunanjimi ustanovami (npr. vrtec, druge šole, center za socialno delo)* ter *dodatna pomoč in svetovanje nadarjenim učencem* pa sta se največ devetošolcem zdeli nepomembni, in sicer kar 9 % oz. 12 %.

Tabela 2: Prikaz podatkov o pomembnosti posameznih nalog šolske svetovalne službe, povezanih s poklicno orientacijo, kot jih vidijo devetošolci

POMEMBNOST POSAMEZNIH NALOG ŠOLSKEGA SVETOVALNEGA DELAVCA PRI POKLICNI ORIENTACIJI									
	Posamezne naloge	Odgovori						Veljavni	Št. enot
		1 (sploh ni pomembno)	2	3	4	5 (zelo pomembno)	Skupaj		
Q9a	Informira devetošolce o nadaljnjem izobraževanju, poklicih in možnostih zaposlovanja.	2	3	11	13	37	66	66	66
		(3 %)	(5 %)	(17 %)	(20 %)	(56 %)	(100 %)		
Q9b	Organizira obiske v podjetjih in pri drugih delodajalcih, na tržnici poklicev in tematskih razstavah.	2	11	20	19	13	65	65	66
		(3 %)	(17 %)	(31 %)	(29 %)	(20 %)	(100 %)		

Q9c	Organizira predavanja in pogovore z zunanjimi strokovnjaki, z delavci v različnih poklicih, s poklicnimi svetovalci in drugimi.	3 (5 %)	6 (9 %)	18 (27 %)	23 (35 %)	16 (24 %)	66 (100 %)	66	66
Q9d	Izvede delavnice za učence na temo poklicne orientacije.	1 (2 %)	6 (9 %)	17 (26 %)	22 (33 %)	20 (30 %)	66 (100 %)	66	66
Q9e	Zbira podatke o učencih za potrebe poklicnega svetovanja (anketiranje o interesih ...).	1 (2 %)	2 (3 %)	22 (33 %)	23 (35 %)	18 (27 %)	66 (100 %)	66	66
Q9f	Izvede individualno poklicno svetovanje s posameznimi učenci in učenkami.	2 (3 %)	4 (6 %)	23 (35 %)	22 (33 %)	15 (23 %)	66 (100 %)	66	66
Q9g	Izvede skupinsko poklicno svetovanje s celim razredom ali vsemi devetošolci na šoli.	2 (3 %)	8 (12 %)	18 (27 %)	21 (32 %)	17 (26 %)	66 (100 %)	66	66
Q9h	Organizira in izvede predavanja za starše o njihovi vlogi pri poklicnem razvoju učencev in staršem individualno svetuje.	2 (3 %)	8 (12 %)	20 (30 %)	20 (30 %)	16 (24 %)	66 (100 %)	66	66

V tabeli lahko vidimo, da so devetošolci nalogo *informira devetošolce o nadaljnjem izobraževanju, poklicih in možnostih zaposlovanja* največkrat označili za zelo pomembno (56 %) in pomembno (20 %). Ta naloga se je največ devetošolcem zdela najbolj pomembna. Po številu učencev, ki so ju izbrali za zelo pomembni, ji sledita nalogi *izvede delavnice za učence na temo poklicne orientacije ter zbira podatke o učencih za potrebe poklicnega svetovanja (anketiranje o interesih ...)*, in sicer s 30 % oz. 27 %. Nalogo *organizira obiske v podjetjih in pri drugih delodajalcih, na tržnici poklicev in tematskih razstavah* pa so devetošolci največkrat označili za nepomembno, in sicer 17 % devetošolcev.

4.2.3 PREDLOGI IN POTREBE PO DELU ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE MED DEVETOŠOLCI

Nato pa sem devetošolcem dala še možnost, da zapišejo, kaj bi sami dodali pri poklicnem svetovanju.

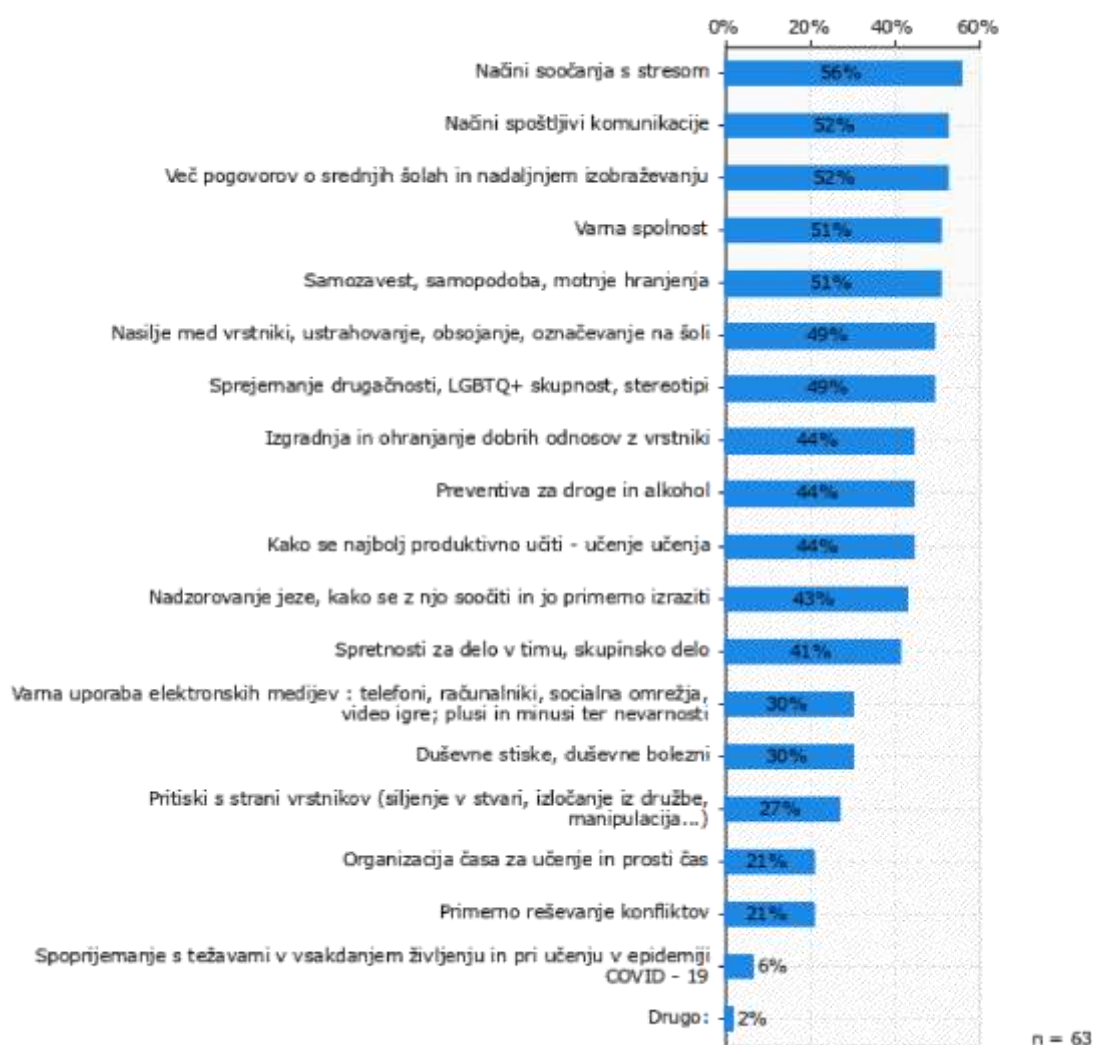
To možnost je izkoristilo 37 devetošolcev.

Tabela 3: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah devetošolcev glede poklicne orientacije

ODGOVORI	FREKVENCA
Več pomoči glede mentalnega stanja.	2
Bolj poglobljeni obiski šol/poklicev, za katere se učenec zanima.	1
Da te prav usmeri.	1
Nič.	16
Rad bi, da bi videl, kako se to delo opravlja v praksi.	2
Pomaga učencem v stiski in tistim, ki ne marajo šol, jim jih poskušajo prikupiti.	1
Več individualnih pogovorov z učenci in starši skupaj.	2
Da mislijo na otrokovo duševno zdravje.	1
Več delavnic na temo poklicne orientacije.	1
Da se obnaša dostopno oz. da imam občutek, da lahko grem k njej po nasvet.	1
Da pomaga s povezavo s starši.	1
Da bi pomagala vsem, ki rabijo pomoč.	2
Ne vem.	1
Učenca vzeti malo iz ure in mu temeljno razložiti stvari.	1

Podrobnejša predstavitev srednje šole.	1
Svetovanje glede na tvoje sposobnosti.	1
Nisem nič potrebovala, ker sem vedela, kam bom šla.	1
Natančnejše razložiti možnosti za vpis in kam vse se lahko vpišem.	1
SKUPAJ	37

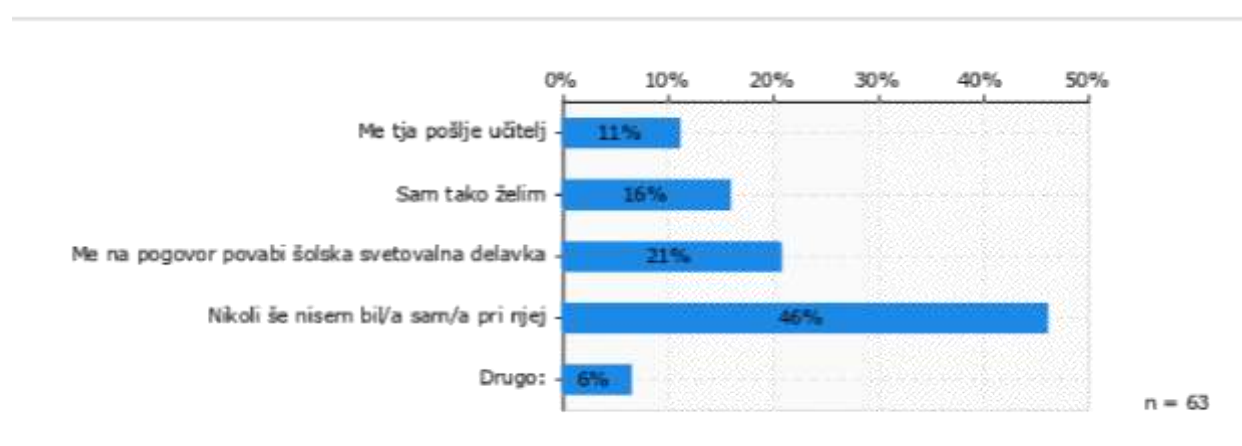
Šestnajst devetošolcev je napisalo, da ne bi dodali nič. Večkrat pa so se ponovile potrebe po več pomoči, po več individualnih pogovorih z učenci in starši, po več pomoči glede duševnega zdravja, potreba po ogledu morebitnega bodočega dela oz. delovnega mesta ter potreba po natančnejši oz. podrobnejši predstavitvi srednjih šol oz. poklicev.

Grafikon 8: Prikaz podatkov o temah za delavnice, predavanja, ki se devetošolcem zdijo zanimive

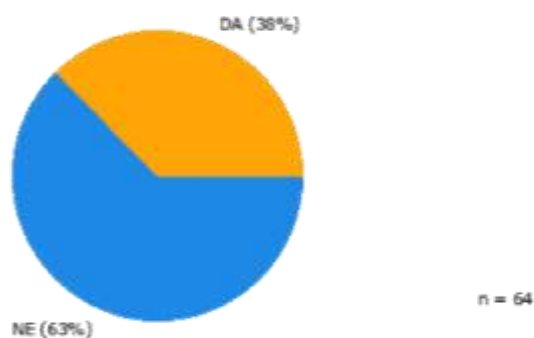
Teme sem že v grafikonu razdelila tako, da si sledijo po vrsti od najpomembnejše do najmanj pomembne glede na število izbir vsake od njih med devetošolci. Največ devetošolcev, kar 56 %, je izbralo temo *načini soočanja s stresom*. Z 52 % vseh devetošolcev ji sledita temi *načini spoštljive komunikacije* in *več pogovorov o srednjih šolah in nadaljnjem izobraževanju*, nato pa še temi *varna spolnost* in *samozavest, samopodoba, motnje hranjenja*, ki ju je izbralo 51 % vseh devetošolcev. Daleč najmanj pomembna pa se jim je zdela tema *spoprijemanje s težavami v vsakdanjem življenju in pri učenju v epidemiji covida-19*, saj jo je označilo le 6 % vseh sodelujočih.

4.2.4 SODELOVANJE DEVETOŠOLCEV S ŠOLSKO SVETOVALNO SLUŽBO

Grafikon 9: Prikaz podatkov o načinu, na katerega se devetošolci najpogosteje znajdejo pri svetovalni delavki

Kar 46 % vseh sodelujočih, tj. 29 devetošolcev, je označilo, da *še nikoli niso bili sami pri šolski svetovalni delavki*. 21 % sodelujočih oz. 13 devetošolcev je označilo, da *jih na pogovor povabi šolska svetovalna delavka sama*. 16 % sodelujočih, kar je 10 devetošolcev, je označilo, da *se pri šolski svetovalni delavki najpogosteje znajdejo, ker si sami tako želijo*. 11 %, kar je 7 devetošolcev, pa *jih k svetovalni delavki najpogosteje pošlje učitelj*. Pod drugo so zapisali še, da se najpogosteje znajdejo pri svetovalni delavki, ko izdelujejo izdelke za mlajše razrede ali ko pride svetovalna delavka do njih.

Grafikon 10: Prikaz podatkov o udobju devetošolcev, da delijo osebne stvari s svetovalno delavko

Kar 63 % sodelujočih, tj. 40 devetošolcev, je označilo, da se jim ni udobno pogovarjati o osebnih stvareh s šolsko svetovalno delavko. 38 % sodelujočih, kar je 24 devetošolcev, pa je označilo, da se jim je udobno pogovarjati o osebnih stvareh s šolsko svetovalno delavko.

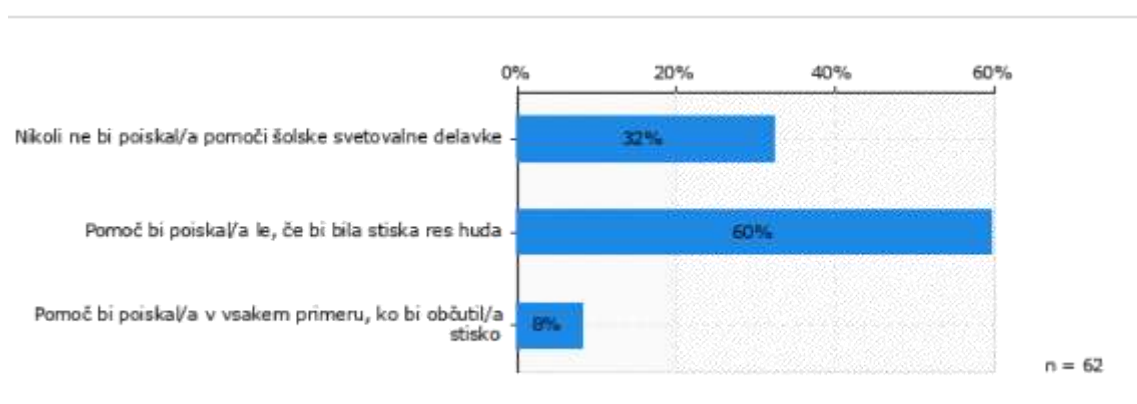
Nato sem jih prosila, naj zapišejo, kaj bi potrebovali oz. kaj bi se moralo spremeniti, da bi jim bilo udobno oz. še bolj udobno. To možnost je izkoristilo 43 devetošolcev.

Tabela 4: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah devetošolcev za udobnejše počutje ob deljenju osebnih stvari s svetovalno delavko

ODGOVORI	FREKVENCA
Da bi bil še šolski svetovalni delavec, ne pa samo delavka.	1
Da ne bi kasneje povedala vsem učiteljem.	3
Veliko kaj.	1
Da pisarna izgleda bolj kot doma, bolj udobno.	2
Če bi imel bolj razumevajočo delavko.	1
Da bi jo bolje spoznal.	4
Nič, saj to ni njihova stvar.	11
Da so zraven starši.	1
Potrebovala bi normalno mentalno zdravje.	1
Na šoli imamo še kar "zastarelo" svetovalno delavko, s katero se tudi ne moreš normalno pogovarjati, saj te ne jemlje resno, "ker si še otrok in ne veš vsega", medtem ko imaš tudi ti svoje probleme, a jih ne poveš, saj svetovalni delavki ne zaupaš.	1

Da veš, da ji lahko zaupaš in ne bo povedala naprej, imata prijateljski odnos, saj tako lažje poveš komu kaj.	3
Da bi zamenjali svetovalno delavko.	3
Zasebno pogovarjanje.	1
Da bi imela občutek varnosti.	1
Ne vem, le ni mi prijetno.	3
Samozavest.	1
Nikoli mi ne bo udobno.	3
Bolj bi morala biti socialna, se več pogovarjati z nami.	1
Da stvari ne bi povedali staršem.	1
SKUPAJ	43

Kar enajst devetošolcev je zapisalo, da ne bi potrebovali nič, saj se jim zdi, da to niso stvari, ki bi jih delili s svetovalno delavko na šoli. Trije so izrazili potrebo po tem, da svetovalna delavka ne bi povedala učiteljem o njihovih osebnih stvareh. Dva sta izrazila potrebo po bolj udobni in domači pisarni. Trije bi potrebovali zaupanje in prijateljski odnos, štirje pa bi si želeli svetovalno delavko najprej bolje spoznati. Trije so izrazili potrebo po menjavi svetovalne delavke na njihovi šoli. Trije pa so zapisali, da jim nikoli ne bo udobno, ne glede na morebitne spremembe. Razmisleka vredna pa se mi zdita še dva komentarja, in sicer tisti, kjer je eden izmed devetošolcev zapisal, da bi mu bilo bolj udobno, če bi bil svetovalni delavec moški, in ne ženska, ter komentar, da jih šolska svetovalna delavka ne jemlje resno, ker so otroci in ne vedo nič.

Grafikon 11: Prikaz podatkov o verjetnosti iskanja pomoči devetošolcev pri šolski svetovalni delavki

32 % sodelujočih, kar je 20 devetošolcev, je odgovorilo, da nikoli ne bi poiskali pomoči šolske svetovalne delavke. 60 % sodelujočih, kar je 37 devetošolcev, je označilo, da bi pomoč pri njej poiskali le, če bi bila stiska res huda. 8 % sodelujočih, kar je 5 devetošolcev, pa je označilo, da bi pomoč poiskali v vsakem primeru, če bi občutili stisko.

Spet sem jih povprašala, kaj bi potrebovali, da bi bila ta verjetnost višja. Na to vprašanje se je odzvalo 41 devetošolcev.

Tabela 5: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah devetošolcev za bolj verjetno iskanje pomoči pri svetovalni delavki

ODGOVORI	FREKVENCA
Jaz sam se bi moral spremeniti.	1
Prijaznejša delavka.	3
Vedela, če me sprejmejo.	1
Več druženja z njo.	2
Če ne bi imela kogarkoli drugega, bi odšla tja.	1
Na šoli imamo zelo "zastarelo" svetovalno delavko, ki te včasih sploh ne jemlje resno, saj "si še otrok in ne veš nič", medtem ko pa imaš resne probleme, ki pa jih svetovalni delavki ne zaupaš ravno zaradi tega.	1
Druga svetovalna delavka.	3
Nič, saj me ne bi bilo sram ji povedat.	1
Več miru in tišine.	1
Veliko kaj.	3
Da bi bila svetovalna delavka manj čudna.	1
Nič.	13
Ne vem.	2
Da ne bi govorila mojih osebnih težav okrog.	4
To, da bi vedela, da mi bo pomagala.	1
Da bi bil še moški šolski delavec.	1
Da bi se učenci bolj spodbujali na razrednih urah, da če imajo kakšne probleme, da naj obišejejo svetovalno delavko.	1
SKUPAJ	41

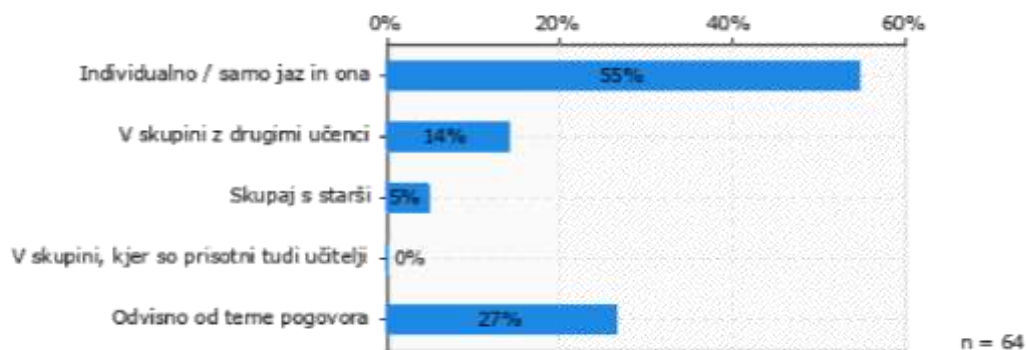
Trinajst devetošolcev je zapisalo, da pri njih nič ne bi zvišalo verjetnosti za iskanje pomoči pri šolski svetovalni delavki. Trije so izrazili potrebo po prijaznejši svetovalni delavki, trije bi svetovalno delavko zamenjali. Dva sta si zaželela več druženja s šolsko svetovalno delavko,

trije pa so zapisali, da bi se moralo veliko spremeniti, da bi se ta verjetnost zvišala. Tukaj se mi zdi za razmislek pomembna tudi izjava enega izmed devetošolcev, da bi se morali učenci bolj spodbujati, da obiščejo šolsko svetovalno delavko v primerih stiske.

Grafikon 12: Prikaz podatkov o potrebah devetošolcev, potem ko/če svojo stisko zaupajo šolski svetovalni delavki

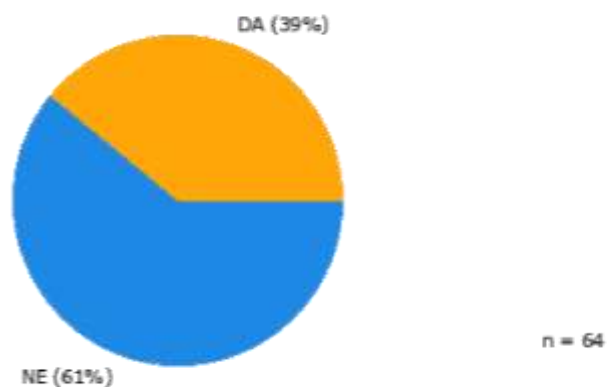
Največ devetošolcev, kar 76 % vseh sodelujočih, je označilo potrebo po tem, da jih šolska svetovalna delavka posluša in si zanje vzame čas, ko ji zaupajo svoje težave. 69 % vseh sodelujočih je odgovorilo, da bi potrebovali zaupanje v svetovalno delavko, da stvari ostanejo med njimi, če se ji odprejo. 58 % vseh devetošolcev pa je izrazilo potrebo po tem, da šolska svetovalna delavka njihove težave in njih jemlje resno ter jih spoštuje.

Grafikon 13: Prikaz podatkov o preferencah devetošolcev glede pogovora s šolsko svetovalno delavko

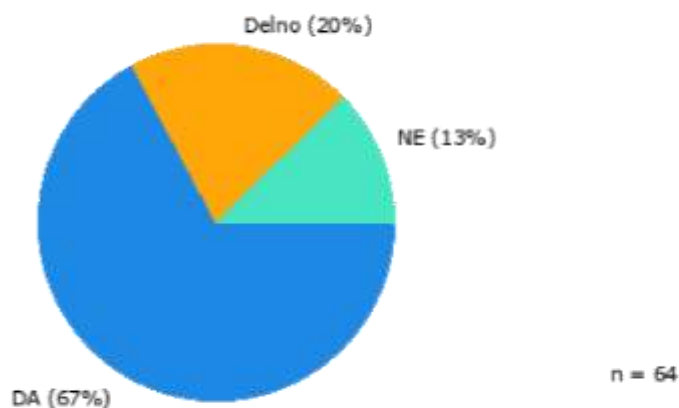
Večina devetošolcev, 55 %, bi se s svetovalno delavko raje pogovarjala individualno. 27 % devetošolcev meni, da je to odvisno od teme pogovora. 14 % devetošolcev je označilo, da se s svetovalno delavko rajši pogovarjajo, ko so v skupini z drugimi učenci. 5 % devetošolcev pa raje vidi, da so na pogovoru z njimi tudi starši.

4.2.5 POTREBE IN PRIČAKOVANJA DEVETOŠOLCEV DO ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Grafikon 14: Prikaz podatkov o potrebah devetošolcev po več stikih s šolsko svetovalno delavko

Večina sodelujočih, 61 % devetošolcev, je označila, da si ne želijo več stikov oz. sodelovanja s šolsko svetovalno delavko, kot pa ga že imajo. 39 % devetošolcev pa je označilo, da si želijo več stikov oz. sodelovanja s svetovalno delavko.

Grafikon 15: Prikaz podatkov o tem, ali svetovalna služba devetošolcem že nudi vse potrebno za uspešno šolanje

Večina devetošolcev, 67 %, je označila, da jim šolska svetovalna služba že nudi vse potrebno za uspešno šolanje oz. da že naslavlja vse njihove potrebe in pričakovanja. 20 % devetošolcev meni, da šolska svetovalna služba trenutno delno naslavlja njihove potrebe in pričakovanja. 13 % devetošolcev pa meni, da šolska svetovalna služba ne naslavlja vseh njihovih potreb in pričakovanj ter da jim ne nudi vsega, kar potrebujejo za uspešno šolanje.

Tistim, ki so odgovorili, da šolska svetovalna služba še ne naslavlja vseh njihovih potreb in pričakovanj ali pa jih naslavlja delno, sem dala možnost, da zapišejo, kaj jim še manjka in kaj bi še potrebovali od šolske svetovalne službe. To možnost je izkoristilo pet devetošolcev.

Tabela 6: Prikaz podatkov o dodatnih potrebah in pričakovanjih devetošolcev do šolske svetovalne službe, ki jim še manjkajo

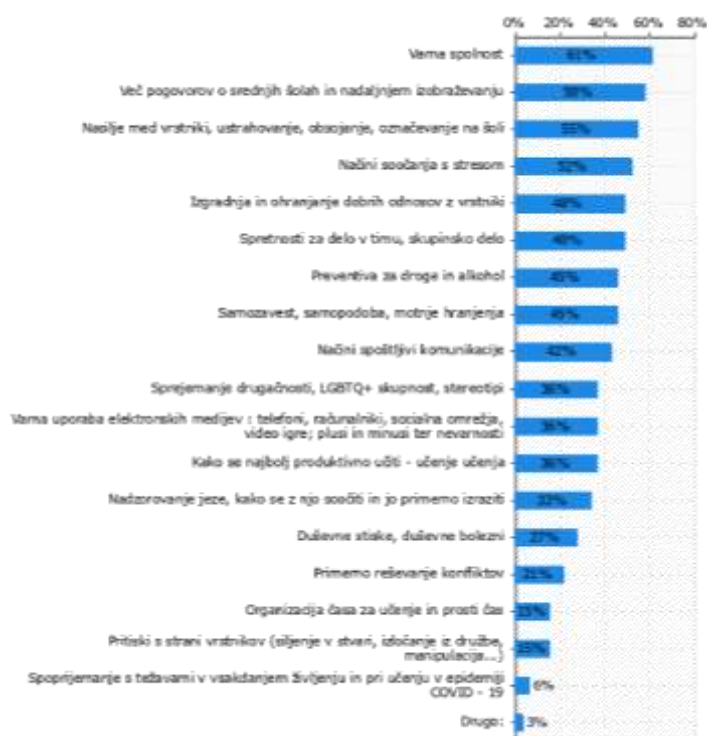
ODGOVORI	FREKVENCA
Želel bi si nasploh več informacij.	1
Z nami ne dela nič za nadarjene učence.	1
Ni dostopna.	1
Več pogovorov.	1

Da bi nas poslušala in takoj pomagala.	1
SKUPAJ	5

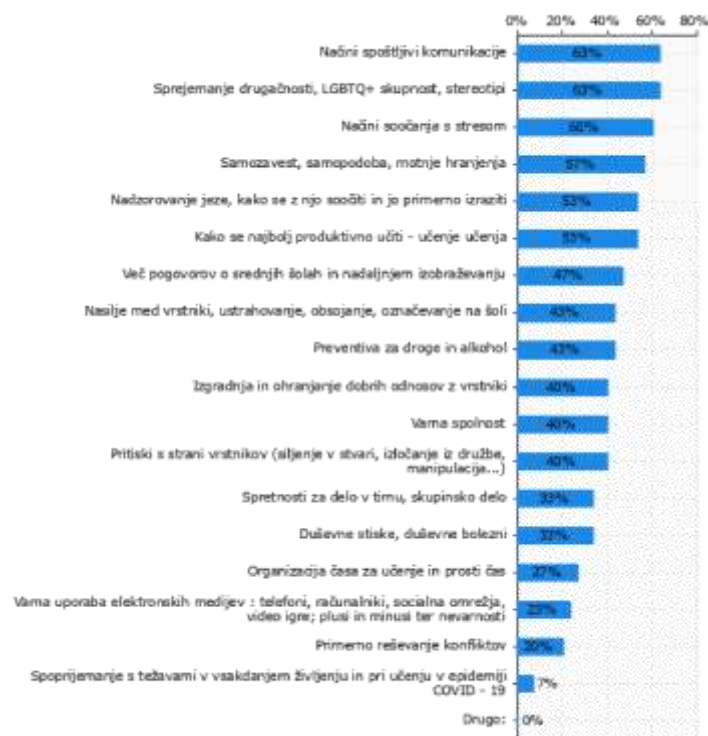
4.3 Preverjanje hipotez

4.3.1 H2: Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se razlikujejo glede na spol.

Fantje

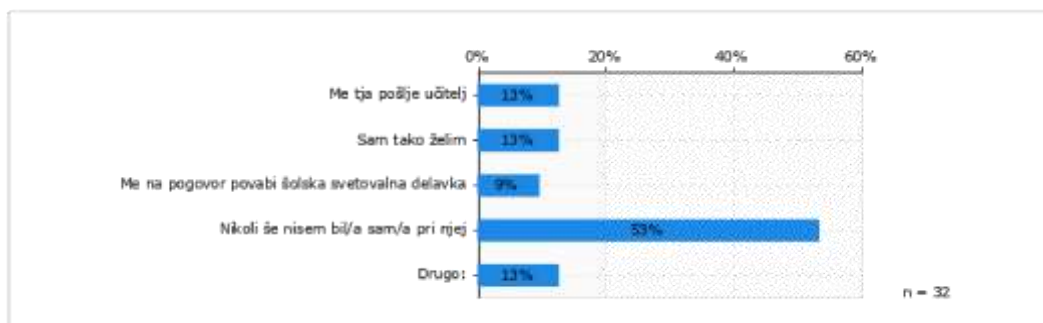
Dekleta

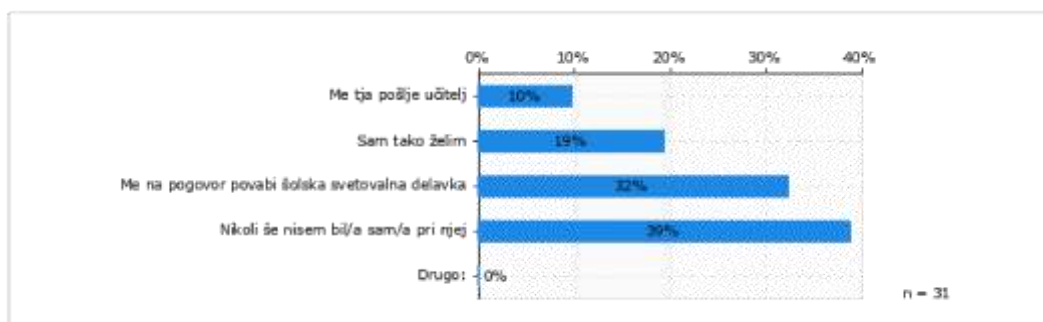
Grafikon 16: Primerjava podatkov o temah za delavnice, predavanja, glede na spol

Največ razlik pri potrebah devetošolcev moškega in devetošolcev ženskega spola se je pokazalo pri temah za delavnice, predavanja, ki so se jim zdele zanimive in o katerih bi radi izvedeli več, in sicer v vrstnem redu največkrat izbranih tem. Fantje so na sam vrh postavili temo *varna spolnost* ter temo *več pogovorov o srednjih šolah* ter *nasilje med vrstniki, ustrahovanje, obsojanje, označevanje na šoli*. Dekleta pa so za najzanimivejše označile teme *načini spoštljive komunikacije, sprejemanje drugačnosti, skupnost LGBTQ+, stereotipi* ter *načini soočanja s stresom*.

Fantje

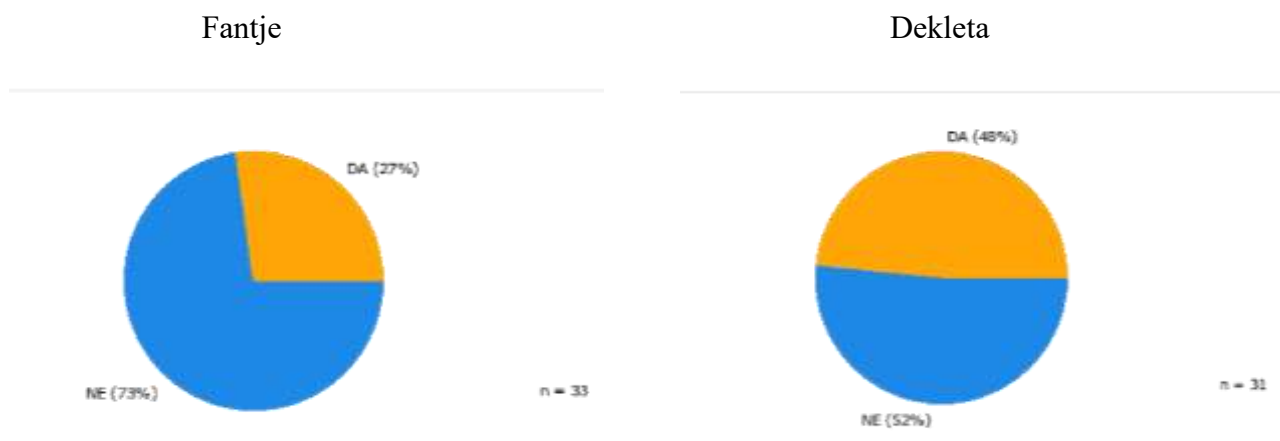

Dekleta

Grafikon 17: Primerjava podatkov o načinih, na katere se devetošolci največkrat znajdejo pri šolski svetovalni delavki, glede na spol

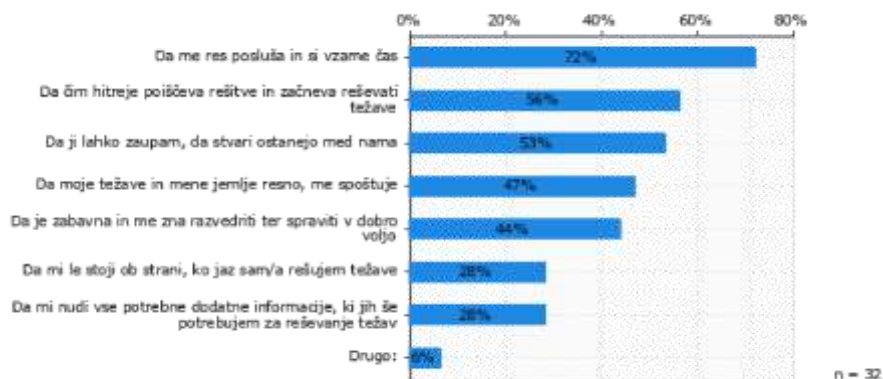
Razlike so se pojavile tudi pri vprašanju, zakaj se največkrat znajdejo pri svetovalni delavki. Oboji so največkrat odgovorili, da še niso bili sami pri njej. Pri drugih odgovorih so razlike večje. Dekleta se velikokrat znajdejo pri svetovalni delavki zato, ker jih ona povabi na pogovor, medtem ko fantje tega razloga ne navajajo tako pogosto. Dekleta tudi večkrat gredo k šolski svetovalni delavki po svoji volji kot fantje. Učitelji pa približno enako pogosto napotijo k svetovalni delavki tako dekleta kot fante. Rezultate sem preverila tudi s testom χ^2 , da bi ugotovila, ali obstaja povezanost med spremenljivkama spol in način, na katerega se devetošolci najpogosteje znajdejo pri šolski svetovalni delavki. Izračunana vrednost $\chi^2_{(4)} = 9,161$ je manjša od mejne vrednosti $\chi^2 = 9,488$, zato hipoteze, da na odgovore vpliva spol devetošolca, ne morem sprejeti s 95-odstotno verjetnostjo.

Grafikon 18: Primerjava podatkov o občutku udobja devetošolcev pri deljenju osebnih stvari s svetovalno delavko glede na spol

Razlika se je pokazala tudi pri vprašanju, ali se je devetošolcem udobno pogovarjati o osebnih stvareh s šolsko svetovalno delavko. Fantje so v veliki večini, 73 %, odgovorili, da jim ni udobno govoriti o osebnih stvareh. Le 27 % fantov pa se počuti udobno. Dekleta pa so v približno enakih deležih odgovorila, da jim ni udobno govoriti o osebnih stvareh s šolsko svetovalno delavko (52 %) in da jim je udobno (48 %). Rezultate sem preverila tudi s testom χ^2 , da bi ugotovila, ali obstaja povezanost med spremenljivkama spol in občutek udobja pri deljenju osebnih stvari s svetovalno delavko. Izračunana vrednost $\chi^2_{(1)} = 3,018323$ je manjša od mejne vrednosti $\chi^2_{(1)} = 3,84$, zato hipoteze, da na odgovore vpliva spol devetošolca, ne morem sprejeti s 95-odstotno verjetnostjo.

Fantje

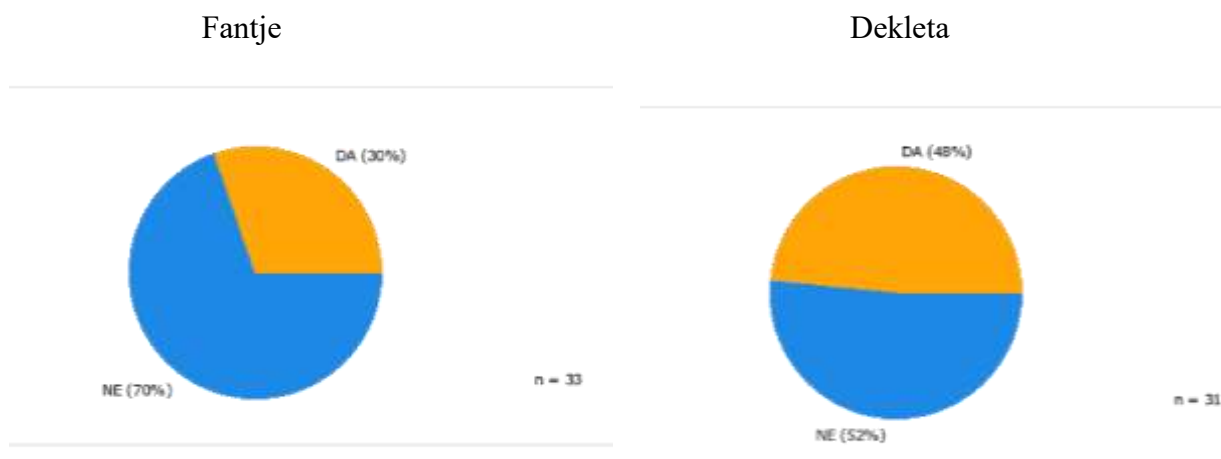

Dekleta

Grafikon 19: Primerjava podatkov o potrebah devetošolcev, potem ko/če zaupajo svoje težave svetovalni delavki, glede na spol in pogostost izbir

Razlike so se pokazale tudi v prioriteti potreb fantov in deklet, potem ko/če zaupajo svoje težave šolski svetovalni delavki. Fantje so največkrat izrazili potrebo po tem, da jih svetovalna delavka posluša in si zanje vzame čas ter da čim hitreje skupaj poiščeta rešitve in začneta reševati težave. Dekleta pa bi bolj kot fantje potrebovala zaupanje, da stvari ostanejo med njimi in šolsko svetovalno delavko.

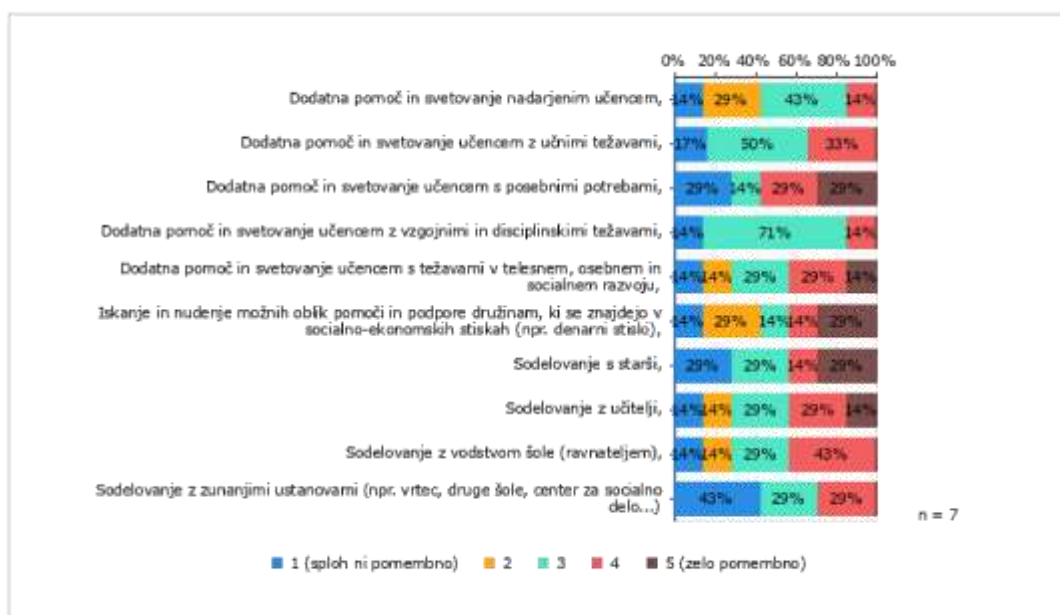
Grafikon 20: Primerjava podatkov o potrebi po več stikih s svetovalno delavko glede na spol

Zadnja razlika se je pokazala pri vprašanju o potrebi po več stikih in sodelovanja s šolsko svetovalno delavko. Fantje so v veliki večini, 70 %, izrazili, da si več stikov ne želijo in menijo, da niso potrebni. Dekleta pa so podala odgovor da oz. ne v podobnih deležih. 52 % deklet si namreč ne želi več stikov in misli, da niso potrebni, medtem ko si 48 % deklet želi več stikov in sodelovanja in meni, da to je potrebno. Rezultate sem preverila tudi s testom χ^2 , da bi ugotovila, ali obstaja povezanost med spremenljivkama spol in potreba po več stikih s svetovalno delavko. Izračunana vrednost $\chi^2_{(1)} = 2,1827$ je manjša od mejne vrednosti $\chi^2_{(1)} = 3,84$, zato hipoteze, da na odgovore vpliva spol devetošolca, ne morem sprejeti s 95-odstotno verjetnostjo.

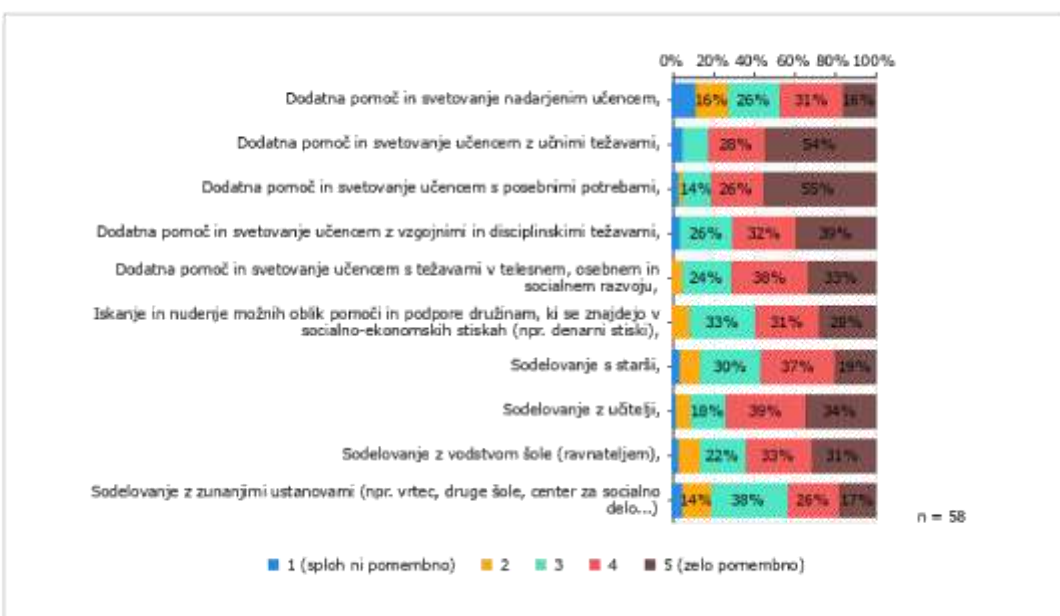
4.3.2 H3: Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se razlikujejo glede na učni uspeh.

Devetošolce sem za to primerjavo razdelila v dve skupini glede na učni uspeh. V prvi skupini, označeni s S1 (7 devetošolcev), so tisti, ki so imeli v osmem razredu dober ali zadosten učni uspeh, in tisti, ki so v deveti razred napredovali pogojno. V drugi skupini, označeni s S2 (58 devetošolcev), so učenci, ki so imeli v osmem razredu prav dober ali odličen učni uspeh. To sem storila zato, ker učni uspehi pri sodelujočih devetošolcih niso enakovredno zastopani.

S1

S2

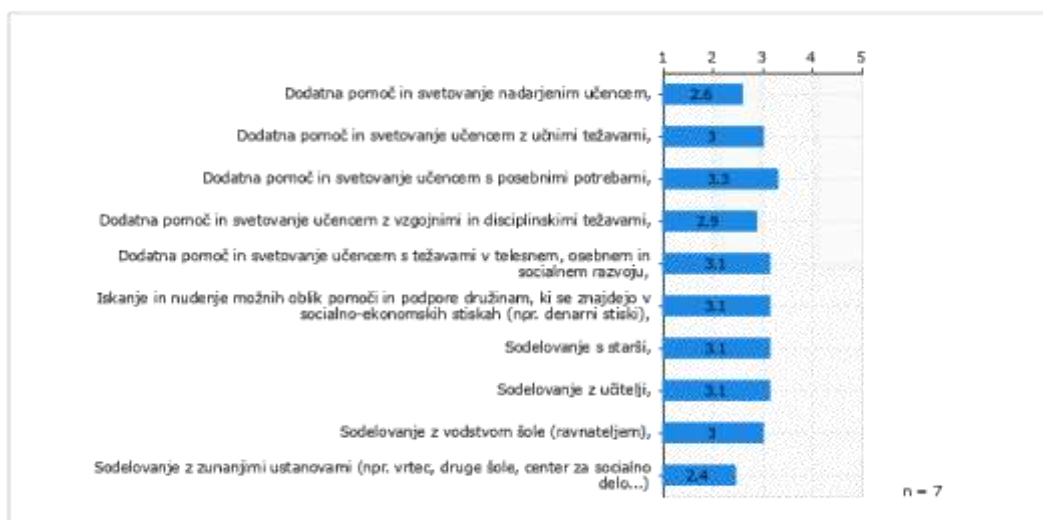

Grafikon 21: Primerjava podatkov o pomembnosti osnovnih nalog svetovalne delavke po mnenju devetošolcev glede na učni uspeh

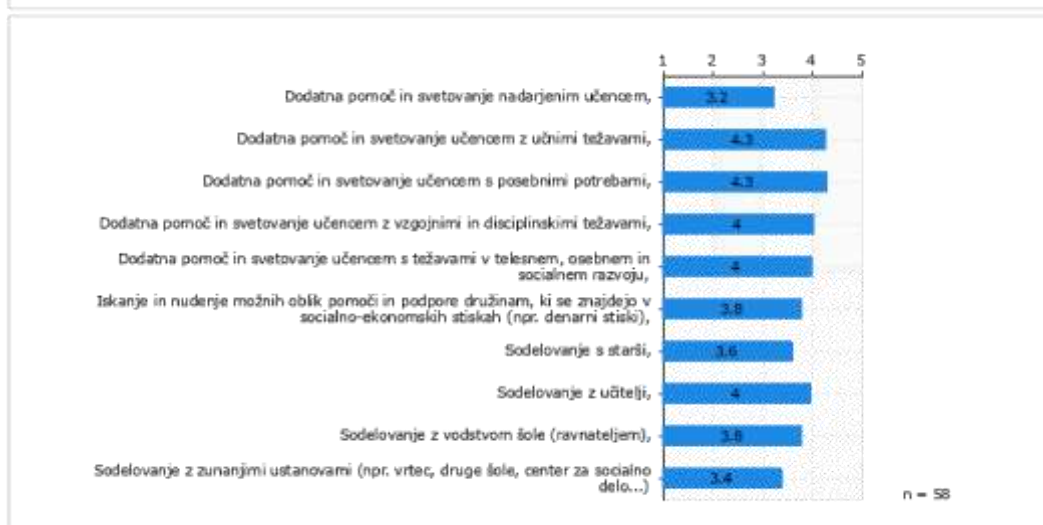
Razlike so razvidne pri vprašanju, kjer so določali pomembnost posameznih osnovnih nalog šolske svetovalne delavke. Skupina S1 je kot pomembne ali zelo pomembne označila manj nalog kot skupina S2. Skupina S1 je prav tako več nalog označila kot *sploh ni pomembno*, *ni pomembno* ali *ni ne pomembno ne nepomembno* kot skupina S2.

Za boljši prikaz te razlike sem izračunala aritmetične sredine za vsako postavko pri obeh skupinah, nato sem jih tudi zaokrožila, da so bolj pregledne.

S1

S2

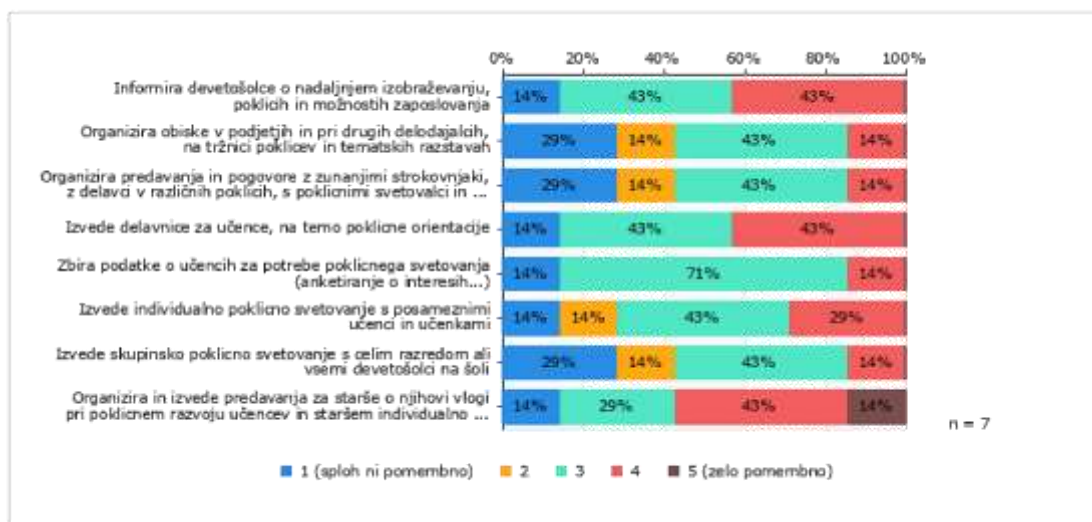

Grafikon 22: Primerjava aritmetične sredine S1 in S2 pri določanju pomembnosti nalog šolske svetovalne službe

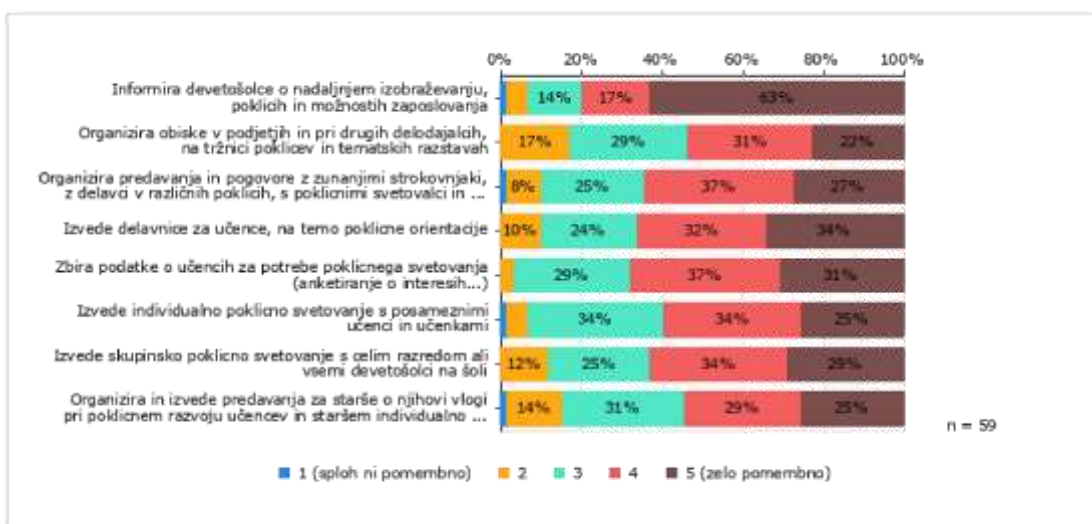
Kot lahko vidimo, je skupina S1 vse naloge šolske svetovalne službe v povprečju označila za manj pomembne, kot jih je označila skupina S2.

To se je pokazalo, tudi ko so določali pomembnost osnovnih nalog šolske svetovalne delavke pri poklicni orientaciji. Pogleda S1 in S2 na pomembnost nalog šolske svetovalne delavke se zelo razlikujeta.

S1

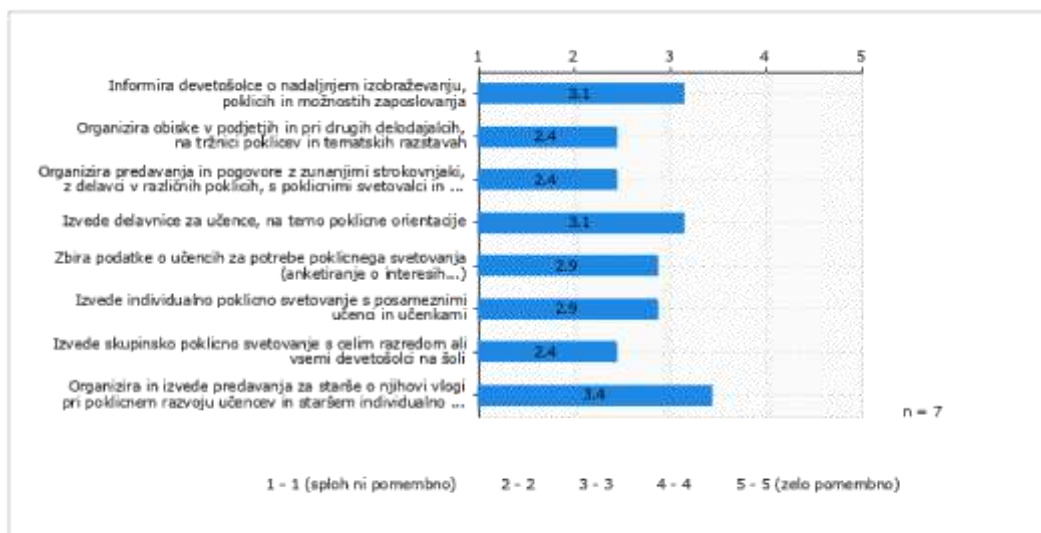
S2

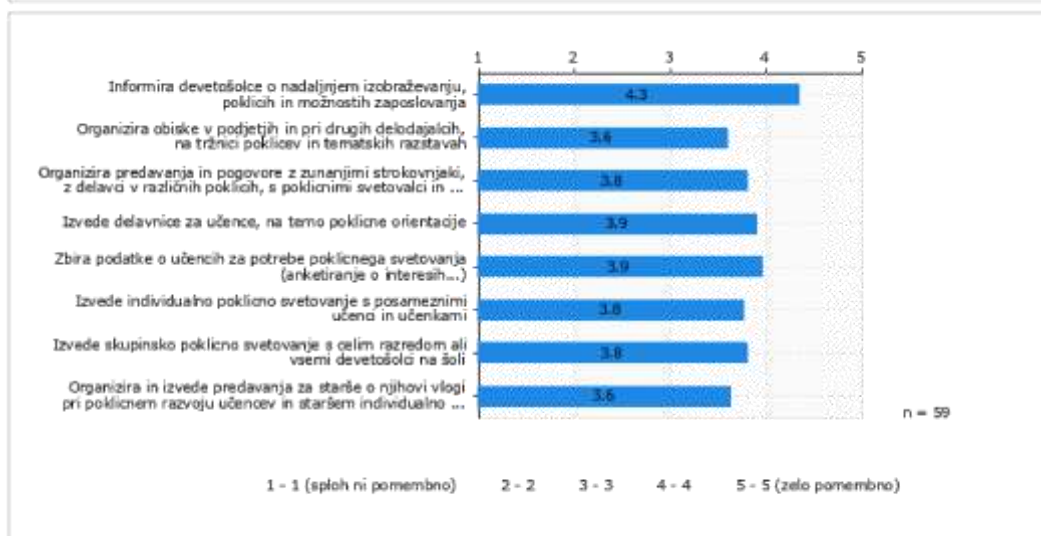
Grafikon 23: Primerjava podatkov o pomembnosti nalog šolske svetovalne delavke, povezanih s poklicno orientacijo, po mnenju devetošolcev glede na učni uspeh

Spet lahko vidimo, da je skupina S1 nalogam nasploh dodelila manjšo pomembnost kot S2. Zato sem spet izračunala aritmetične sredine in jih zaokrožila na eno decimalko za večjo preglednost. Tako bo ta razlika še bolj očitna.

S1

S2

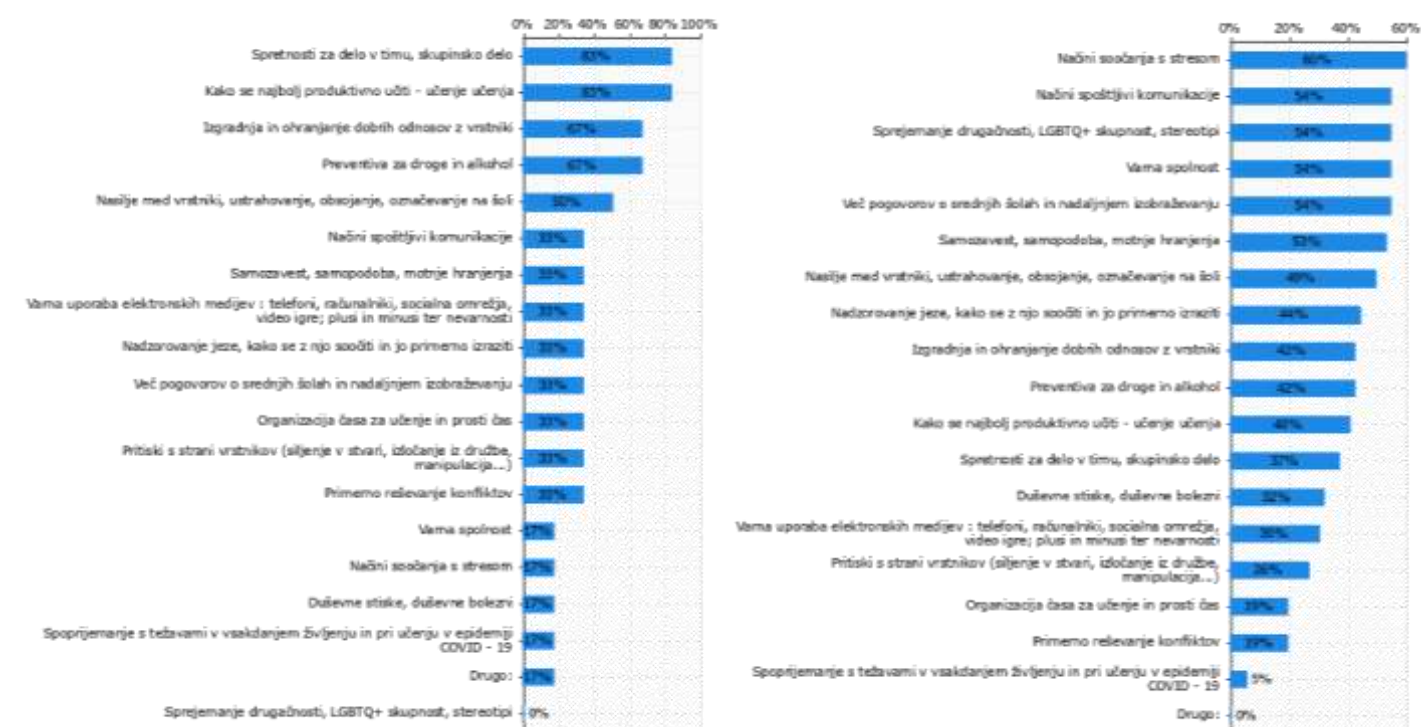

Grafikon 24: Primerjava povprečij pomembnosti nalog šolske svetovalne službe, povezanih s poklicno orientacijo, po mnenju devetošolcev

S2 je v povprečju vsem nalogam dodelila večjo pomembnost kot S1.

S1

S2

Grafikon 25: Primerjava podatkov o pogostosti izbire tem za delavnice, predavanja glede na učni uspeh

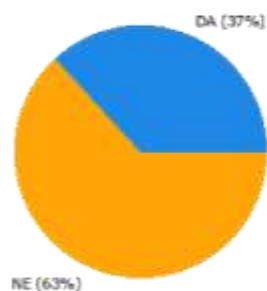
Razlike so se pokazale tudi pri pogostosti izbire tem za delavnice, predavanja, ki so se jim zdele pomembne in zanimive. S1 je na najvišja mesta postavila teme *spretnosti za delo v timu, skupinsko delo, učenje učenja* ter *izgradnja in ohranjanje dobrih odnosov z vrstniki*. S2 je kot najpomembnejše označila teme *načini soočanja s stresom, načini spoštljive komunikacije in sprejemanje drugačnosti, skupnost LGBTQ+, stereotipi*. S1 pa je temo *sprejemanje drugačnosti, skupnost LGBTQ+, stereotipi* z nič glasovi določila za najmanj pomembno. Nepomembne pa so se jim zdele tudi teme *spoprijemanje s težavami v vsakdanjem življenju in pri učenju v epidemiji covid-19, duševne stiske in duševne bolezni, načini soočanja s stresom* ter *varna spolnost*. S2 pa je kot najmanj pomembne označila teme *spoprijemanje s težavami v vsakdanjem življenju in pri učenju v epidemiji covid-19, primerno reševanje konfliktov* ter *organizacija časa za učenje in prosti čas*.

S1

S2

n = 7

n = 57

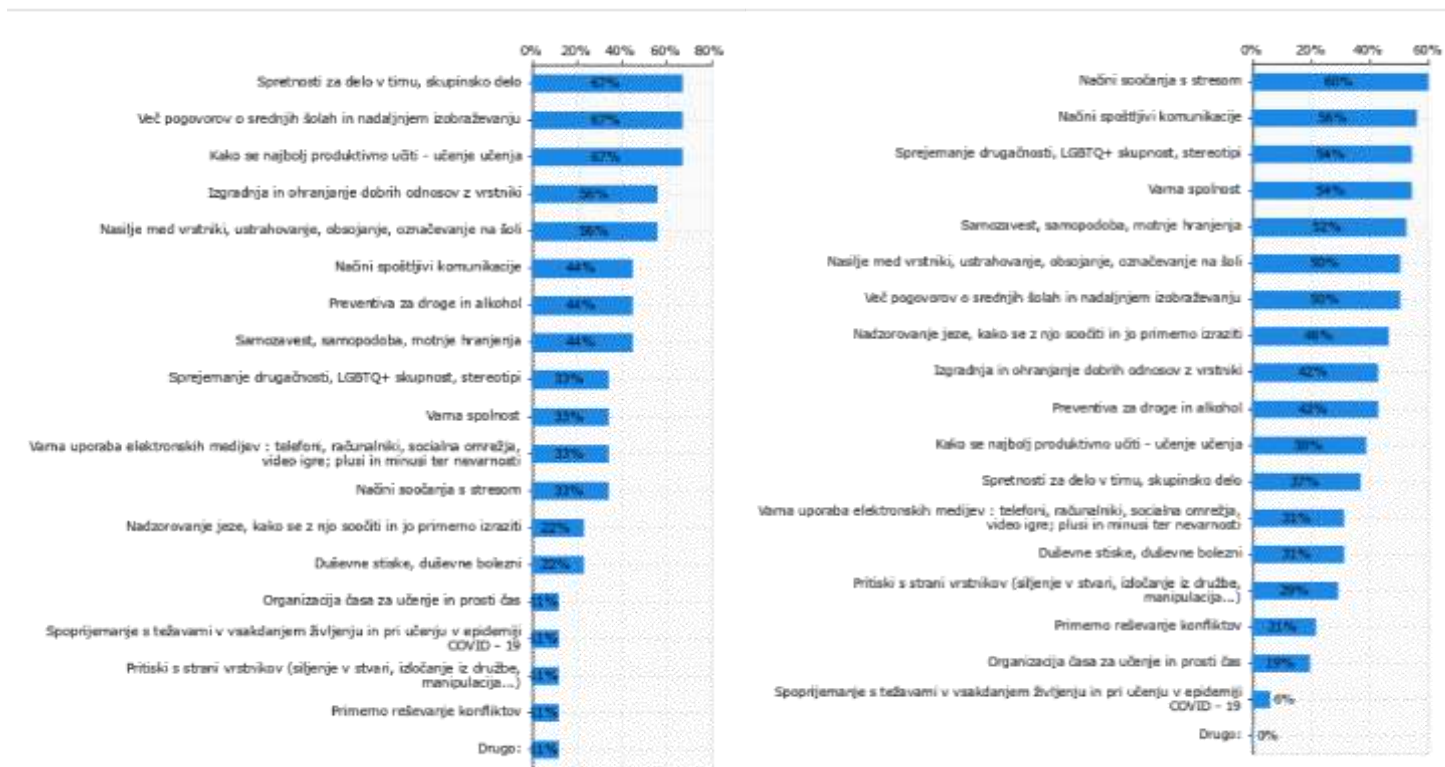
Grafikon 26: Primerjava podatkov o potrebi po več stikih s šolsko svetovalno delavko glede na učni uspeh

Zadnja pomembna razlika, ki se je pokazala med skupinama S1 in S2, pa je ta, da si 57 % sodelujočih iz skupine S1 želi več stikov s socialno delavko in menijo, da je to potrebno, medtem ko si 63 % sodelujočih iz skupine S2 več stikov s socialno delavko ne želi in misli, da niso potrebni. Rezultate sem testirala tudi s testom χ^2 , da bi ugotovila, ali obstaja povezanost med spremenljivkama učni uspeh in potreba po več stikih s svetovalno delavko. Izračunana vrednost $\chi^2_{(1)} = 1,0464$ je manjša od mejne vrednosti $\chi^2_{(1)} = 3,84$, zato hipoteze, da na odgovore vpliva učni uspeh devetošolcev, ne morem sprejeti s 95-odstotno verjetnostjo.

4.3.3 H4: Devetošolci s posebnimi potrebami na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem imajo do šolske svetovalne službe drugačne potrebe in pričakovanja kot devetošolci, ki nimajo posebnih potreb.

Učenci s posebnimi potrebami

Učenci, ki nimajo posebnih potreb

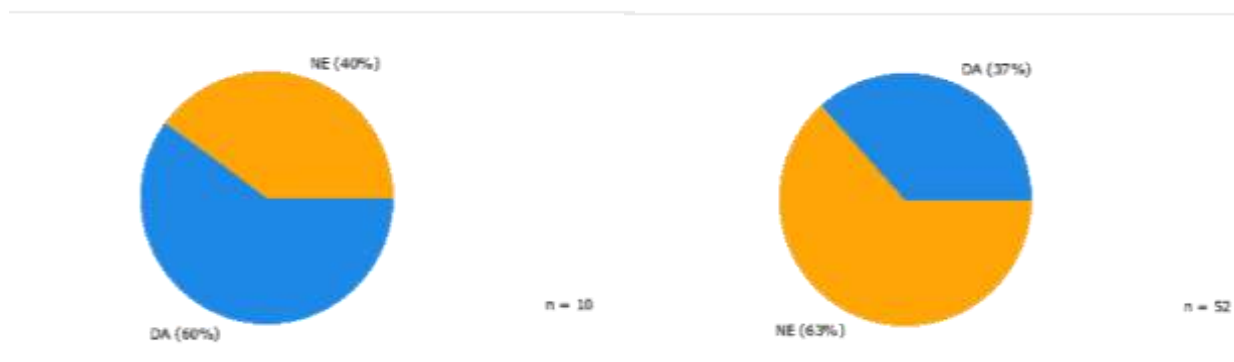

Grafikon 27: Primerjava podatkov o pogostosti izbire tem za delavnice, predavanja glede na status učenca

Razlike med skupinama učencev glede na status s posebnimi potrebami se tudi tukaj pojavljajo pri pogostosti izbire tem za delavnice, predavanja, ki se devetošolcem zdijo pomembne, zanimive in bi radi o njih izvedeli kaj več. Učenci s posebnimi potrebami so kot najpomembnejše oz. najzanimivejše teme izbrali *spretnosti za delo v timu, skupinsko delo, več pogovorov o srednjih šolah* in temo *učenje učenja*. Učenci, ki nimajo statusa učenca s posebnimi potrebami, pa so na vrh postavili teme *načini soočanja s stresom, načini spoštljive komunikacije* in *sprejemanje drugačnosti, skupnost LGBTQ+, stereotipi* ter *varna spolnost*. Teme, ki so jih izbrali za najmanj pomembne, pa so si pri obeh skupinah zelo podobne.

Učenci s posebnimi potrebami

Učenci, ki nimajo posebnih potreb

Grafikon 28: Primerjava podatkov o potrebi po več stikih s šolsko svetovalno delavko glede na status učenca

Razlika se je pokazala tudi pri potrebi po več stikih s šolsko svetovalno delavko. Učenci s posebnimi potrebami so v večini, 60 %, izrazili potrebo po več stikih in se jim ti zdijo smiselni. Učenci, ki nimajo statusa učenca s posebnimi potrebami, pa so v večini, 63 %, izrazili, da si več stikov ne želijo oz. jih ne potrebujejo. Rezultate sem testirala tudi s testom χ^2 , da bi ugotovila, ali obstaja povezanost med spremenljivkama status učenca (ali ima posebne potrebe ali ne) in potreba po več stikih s svetovalno delavko. Izračunana vrednost $\chi^2_{(1)} = 1,8382$ je manjša od mejne vrednosti $\chi^2 = 3,84$, zato hipoteze, da na odgovore vpliva status za otroka s posebnimi potrebami pri devetošolcih, ne morem sprejeti s 95-odstotno verjetnostjo.

5 RAZPRAVA

Dolčič (2014) je v svojem članku o pomembnosti upoštevanja glasu otroka v procesih pomoči zapisal, da otrokove pravice, da je slišan in upoštevan, ne smejo ignorirati niti starši niti strokovni delavci. Če otroka ne upoštevamo, kršimo temeljno načelo varstva otrokovih pravic, in sicer usmerjenost k njihovi največji koristi. Te ni mogoče ugotoviti vnaprej, saj je odvisna od situacije do situacije, in tudi starši oz. strokovni delavci ne morejo vedno pravilno presoditi, kaj je za otroka najboljše.

Slišati glas otroka je bilo moje glavno vodilo pri izvedbi te raziskave in tudi pri sestavljanju vprašanj za anketni vprašalnik. Ob prvem vprašanju me je zanimalo, ali učenci poznajo naloge šolske svetovalne službe, saj se mi zdi pomembno, da vedo, po kakšne informacije lahko gredo in da se lahko obrnejo na šolsko svetovalno delavko, ko potrebujejo pomoč. Zbrani podatki so pokazali, da učenci ne poznajo nalog, hkrati pa jih večina misli, da ni pomembno, da poznajo te naloge. Menim, da smo v šolah ustvarili zelo očitno hierarhijo, zaradi katere učenci menijo, da njihovo mnenje ni pomembno in da ni pomembno, da vedo, kaj točno jim pripada in kakšne so dejanske naloge drugih udeležениh v vzgojno-izobraževalnem procesu. To je zelo razvidno v komentarju enega od devetošolcev, ki je omenil, da jih svetovalna delavka ne jemlje resno, ker so otroci in nič ne vedo. Moje mnenje je, da bi devetošolci drugače gledali na situacijo, če bi se jih v vzgojno-izobraževalni proces bolj vključevalo in upoštevalo njihovo mnenje. Tudi v trenutno aktualnih programskih smernicah glas otroka ni bil vključen, zapisali so jih strokovnjaki, ki sami že nekaj časa več ne obiskujejo šole, učencev pa niso povprašali za mnenje.

Čeprav devetošolci večinoma ne poznajo oz. delno poznajo naloge šolske svetovalne službe, pa se je v nadaljnjih odgovorih pokazalo, da se jim naloge, ko so jim predstavljene, zdijo večinoma pomembne ali zelo pomembne. Najpomembnejše so se jim zdele naloge, povezane z učenci, ki imajo posebne potrebe ali pa kakršne koli druge težave med šolanjem ali v družini. Pomembno pa se jim je zdelo tudi sodelovanje šolske svetovalne službe z učitelji. Menim, da so učenci sami skozi šolanje prepoznali to, kar je zapisano v programskih smernicah in trdi tudi večina strokovnjakov, namreč, da so svetovalni delavci učiteljevi najožji sodelavci ter da šolski svetovalni delavci skupaj z učitelji in učenci pripravljajo individualne učne načrte pomoči, ki so ključni za učence. (Intihar in Kepec, 2002) Seveda so se mnenja o pomembnosti določenih nalog rahlo razlikovala glede na spol in status (status učenca s posebnimi potrebami ali ne) učencev, najbolj pa glede na njihov učni uspeh. Menim, da je razlog za to, da učenci z nižjim

učnim uspehom ali učnimi težavami vidijo večjo pomembnost v nalogah, povezanih s pomočjo pri učenju, ta, da imajo z njimi več izkušenj. Po drugi strani se jim naloge, povezane z delom z nadarjenimi učenci, niso zdele tako pomembne. Učenci z višjim učnim uspehom sicer prepoznavajo pomembnost nalog, ki so povezane z učnimi ali drugimi težavami, vendar se jim zdijo pomembne tudi druge naloge. Učenci z višjim učnim uspehom imajo po mojem mnenju več izkušenj tudi z drugimi nalogami, kot so naloge, povezane z nadarjenimi učenci. Med pomembne naloge šolske svetovalne službe so devetošolci uvrstili tudi naloge, povezane s poklicno orientacijo. To je bilo pričakovano, saj so to naloge, ki se tičejo izključno njih, in je izbira srednje šole lahko zelo stresna za učence. Iz intervjujev s šolskimi svetovalnimi delavkami smo lahko razbrali, da vse tri namenijo poklicni orientaciji veliko časa in devetošolcem nudijo različne načine pomoči, povezane s to temo. Najpomembnejša naloga se je devetošolcem zdela informiranje s strani šolske svetovalne delavke o srednjih šolah in procesih ter nalogah, ki jih čakajo. Ko so zapisovali svoje želje o tem, kaj bi še potrebovali pri poklicni orientaciji, so večkrat izrazili, da bi si želeli še več informacij, podrobnejše informacije, tudi ogled dejanskih delovnih mest in dela, še več pogovorov. Poklicna orientacija in pridobivanje vseh potrebnih informacij sta zelo pomembna za nadaljnjo poklicno in življenjsko pot devetošolcev in te informacije bi morali vedno imeti na dosegu roke. V svoji raziskavi je Pavlin (2007) ugotovil, da bolj ko ima posameznik izostrene predstave o nekem poklicu, večja je verjetnost o ustreznosti njegove poklicne odločitve, ta pa se kaže v višji stopnji zadovoljstva pri delu in posledično tudi v delovni uspešnosti. Menim, da so lahko ustrezno svetovanje svetovalne delavke, pogovori z učenci in starši, usmerjanje in posredovanje čim več koristnih informacij ključni za pravilno izbiro devetošolcev, saj so tukaj svetovalne delavke glavni vir informacij in pomoči.

Tudi ko so izbirali teme za delavnice ali predavanja, ki se jim zdijo pomembne, je tema več pogovorov o srednjih šolah in delavnic o poklicih in izbiri le-teh dobila visoko mesto na lestvici pomembnosti. Šolske svetovalne delavke so v intervjujih omenile, da nekatere delavnice že izvajajo, nekatere pa bi si jih še želele izvajati, in menim, da je zelo pomembno, da v odločitvah o tem vključijo učence. To so potrdili tudi učenci, ko so v odgovorih omenjali teme, ki bi jih zanimalo, ter da si želijo, da bi jih svetovalne delavke bolj upoštevale. Nasploh se je devetošolcem zdela najpomembnejša tema načini soočanja s stresom. To je skladno tudi z mnenjem strokovnjakinje za duševno zdravje, Jeriček Klanščkove (2011), ki je v svojem priročniku za učitelje zapisala, da stres in njegove negativne posledice niso več značilne le za odrasle, saj tudi način življenja otrok in mladostnikov postaja vse bolj podoben stresnemu

načinu življenja v odraslosti. Ta stres pa pri mladostnikih lahko izvira iz večjih lastnih pričakovanj in pričakovanj staršev ter okolice ter iz nenehne potrebe po dokazovanju in uspehu za vsako ceno, ki je družbeno ustvarjena. Še dve temi, ki se zdita devetošolcem pomembni, pa sta spoštljiva komunikacija in varna spolnost. Podobno ugotavljajo Pinter in sodelavci (2009), da imajo izobraževalne ustanove najpomembnejšo vlogo pri vzgoji za zdravo in varno spolnost. Njihova naloga je, da s svojim znanjem, stališči in veščinami učijo mlade, da gredo po pravi poti v odraslost, obenem pa vzgajajo bodoče starše.

Razlike so se pokazale tudi pri mnenju o zanimivosti tem glede na spol, učni uspeh in status učenca. Fante je bolj zanimala ravno varna spolnost pa tudi delavnice o nasilju na šoli, medtem ko so se dekleta bolj nagibala k delavnicam o drugačnosti, skupnosti LGBTQ+ in stereotipih. Menim, da so teme, kot sta nasilje in spolnost, v naši patriarhalni družbi tako ali tako bolj pripisane fantom oz. moškim, tako da me to ni preveč presenetilo, saj se dekleta in fantje že od malega vzgajajo na način, ki poudarja značilnosti, skladne s spolno označenimi temami ali področji delovanja. Pri učencih z nižjim učnim uspehom se je pokazalo, da jih bolj kot učence z višjim učnim uspehom zanimajo teme o načinih kvalitetnega učenja ter spretnosti za delo v timu. Tudi tu lahko prepoznamo razlike v interesih glede na lastne izkušnje učencev. Podobno se je pokazalo tudi pri učencih s posebnimi potrebami, ki bi o temah učenje učenja in spretnosti v timu želeli izvedeti kaj več v primerjavi z učenci brez statusa posebnih potreb.

Večina učencev se ne počuti udobno oz. meni, da se ne bi počutili udobno s svetovalno delavko deliti svojih osebnih stvari. Dekleta bi se sicer počutila udobneje kot fantje, vendar so tudi dekleta izrazila neudobje. Kot rešitev za ta problem so devetošolci večinoma navajali, da bi svetovalno delavko bolje poznali, da bi bila svetovalna delavka bolj dostopna, bolj prijazna ali celo druga svetovalna delavka. Zaželeli so si tudi zaupanje, razumevanje in spoštovanje s strani šolske svetovalne delavke in udobnejše prostore za pogovor. Menim, da so navedena mnenja učencev skladna s problemi, ki so jih naštele šolske svetovalne delavke v intervjujih. Same so povedale, da jim primanjkuje časa za zadostne stike z učenci in vzpostavljanje pristnih odnosov, da imajo preveč dela, so preobremenjene in za to zmanjka časa. To so opazili tudi devetošolci, ki pa bi za lažje iskanje pomoči to nujno potrebovali. Potrebovali bi več stikov, vzpostavitev nekega odnosa in več vključevanja njih samih v celoten vzgojno-izobraževalni proces. Na to kažejo tudi podatki, da bi večina devetošolcev poiskala pomoč pri šolski svetovalni delavki le, če bi bila stiska res huda, ali pa je sploh ne bi poiskali. Manjka jim osebni odnos, nekateri so zapisali celo *prijateljski odnos* s šolsko svetovalno delavko, da bi ji lahko zaupali, da bi se ji lahko odprli. Gregorčič Mrvarjeva (2013) je zapisala pomen zaupnega odnosa med učenci in

šolsko svetovalno delavko: "S svetovalnega vidika je zaupanje torej osrednji pogoj za uspeh. Zaupanje med učencem in svetovalcem je garancija za potrebno izpoved med svetovalnim procesom. Brez trdnega prepričanja, da bodo zaupane stvari ostale zaupne, je vprašanje, koliko se bodo učenci, ki so dejansko potrebni pomoči, po pomoč obračali na svetovalca."

Pokazalo se je, da bi, potem ko bi zaupali svoje težave svetovalni delavki, večinoma potrebovali čas za pogovor, da bi jih poslušala, da bi jih spoštovala in da o njihovih problemih ne bi nikomur povedala, za kar pa svetovalnim delavkam na teh treh šolah zaradi preobremenjenosti velikokrat zmanjka časa. Pri fantih se je pokazalo še, da bi radi tudi hitro začeli reševati težave, s katerimi so prišli k svetovalni delavki, medtem ko se dekletom to ne zdi tako zelo pomembno. Večinoma pa so devetošolci izrazili tudi, da imajo raje individualne pogovore s svetovalno delavko oz. je vse odvisno od teme pogovora. Skupinski pogovori ali pogovori s starši se jim ne zdijo tako smiselni.

Ko sem devetošolce povprašala po tem, ali si želijo več stikov ali sodelovanja s šolsko svetovalno delavko, so v glavnem odgovorili, da si tega ne želijo. Ko pa sem njihove odgovore razdelila po skupinah deklet in fantov z nižjim in višjim učnim uspehom ter glede na status s posebnimi potrebami, se je pokazalo, da so pri tem vprašanju mnenja deljena, čeprav se statistično ne razlikujejo značilno, temveč na ravni pet odstotnega tveganja. Predvsem pri učencih s posebnimi potrebami in pri učencih z nižjim učnim uspehom se je pokazalo, da si večina želi več stikov in sodelovanja s šolsko svetovalno delavko in se jim ti zdijo potrebni. Ti rezultati nakazujejo, da sta to skupini otrok oz. učencev, ki potrebujejo in si želijo več pomoči in bi jim ta res prišla prav. Tega se zavedajo tudi šolske svetovalne delavke, ki so v intervjujih izrazile problem pomanjkanja časa za delo z učenci. Prav tako si več stikov s šolsko svetovalno delavko želi nekoliko več deklet kot fantov. Menim, da bi programske smernice morale bolj upoštevati razlike pri učencih in različne potrebe, ki so posledica teh razlik.

Glede na vse zapisano so nekateri odgovori devetošolcev nasprotujoči. Velika večina devetošolcev namreč meni, da jim šolska svetovalna služba nudi vse potrebno za uspešno šolanje. To je lahko povezano z ugotovitvijo, da ne poznajo vseh nalog šolske svetovalne službe in posledično ne opazijo, če katera od teh nalog manjka ali pa ni ustrezno oz. zadostno opravljena. Le redki so zapisali predloge o tem, česa bi še želeli, katerih sprememb, ko sem jih za to zaprosila. Predlogi, ki so jih zapisali, so bili večinoma povezani z več pogovori, poslušanjem, želeli so si tudi večjo dostopnost, več dela z nadarjenimi učenci in nasploh več informacij. To, da zmanjka časa za delo z določenimi skupinami otrok, kot so nadarjeni učenci, ter da so prikrajšani, je omenila že ena izmed svetovalnih delavk v intervjuju, kar spet kaže na

preobremenjenost šolskih svetovalnih delavk. Menim, da lahko na podlagi rezultatov sklepam, da bi si večina devetošolcev želela boljšega odnosa s svetovalno delavko, tudi če jim ta že nudi vse potrebno, in da bi bilo za boljše počutje devetošolcev in za njihovo iskanje pomoči pri svetovalni delavki to tudi ključno. Prav tako menim, da v trenutno aktualnih programskih smernicah pomembnost pristnega, zaupnega odnosa med šolsko svetovalno delavko in učenci ni dovolj poudarjena.

Na podlagi raziskave in ugotovitev ne morem potrditi nobene od treh postavljenih hipotez H2, H3, H4 na visoki ravni petodstotnega tveganja vendar se nakazuje tendenca po razlikah med izraženimi potrebami in pričakovanji devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem glede na spol, učni uspeh ter status učencev s posebnimi potrebami.

Tudi hipotezo H1, da šolska svetovalna služba na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem še ne naslavlja vseh potreb in pričakovanj, ki jih imajo devetošolci, moram ovreči, saj se je pri zadnjem vprašanju pokazalo, da velika večina devetošolcev meni, da šolska svetovalna služba na teh treh šolah že naslavlja vse njihove potrebe in pričakovanja.

Moja raziskava lahko pripomore k razmisleku o preobremenjenosti svetovalnih delavk na šolah in o pomanjkanju časa za stike in vzpostavljanje odnosa z učenci, kar bi glede na moje ugotovitve učenci zelo potrebovali. Prav tako lahko pripomore k razmisleku o tem, ali bi bilo glede na dejanske želje in potrebe otrok dobro iz programskih smernic kaj dodati ali odvzeti. Najbolj pa bo pomagala trem šolam, na katerih sem izvedla raziskavo, da bodo lahko ugotovili, kje so še določene pomanjkljivosti, ki bi jim bilo dobro nameniti pozornost.

Omejitev moje raziskave pa je, da v njej niso sodelovali vsi devetošolci na treh šolah, kot je bilo najprej načrtovano. Ugotovitev prav tako ne morem posplošiti na vse devetošolce na Koroškem, saj so sodelovale le tri izmed večjih šol.

6 SKLEPI

- Devetošolci si želijo bolj osebnega odnosa s šolsko svetovalno delavko, morali bi jo bolje spoznati in tisti, ki bi si želeli oz. to potrebovali, imeti več stika z njo.
- Svetovalne delavke na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem so preobremenjene in jim večkrat zmanjka časa za zadosten stik z učenci.
- Devetošolci večinoma prepoznajo pomembnost nalog šolske svetovalne delavke na šoli.
- Obstajajo teme za delavnice in predavanja, ki devetošolce zanimajo bolj kot druge in o katerih bi si želeli slišati več.
- Devetošolci imajo raje individualne pogovore s svetovalno delavko.
- Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se nekoliko razlikujejo glede na spol.
- Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem se nekoliko razlikujejo glede na učni uspeh.
- Devetošolci s posebnimi potrebami na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem imajo nekoliko drugačne potrebe in pričakovanja do šolske svetovalne službe kot devetošolci, ki nimajo posebnih potreb.
- Devetošolci večinoma menijo, da jim trenutno šolska svetovalna služba na treh večjih osnovnih šolah na Koroškem nudi vse, kar potrebujejo za uspešno šolanje, in da naslavlja vse njihove potrebe in pričakovanja.

7 PREDLOGI

1. *Več spodbujanja učencev na osnovnih šolah, da se lahko oglasijo pri svetovalni delavki, če imajo težave.*

Eden od devetošolcev je omenil, da bi si želel, da bi učence bolj spodbujali, naj obiščejo šolsko svetovalno delavko, če imajo težave. V moji raziskavi se je pokazalo, da večina devetošolcev v primeru težav ne bi šla do svetovalne delavke oz. bi tja odšli, če bi bila stiska res huda. Predvidevam, da je eden izmed razlogov tudi ta, da niso prepričani, kako naj pristopijo in ali sploh lahko pristopijo, saj se je v raziskavi pokazalo tudi, da večina devetošolcev nalog šolske svetovalne službe ne pozna ali pa jih pozna le delno. Zato mislim, da bi spodbujanje učencev pomagalo, da bi se večkrat oglašali pri šolski svetovalni delavki.

2. *Vsakoletne ankete zadovoljstva s šolsko svetovalno službo na šolah za učence.*

Menim, da so raziskave, kot je moja, zelo pomembne za razumevanje doživljanja osnovne šole in šolske svetovalne službe s strani učencev, vendar menim tudi, da niso dovolj. Šolska svetovalna služba lahko, kot sem že zapisala, močno vpliva na izkušnjo šolanja učencev in njihovo počutje, zato je pomembno, da je slišan tudi njihov glas. Pomembno je ugotoviti, kaj se jim zdi dobro, kaj ne, česa bi potrebovali več in kaj bi spremenili. Vsakoletna anketa njihovega zadovoljstva s šolsko svetovalno službo se mi zdi odlična rešitev za zagotavljanje njihovega zadovoljstva. Prepričana sem, da na nekaterih šolah to že izvajajo, vem pa, da tega še ne izvajajo na teh treh šolah, kjer sem opravljala raziskavo.

3. *Zaposlovanje več svetovalnih delavk oz. delavcev na šolah.*

Menim, da bi bilo treba v šolski svetovalni službi zaposliti več delavcev in delavk različnih poklicnih profilov. Dela je veliko, in kot smo izvedeli iz intervjujev, včasih celo preveč, da bi ostalo kaj časa za učence. Z zaposlovanjem več delavcev bi lahko rešili kar nekaj težav, ki so se pokazale v raziskavi. Delo bi se porazdelilo, ostalo bi več časa za učence, svetovalni delavci pa bi bili manj pod stresom in bi lahko z večjim veseljem opravljali svoje delo. Rešili pa bi tudi težavo, ki so jo omenili nekateri devetošolci, in sicer to, da jim svetovalna delavka ni všeč in bi želeli drugo svetovalno delavko, da bi se ji odprli. Z zaposlovanjem več med seboj različnih delavcev, tudi delavcev različnega spola, kot je izpostavil eden od devetošolcev, pa bi lahko učenci imeli izbiro, katerega od njih bi obiskali in se z njim pogovorili. Dobro bi bilo tudi, da

bi v šolski svetovalni službi imeli delavca, ki bi bil zadolžen izključno za administrativne zadeve, saj so vse tri svetovalne delavke omenile, da imajo z administrativnimi zadevami preveč dela.

4. Izvajanje delavnic in predavanj na šolah, ki učence dejansko zanimajo in za katere učenci menijo, da jih potrebujejo.

Menim, da bi bilo smiselno na vseh šolah učence najprej povprašati, kakšne delavnice, predavanja bi si oni želeli in kaj bi potrebovali. Res je, da si različni učenci želijo različne stvari, a se je v moji raziskavi pokazalo, da nekatere teme večino bolj zanimajo kot druge, in smiselno bi bilo, da bi se njihovo mnenje upoštevalo. Tako bi poslušali o stvareh, ki jih dejansko zanimajo, in menim, da bi od delavnic in predavanj več odnesli.

5. Nujni bi bili bolj osebni odnosi s šolsko svetovalno delavko in bolj udobne, domače pisarne.

Nikomur od nas ne bi bilo udobno, če bi se moral o svojih težavah pogovarjati z neznancem, ki ga prvič vidi, in bi se mu moral odpreti. Devetošolci so v svojih odgovorih večkrat omenili, da bi najprej morali vzpostaviti odnos s svetovalno delavko, šele nato bi se bili z njo pripravljeni pogovarjati o svojih težavah. Svetovalne delavke na vseh šolah bi se morale res truditi, da jih učenci spoznajo, da vzpostavijo pristen odnos z njimi. Svetovalne delavke so omenjale, da bi si želele vsaj eno uro na teden, ki bi bila v urniku namenjena določenim razredom, kar se mi zdi dober začetek. Prav tako pa bi morale biti učencem na voljo za pogovor vedno, ko bi pogovor potrebovali. Zavedam se, da jim časovna stiska in preobilica dela to otežujeta, vendar menim, da se je v moji raziskavi pokazalo, da bi učenci to res potrebovali, da bi se lažje odprli in poiskali pomoč pri šolski svetovalni delavki. Prav tako so devetošolci omenili, da bi se bolje počutili, če bi bile pisarne bolj domače, bolj udobne in privabljajoče. Prepričana sem, da lahko prostor in energija v njem vplivata tudi na naše počutje in razpoloženje, zato menim, da bi se bilo treba potruditi, da bi bile pisarne otrokom všeč in bi se v njih počutili udobno.

8 VIRI IN LITERATURA

- Bezič, T. , Rupar, B., Škarič, J. (2003). *Načrtovanje spremljanje in evalvacija dela svetovalne službe*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Celarc, T. (2019). *Mladostnikovo doživljanje prehoda iz osnovne v srednjo šolo*. (Magistrsko delo). Pridobljeno 26. 2. 2021 s <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=120812&lang=slv>
- Clement Morrison, A. (2010). Model šolskega procesa tranzicije za učence s specifičnimi učnimi težavami. *Specifične učne težave v vseh obdobjih*, str. 22–26. Zbornik prispevkov. Ljubljana: Društvo BRAVO.
- Čaćinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2015). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebne stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2020). Socialno delo v osnovni šoli. *Revija Socialno delo*. Št. 59, str. 163–176.
- Dolčič, T. (2014). Pravica otrok do svobodnega izražanja svojega mnenja. *Šolsko svetovalno delo*, letnik 18, številka 3/4, str. 59–62.

- Esler, A. N., Godber, Y. in Christenson, S. L. (2002). Best practices in supporting home-school collaboration. *Best practices in school psychology IV* (str. 389–411). Bethesda, MD: NASP.

- Fitch, T. J. in Marshall, J. L. (2004). What counselors do in high achieving schools: a study on the role of the school counselor. *Professional School Counseling*, 7 (3), 172–177.

- Flaker, V. (2020). *Operacija B: Izogibanje tveganju in streljanje grešnih kozlov*. Pridobljeno 28. 6. 2021 s <https://vitoflakeragenda.blogspot.com/2020/03/operacija-b-izogibanje-tveganju-in.html>

- Gora, R., Sawatzky, D. in Hague, W. (2009). School Counsellors' Perceptions of their Effectiveness. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 26 (1). Pridobljeno 2. 3. 2021 s strani <https://cjc-rcc.ucalgary.ca/article/view/58874>

- Gregorčič Mrvar, Petra (2013). Svetovalni delavec in učenec. *Didakta*, letnik 22, številka 167, str. 16–17.

- Gregorčič Mrvar, P. (2008). Šola, vrtec, svetovalni delavec in starši – vzpostavljanje stika in sodelovalnega odnosa. *Sodobna pedagogika* 59 (2), 120–141.

- Gregorčič Mrvar, P. in Resman, M. (2016). Šolsko svetovalno delo včeraj, danes, jutri – razmislek ob dvajseti obletnici revije Šolsko svetovalno delo. *Šolsko svetovalno*

delo, 20 (1/2), str. 7–12. Pridobljeno 25. 2. 2021 s

<http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-HF6DRB7H/bac90a1d-cd2f-431e-807b-4e725fee8f04/PDF>

- Intihar, D. in Kepec, M. (2002). Partnerstvo med šolo in domom: priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Jeriček Klanšček, H. (2011). *Ko učenca strese stres in kaj lahko pri tem naredi učitelj. Priročnik za učitelje in svetovalne delavce*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravstva RS.
- Jugovac, V. (1997). Delo socialnega pedagoga v šoli. *Socialna pedagogika* 1, str. 5–79.
- Kottler, J. in Kottler, E. (2001). *Svetovalne spretnosti za vzgojitelje in učitelje*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Lorenz, W. (2008). Paradigms and politics: Understanding Methods Paradigms in an Historical Context: The Case of Social Pedagogy. *British Journal of Social Work*, 38, 644–652.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2009). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske Fakultete.

- Mesec, B., Žiberna, T. in Rihter, L. (ur.) (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Ogrin B. (1999). Poskus konceptualizacije socialno pedagoškega dela na osnovni šoli. *Socialna pedagogika*, 3 (2), 155–183.

- Pavlin, S. (2007). Ustreznost poklicnih predstav v perspektivi karijerne orientacije. *Teorija in praksa*, let. 44, str. 658–672.

- Pinter, B., Skušek Fakin, C., Maurič, D. (2009). Izzivi v varovanju reproduktivnega zdravja mladostnikov v Sloveniji. *4. kongres ginekologov in porodničarjev z mednarodno udeležbo*. Ljubljana: Slovensko zdravniško društvo.

- Pediček, F. (1970). Mesto in funkcija šolskega pedagoga. *Sodobna pedagogika*, 21, 240–242.

- PROGRAMSKE smernice (2008). *Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno 26. 2. 2021 s http://www.ucne-tezave.si/files/2016/10/Programske_smernice_OS.pdf

- Resman, M., Bečaj J., Bezić T., Čacinovič Vogrinčič G., in Musek J. (1999). *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

- Thaker, R. in Verma, A. (2014). A study of percieved Stress and Coping Styles among Mid Adolescents. *National Journal of Physiology, Pharmacy and Pharmacology* 4. 25–28.

- Vogrinc, J. in Krek, J. (2012). *Delovanje svetovalne službe*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

- Vršnik Perše, T., Kozina, A. in Rutar Leban, T. (2008). Šolska svetovalna služba v osnovnih šolah. *Sodobna pedagogika* 59 (2), 82–98.

- *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI)* (2007). Ur. 1. RS 36/2008.

- Zavod za zaposlovanje RS (2021). *Opis poklica psiholog*. Pridobljeno 12. 3. 2021 s https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=813

- Zavod za zaposlovanje RS (2021). *Opis poklica socialni pedagog*. Pridobljeno 12. 3. 2021 s https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=616-

9 PRILOGE

9.1 Smernice za intervju

- Na kateri šoli ste zaposleni in kakšna je vaša delovna doba (v šolstvu – če ste bili prej zaposleni na drugem področju dela)?
- Kakšna je vaša izobrazba (smer in stopnja)?
- Kako bi vi definirali vlogo šolskega svetovalnega delavca?
- Kakšne so temeljne naloge svetovalne službe in na katerih je poudarek na vaši šoli?
 - o Če vas je v ŠSS zaposlenih več, kako si delite delovne naloge? Katere naloge so zaupane vam?
- Kaj, poleg osnovnih nalog svetovalne službe, kot svetovalna delavka še nudite učencem na vaši šoli? Katere metode in načine dela uporabljate pri svojem delu? Zakaj? Oz. glede na kaj se odločate za uporabo določene metode? Ali: Kaj vse vpliva na uporabo določene metode dela?
 - o Kako specifične potrebe otrok/oddelkov vplivajo na vaše delo? Ali: Kako pri delu naslavljate specifične potrebe in izražena pričakovanja otrok?
- Kakšne so specifike dela svetovalnega delavca na vaši šoli pri delu z devetošolci?
 - o Kako te naloge nagovarjajo potrebe devetošolcev?
- Kakšne so po vašem mnenju potrebe in pričakovanja učencev oz. devetošolcev do šolske svetovalne službe?
- Na katerem področju svetovalnega dela na vaši šoli zaznavate primanjkljaje? Zakaj se doslej ta področja dela oz. naloge še niso realizirale?
- Kaj bi si želeli pri svojem delu spremeniti, dodati?

9.2 Intervjuji

INTERVJU 1

Na kateri šoli ste zaposleni in kakšna je vaša delovna doba (v šolstvu – če ste bili prej zaposleni na drugem področju dela)?

OŠ Prežihovega Voranca (A1), 39 let v šolstvu (A2).

- Kakšna je vaša izobrazba (smer in stopnja)?

7. stopnja (A3), končala sem šolanje na Filozofski fakulteti (A4). Profesor pedagogike in psihologije. To je moj uradni naziv. (A5)

- Kako bi vi definirali vlogo šolskega svetovalnega delavca?

Uh ... ja, ta vloga je zelo interaktivna, povezovalna. V bistvu povezuješ vsa področja, od vzgoje, izobraževanja, starše, otroke, pedagoške delavce, zunanje ustanove. (A6)

- Kakšne so temeljne naloge svetovalne službe in na katerih je poudarek na vaši šoli?
 - o Če vas je v ŠSS zaposlenih več, kako si delite delovne naloge? Katere naloge so zaupane vam?

Jaz sem kot svetovalna delavka, potem imamo pa specialno pedagoginjo in socialno pedagoginjo, vse skupaj tvorimo svetovalno službo. (A7) Prednostno je moje delo (A8) vpis v srednje šole, v prve razrede (A9), ko se pojavijo začetne težave ali na učnem, čustvenem ali na vedenjskem področju, takrat se otroka najprej napoti k meni. (A10) Potem delo z nadarjenimi učenci, ki so prepoznani kot nadarjeni, torej že identificirani (A11). Potem je evalvacijsko področje, ko se lotimo novih projektov, kaj je bilo v teh projektih koristno, kaj je treba opustiti, to koordinacijo imam čez. (A12) Potem imam ves čas mentorstvo pripravnikov, ki pridejo, študentom. (A13) Moje naloge so še sodelovanje s policijo, če je to potrebno, s centrom za socialno delo, z zdravstvenim domom. (A14) Mislim, da sem zajela večino.

- Kaj, poleg osnovnih nalog svetovalne službe, kot svetovalna delavka še nudite učencem na vaši šoli? Katere metode in načine dela uporabljate pri svojem delu? Zakaj? Oz. glede na kaj se odločate za uporabo določene metode? Ali: Kaj vse vpliva na uporabo določene metode dela?

Zdaj že vsa leta razvijam tole, da s pomočjo različnih tehnik otroci razvijajo samonadzor, samokontrolo, da prepoznavajo svoja čustva in tudi fizične občutke, da začnejo zaznavati, katere so njihove avtomatične misli. (A15) Metode dela ... predvsem skušam, da tam, kjer se mi zdi, da nekdo ali rabi pomoč ali pride po pomoč, da ne škodujem (A16) in da se zavedam, da ne znam vsega, da nisem zmožna vseh stvari reševati. Precej delam na tem ozaveščanju. (A17) Podpora, direktna in indirektna. (A18) Odločam se glede na starost, (A19) glede na ponavljajoče napake oz. motnjo, ki se začne razvijati, glede na to, ali je to preventiva ali se že vključujejo zunanji strokovnjaki. (A20) Glede na socialni položaj otrok in staršev. (A21)

- Kako specifične potrebe otrok/oddelkov vplivajo na vaše delo? Ali: Kako pri delu naslavljate specifične potrebe in izražena pričakovanja otrok?

Vse delo je treba prilagoditi, tisto, ki teče kontinuirano, za otroka, ki ima morda posebne potrebe, se je potrebno tudi posebej pripraviti. (A22) Moraš biti pripravljen, da vse ostalo pustiš v ozadju, da so prednostni ti učenci, ki potrebujejo več pozornosti, imajo več težav. (A23)

- Kakšne so specifikke dela svetovalnega delavca na vaši šoli pri delu z devetošolci?

- o Kako te naloge nagovarjajo potrebe devetošolcev?

Ja, zdaj zadnja leta se odločam, da tečejo pogovori o vpisu v srednjo šolo tako, da se fizično dobimo z učenci in starši, tudi posamezno, da globlje pogledamo stvari. Potem tudi lažje vidiš, kakšne so želje staršev, kakšne so želje otroka, ali sploh že ima eno predstavo, kaj bi v življenju počel. (A24) Tudi takrat ko smo se še lahko takole dobivali, smo vabili in smo imeli dve, tri take delavnice tudi za starše. Seznanjanje s programi srednjih šol, možnostmi nadaljevanja, vse, kar spada tu zraven. (A25) To se je izkazalo kot dobro, veliko vprašanj je postavljenih tam s strani staršev, več kot pa s strani učencev (A26). Sem pa zelo zadovoljna s sodelovanjem s srednjimi šolami, poklicne tržnice organiziramo skupaj, ko je to mogoče, naravoslovne dneve, kjer pridejo iz srednjih šol na našo šolo, jim predstavijo delo. Mi lahko obiščemo njih. (A27) Pred leti so tudi podpirali program ogledov poklicev na delovnem mestu, najprej smo ga mi v lastni režiji organizirali, sem jaz klicala okrog, ali bi nas sprejeli. Potem pa je to organiziral Zavod za zaposlovanje. Je bilo zelo fino. Zdaj pa žal tega projekta ni več, so ga nehali financirati. (A28) Razvojno obdobje pa pri devetošolcih tako ali tako prinese svoje, osamosvajanje, iskanje sebe, razvijanje nekega svojega jaza. (A29)

- Kakšne so po vašem mnenju potrebe in pričakovanja učencev oz. devetošolcev do šolske svetovalne službe?.

Ne izražajo posebej svojih potreb, če jih ne podrezaš ali kako bi rekla. (A30) Če ti ne stopiš do njih, tega ne naredijo oz. zelo zelo redko. (A31) So tudi takšni, ki pridejo (A32), včasih je bilo to lažje sestavljeno, ker je bilo več tega prostora, da si ti lahko prišel do otrok. Tako pa sedaj ne morem vzeti otroka od ure pouka, učiteljice s tem niso preveč zadovoljne. (A33) Ko se je devetletka uvajala, smo zahtevali, da bi bila ura v urniku, ki bi bila namenjena ne samo poklicni orientaciji, ampak temu, kaj sploh so moji interesi, kako naj se znajdem v razvijanju komunikacijskih veščin, mi smo dali predlog, da bi te ure bile že v osmem razredu v urniku, torej ena ura na teden, ki bi doprinesla k nečemu (A34). Ne prideš do otrok, zelo težko. (A35) Jaz izkoristim tiste ure, ko so razredne ure, pol ure na teden, vedno učitelj te ure ne more odstopiti. Izkoristim, če so nadomeščanja. (A36) Ne more ta stik teči kontinuirano, enostavno vse, kar je, naredimo popoldne, pred poukom imajo spet različne stvari, nulte ure, nekaj se od nas pričakuje, ampak tega sistem ne podpira. (A37)

- Na katerem področju svetovalnega dela na vaši šoli zaznavate primanjkljaje? Zakaj se doslej ta področja dela oz. naloge še niso realizirale?

V urnik dati ure za svetovalne delavke. (A38) Na naši šoli še je posluh, imajo kolegi in kolegice posluh za to in ni toliko problema. (A39) Dosti takih sporočil, ki bi jih morala jaz posredovati otrokom, posredujejo razredniki ali drugi učitelji, ker si oni lahko vzamejo tisti dve minuti in jim nekaj sporočijo. (A40) Veliko je pisne komunikacije z otroki, predvsem v tem času jim pišem maile, ampak opažam, da oni tega ne spremljajo. (A41) Zadnja leta se odločamo, da isto sporočilo, ki ga jaz pošljem učencem, dobi tudi starš, da spremljajo. Pri nekaterih je več odziva, pri drugih manj. (A42) Nimaš oz. ne moreš imet toliko stikov z učenci, kot bi bilo dobro. (A43) Ko pride do česa, jaz vedno rečem, pridi s kolegico ali sam ali kakor hočeš. (A44) Ne pridejo, in potem ko je tik pred odločitvijo npr. za srednjo šolo, je stiska pri njih, nekateri kar rečejo, da bodo naredili tako, da bodo starši srečni, kar seveda ni dobro, ker to ni njegov interes. (A45)

- Kaj bi si želeli pri svojem delu spremeniti, dodati?

Treba bi bilo več delati na področju dela s starši, z odraslimi, ker večinoma, moram reči, odločajo in svetujejo starši. To je meni jasno že ves čas. (A46) Odvzeti bi si želela od svojega dela administracijo, te je preveč, čisto, čisto preveč. (A47) Preveč zahteva sistem administracije. (A48) Želela bi si res čas, da bi lahko rekla, zdaj se pa lahko posvetim otrokom, ne glede na to, ali so nadarjeni ali imajo motnje. (A49) Več samoiniciativnega izobraževanja bi bilo dobro, ne toliko predpisanega s strani ministrstva. (A50)

INTERVJU 2

- Na kateri šoli ste zaposleni in kakšna je vaša delovna doba (v šolstvu – če ste bili prej zaposleni na drugem področju dela)?

OŠ Franja Goloba Prevalje (B1), moja delovna doba v šolstvu traja že od leta 2005, to pomeni, da teče šestnajsto leto (B2).

- Kakšna je vaša izobrazba (smer in stopnja)?

7. stopnja (B3), in sicer univerzitetni program, smer angleščine in pedagogike (B4), šolala sem se na Pedagoški fakulteti. (B5)

- Kako bi vi definirali vlogo šolskega svetovalnega delavca?

Zdi se mi, da mora biti šolski svetovalni delavec ena tista oseba, ki zna povezovati niti med otroki, starši in vsemi strokovnimi delavci. (B6) Si človek, ki je tu za druge, delaš z zelo različnimi uporabniki, moraš imeti občutek za sočloveka. (B7) Ko pa dejansko sam ne more,

ne zmore, je zelo pomembno, da je pripravljen tega sodelovanja z vsemi deležniki v procesu vzgoje in izobraževanja. (B8) Letos sem tudi mentorica študentom. (B9)

- Kakšne so temeljne naloge svetovalne službe in na katerih je poudarek na vaši šoli?
 - o Če vas je v ŠSS zaposlenih več, kako si delite delovne naloge? Katere naloge so zaupane vam?

Poudarek je na preventivi, da se nekako otroci udeležujejo nekih delavnic, da se jih usmerja, da se prepoznajo težave, pomoč, svetovanje, usmerjanje, to se mi zdi, da so glavne naloge. (B10) Potem intervencije, da vstopimo tam, kjer je potrebna pomoč. (B11) Tudi v evalvaciji. (B12) Dela se na samem razvoju. (B13) Je pa na žalost tudi veliko teh papirjev, (B14) veliko je nalog, ki tekom šolskega leta morajo biti opravljene, kot je vpis novincev, do vpisa v srednjo šolo. (B15) V šolski svetovalni službi imamo letni delovni načrt, ki nam nalaga določene obveznosti, naloge tekom šolskega leta, je pa zanimivo, da se ta seznam sproti širi, se daljša in je veliko stvari, ki jih počnemo in niso zapisane oz. niso definirane v tem načrtu. (B16) Predvsem ti razgovori, pogovori s sodelavci, z učitelji, z učenci, s starši, to pa je res na dnevni bazi. (B17) Izključno moje naloge to leto so bile do sedaj urejanje prešolanja, statusov za kulturnike in športnike, NPZ-ji v e-obliki. (B18) Za ostale stvari pa si veliko pomagamo s specialno pedagoginjo in socialno pedagoginjo ter še eno delno svetovalno delavko. Sem pa jaz glavna svetovalna delavka na šoli. (B19)

- Kaj, poleg osnovnih nalog svetovalne službe, kot svetovalna delavka še nudite učencem na vaši šoli? Katere metode in načine dela uporabljate pri svojem delu? Zakaj? Oz. glede na kaj se odločate za uporabo določene metode? Ali: Kaj vse vpliva na uporabo določene metode dela?
 - o Kako specifične potrebe otrok/oddelkov vplivajo na vaše delo? Ali: Kako pri delu naslavljate specifične potrebe in izražena pričakovanja otrok?

Delavnice za razvijanje čustvenih in socialnih veščin in nenasilne komunikacije, delavnice na dnevih dejavnosti, res ta preventiva, mislim, da smo tukaj močni. (B20) Izvajam tudi ure individualne in skupinske pomoči za otroke brez odločbe. (B21) Vedno bolj spoznavam, da mora svetovalni delavec znati poskrbeti tudi za sebe, za svojo psihično kondicijo, ker je delo lahko zelo naporno, stresno, in si moraš znati poiskati vire sprostitve. (B22) Po drugi strani pa se moraš tudi strokovno obvezno izobraževati, izpopolnjevati, da si lahko na razpolago drugim in si lahko tudi v sebi pomirjen. (B23) Pri delu se poslužujem razgovorov, pogovorov, svetovanja, individualnega, skupinskega. (B24) Jeseni grem tudi v mediacijo, zdi se mi, da je to področje, ki je malo prezrto, predvsem v šolskem prostoru in nasploh. Veselim se, da bom

lahko otroke vključevala v ta postopek, najprej se moram pa seveda jaz izobrazit. (B25) Bi pa izpostavila še eno metodo, ki se mi zdi super, in to je trening odgovornega razmišljanja. To je inovativni projekt, ki ga je predstavil oz. uvedel v naš šolski prostor moj predhodnik, šolski psiholog Zlatko Triller. Gre za to, da se otroci učijo tega odgovornega razmišljanja in ravnanja. (B26) O metodah se odločam glede na situacijo. (B27) Glede na tistega, ki je na drugi strani, mogoče se je nekomu težje odpreti, nekomu lažje, nekateri se rajši pogovarjajo z mano sami, drugi v skupini. (B28) Tudi glede na starost, osebnostne lastnosti otroka. (B29) Včasih uporabljam tudi fotosimboliko, kjer otroku dam fotografije in preko tega prideva do spoznanj, predvsem pri mlajših otrocih je to potem lažje, ampak tudi pri starejših. (B30) Tudi igra vlog se mi zdi super, kjer se vloge lahko zamenjajo in otrok postane strogi odrasli, in potem se lažje vživiš v svet drugega. (B31) Pomembno mi je poslušanje, povzemanje, izražanje čustev, ja sporočila ... (B32)

- Kakšne so specifikke dela svetovalnega delavca na vaši šoli pri delu z devetošolci?

- o Kako te naloge nagovarjajo potrebe devetošolcev?

Na veliko žalost je letos veliko svetovalnega dela potekalo preko interneta. (B33) Tudi roditeljski sestanek s starši je bil preko zooma, potem informacije glede vpisa v srednje šole sem jim tudi posredovala vse preko elektronske pošte, prav tako kakšne filmčke. (B34) Specifikke so bile pa NPZ (B35), vpis v srednje šole in poklicna orientacija (B36), prenos odločbe na srednjo šolo (B37). Mislim, da bo trenutna situacija pustila posledice predvsem na teh mladostnikih, saj so v slabši kondiciji, kar se tiče učenja, pa tudi njihovo razpoloženje se je spremenilo, bolj so apatični, ne pokažejo zanimanja, jim je vseeno. To so posledice tudi zaradi preveč preživljanja časa v virtualnem svetu, zdaj ko imajo priprave na valeto, jim je prav tako vseeno, nimajo motivacije. (B38) Bolj se upirajo kot mlajši otroci. (B39) Stari so 14 let, še vedno se soočajo z različnimi spremembami, strahovi, nezadovoljstvi, duševnimi težavami, z odnosi, sploh s starši. (B40)

- Kakšne so po vašem mnenju potrebe in pričakovanja učencev oz. devetošolcev do šolske svetovalne službe?

Mislim, da se bodo pokazale potrebe po poslušanju, po pogovoru, nasvetu. (B41) Sami težko pridejo k meni. (B42) Šele potem ko težave postanejo res opazne, se začne delati na njih, pa še to večinoma na ravni razreda, ne pri posameznikih. (B43)

- Na katerem področju svetovalnega dela na vaši šoli zaznavate primanjkljaje? Zakaj se doslej ta področja dela oz. naloge še niso realizirale?

Primanjkljaj zaznavam v pomanjkanju časa, saj je obremenitev svetovalnih delavcev prevelika. (B44) Časovna stiska, preobilica dela, nenehni stres. (B45) Premalo se pogovarjamo tudi sodelavci med sabo. (B46) Morali bi si vzeti čas za učence, oni bi morali biti prioriteta, mi pa imamo toliko drugega dela. (B47) Tudi otroci brez odločb so lahko prezrti, in pa nadarjeni otroci. (B48)

- Kaj bi si želeli pri svojem delu spremeniti, dodati?

Sedaj sem zaznala, da se pojavljajo pisma na ministrstvu za zmanjšanje normativov oz. potrebo po večji zaposlitvi svetovalnih delavcev. (B49) Da bi nas bilo na šoli več, bi se delo bolj porazdelilo, bi si lahko vzeli več časa za učence. (B50) Kar je treba, je treba, ampak smo preobremenjeni in nas je premalo. (B51)

INTERVJU 3

- Na kateri šoli ste zaposleni in kakšna je vaša delovna doba (v šolstvu – če ste bili prej zaposleni na drugem področju dela)?

OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem (C1), avgusta bo 20 let, odkar delam v šolstvu (C2).

- Kakšna je vaša izobrazba (smer in stopnja)?

Sem profesorica socialne pedagogike (C3), 7. stopnja (C4).

- Kako bi vi definirali vlogo šolskega svetovalnega delavca?

Jaz vidim vlogo šolske svetovalne službe predvsem kot podporo vsem udeležencem v procesu vzgoje in izobraževanja, učencem, učiteljem, staršem, vodstvu šole. (C5) Je nek povezovalni člen, sem v vlogi povezovalnega člena in vsem nudim podporo. (C6)

- Kakšne so temeljne naloge svetovalne službe in na katerih je poudarek na vaši šoli?
 - o Če vas je v ŠSS zaposlenih več, kako si delite delovne naloge? Katere naloge so zaupane vam?

Določene akcije, ki potekajo v okviru šolske svetovalne službe, so recimo vpis v osnovno šolo, potem karierna orientacija (C7), delo z nadarjenimi učenci (C8), delo z učenci s posebnimi potrebami (C9), podpora in pomoč priseljencem (C10), vodenje šolske dokumentacije (C11), pa še kaj bi se našlo, to so zdaj osnovne naloge na hitro. V vseh teh akcijah pa je pomembno, da smo v oporo vsem, da znamo prisluhniti, svetovati, usmerjati, da jih povežemo. (C12) Organiziram tudi izobraževanje za starše in za učitelje, najdem kakšne priznane predavatelje, izvajalce teh izobraževanj. (C13) Pomembno vlogo imamo tudi pri vzdrževanju dobre socialne klime na šoli. (C14) Nas v šolski svetovalni službi je več, imamo še eno socialno pedagoginjo

in pa eno specialno pedagoginjo, ki ima tudi dodatno strokovno pomoč s svojega področja. Del svetovalne službe pa trenutno pripada tudi pomočnici ravnatelja. (C15)

- Kaj, poleg osnovnih nalog svetovalne službe, kot svetovalna delavka še nudite učencem na vaši šoli? Katere metode in načine dela uporabljate pri svojem delu? Zakaj? Oz. glede na kaj se odločate za uporabo določene metode? Ali: Kaj vse vpliva na uporabo določene metode dela?

Sodelujem z društvom Projekt človek, ki delujejo na področju preventive pred zlorabo raznih substanc. (C16) Potem tudi z društvom Altra, skupaj smo organizirali socialne delavnice, tudi v smislu preventive in za krepitev socialnih kompetenc, za medsebojno povezanost in dobro klimo v razredu. (C17) Rada povabim tudi dr. Lucijo Čevnik, da pride predavat za sedmošolce o telesni samopodobi, pasteh medijev, ki vplivajo na doživljanje samopodobe pri mladostnikih. (C18) Večinoma uporabljam pogovor (C19), izvedem socialne delavnice (C20), pri dolgotrajnih obravnavah vključim še kakšno zgodbo in potem razmišljanje o teh zgodbah (C21). Pri DSP-ju je več teh zgodb, uporabe iger, slik. (C22) Na uporabo metode vpliva predvsem starost otroka (C23), narava situacije (C24), pri kariernem svetovanju predvsem samo podajam informacije (C25), kadar gre za reševanje konflikta, uporabljam mediacijo. (C26)

- o Kako specifične potrebe otrok/oddelkov vplivajo na vaše delo? Ali: Kako pri delu naslavljate specifične potrebe in izražena pričakovanja otrok?

Če gre za neke posebne potrebe, ko je treba vrstnikom tudi pojasniti nekatere stvari, da ga lažje sprejmejo in ga lažje razumejo, takrat kombiniram posebej delo z učencem in delo z njegovimi sošolci, vrstniki, šele nato skupaj z vsemi. (C27)

- Kakšne so specifikke dela svetovalnega delavca na vaši šoli pri delu z devetošolci?
 - o Kako te naloge nagovarjajo potrebe devetošolcev?

Poklicna orientacija, oni izrazijo veliko interesa za to, sami veliko sprašujejo. (C28) Opažam, da predvsem v tretji triadi, ne nujno le pri devetošolcih, pogosteje izražajo tremo pred ocenjevanjem oz. stisko pred ocenjevanjem. (C29) Seveda je razlika, ali se pogovarjaš z mlajšimi ali starejšimi učenci. Opaža se, da se jim dogajajo neke telesne, psihične spremembe. (C30) Vidi se, da so dosti bolj sposobni kritičnega razmišljanja, so bolj zreli, marsikaj jih tudi zanima za njihovo prihodnost. (C31) Pristopit je treba z nekim razumevanjem, da se pogovarjaš z odraščajočimi, mladimi ljudmi, ki imajo že neke svoje poglede. (C32) Spoštovanje moraš izražati na vseh nivojih, tukaj pa jih še bolj obravnavaš kot enakovredne. (C33)

- Kakšne so po vašem mnenju potrebe in pričakovanja učencev oz. devetošolcev do šolske svetovalne službe?

Najdejo se posamezniki, ki imajo še določena bolj specifična vprašanja, vezana na njihovo točno določeno situacijo, pridejo, vprašajo, poiščejo odgovore. (C34) Včasih je tudi tako, da me ti posamezniki spomnijo, da bi bilo potrebno to tudi ostalim povedat, in pojasnim stvari pred razredom. (C35)

- Na katerem področju svetovalnega dela na vaši šoli zaznavate primanjkljaje? Zakaj se doslej ta področja dela oz. naloge še niso realizirale?

Razmišljala sem o tem, da bi rada več naredila na področju učenja. V smislu, da bi mogoče bolj organizirano, v okviru razrednih ur učencem to temo ponudila in bi vsi oddelki bili deležni te moje ponudbe. (C36) Malo me sicer čas lovi. (C37) Razmišljam tudi o tem, da bi organizirala tudi bolj organizirano vrstniško učno pomoč. Ta vrstniška pomoč poteka, lahko pa bi jo izboljšali. (C38)

- Kaj bi si želeli pri svojem delu spremeniti, dodati?

Včasih se mi zdi, da je vse preveč natrpano. (C39) To, kar se zdaj govori, da bi spremenili oz. je bila pobuda, da bi spremenili normative za delo v šolski svetovalni službi, se mi zdi zelo pomembno. Da bi potem človek lažje zadihal (C40), jaz bi rada še večkrat šla v kak razred, v kak oddelek, imela več časa za učence. (C41) Tudi da bi bilo manj administrativnih zadev, ker jih je res veliko. (C42)

9.3 Odprto kodiranje

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A 1	OŠ Prežihovega Voranca (A1)	OŠ Prežihovega Voranca	Osnovna šola	Trenutna zaposlitev
A 2	39 let v šolstvu (A2)	39 let	Št. let dela v šolstvu	Delovna doba v šolstvu
A 3	7. stopnja (A3)	7. stopnja	Stopnja izobrazbe	Izobrazba
A 4	končala sem šolanje na Filozofski fakulteti (A4)	Filozofska fakulteta	Fakulteta, kjer je končala izobrazbo	Izobrazba
A 5	Profesor pedagogike in psihologije. To je moj uradni naziv. (A5)	Profesorica pedagogike in psihologije	Uradni naziv, smer študija	Izobrazba
A 6	Uh ... ja, ta vloga je zelo interaktivna,	Povezovanje vseh področij in	Povezovalna in	Vloga svetovalnega

	povezovalna. V bistvu povezuješ vsa področja, od vzgoje, izobraževanja, starše, otroke, pedagoške delavce, zunanje ustanove. (A6)	vključenih v vzgojno-izobraževalni proces	interaktivna vloga	delavca na šoli
A 7	Jaz sem kot svetovalna delavka, potem imamo pa specialno pedagoginjo in socialno pedagoginjo, vse skupaj tvorimo svetovalno službo. (A7)	Svetovalna delavka, specialna in socialna pedagoginja	Različni profili v šolski svetovalni službi	Zaposleni v šolski svetovalni službi
A 8	Prednostno je moje delo (A8)	So prednostne	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
A 9	vpis v srednje šole, v prve razrede (A9),	Vpis v OŠ in srednje šole	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
A 10	ko se pojavijo začetne težave ali na učnem, čustvenem ali na vedenjskem področju, takrat se otroka najprej napoti k meni. (A10)	Urejanje začetnih težav učencev	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
A 11	Potem delo z nadarjenimi učenci, ki so prepoznani kot nadarjeni, torej že identificirani. (A11)	Delo z nadarjenimi učenci	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
A 12	Potem je evalvacijsko področje, ko se lotimo novih projektov, kaj je bilo v teh projektih koristno, kaj je treba opustiti, to koordinacijo imam čez. (A12)	Koordinacija evalvacijskega področja	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
A 13	Potem imam ves čas mentorstvo pripravnikov, ki pridejo, študentom. (A13)	Mentorstvo pripravnikom, študentom	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
A 14	Moji so sodelovanje s policijo, če je to potrebno, s centrom za socialno delo, z zdravstvenim domom. (A14)	Sodelovanje z zunanjimi ustanovami	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge

A 15	Zdaj že vsa leta razvijam tole, da s pomočjo različnih tehnik otroci razvijajo samonadzor, samokontrolo, da prepoznajo svoja čustva in tudi fizične občutke, da začnejo zaznavati, katere so njihove avtomatične misli. (A15)	Za razvijanje tehnik samokontrole, samonadzora, prepoznavanja čustev, zaznavanja avtomatičnih misli	Predavanja, delavnice	Dodatni projekti
A 16	Metode dela ... predvsem skušam, da tam, kjer se mi zdi, da nekdo ali rabi pomoč ali pride po pomoč, da ne škodujem. (A16)	Ne škodovati	Z uporabniki	Metode dela
A 17	In da se zavedam, da ne znam vsega, da nisem zmožna vseh stvari reševati. Precej delam na tem ozaveščanju. (A17)	Samozavedanje, samoevalvacija, samorefleksija	Pri sebi	Metode dela
A 18	Podpora, direktna in indirektna. (A18)	Indirektna in direktna podpora	Z uporabniki	Metode dela
A 19	Odločam se glede na starost (A19),	Odločitev glede na starost	Glede na uporabnika	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
A 20	glede na ponavljajoče napake oz. motnjo, ki se začne razvijati, glede na to, ali je to preventiva ali se že vključujejo zunanji strokovnjaki. (A20)	Preventiva ali kurativa	Glede na situacijo	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
A 21	Glede na socialni položaj otrok in staršev. (A21)	Socialni položaj družine	Glede na uporabnika	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
A 22	Vse delo je treba prilagoditi, tisto, ki teče kontinuirano, za otroka, ki ima morda posebne potrebe, se je potrebno tudi posebej pripraviti. (A22)	Posebna priprava za otroka s posebnimi potrebami	Otroci s posebnimi potrebami	Specifične potrebe otrok

A 23	Moraš biti pripravljen, da vse ostalo pustiš v ozadju, da so prednostni ti učenci, ki potrebujejo več pozornosti, imajo več težav. (A23)	Potrebujejo več pozornosti, drugo delo potem pustiš v ozadju.	Otroci z več težavami	Specifične potrebe otrok
A 24	Ja, zdaj zadnja leta se odločam, da tečejo pogovori o vpisu v srednjo šolo tako, da se fizično dobimo z učenci in starši, tudi posamezno, da globlje pogledamo stvari. Potem tudi lažje vidiš, kakšne so želje staršev, kakšne so želje otroka, ali sploh že ima eno predstavo, kaj bi v življenju počel. (A24)	Pogovori o vpisu fizično s starši in otroki	Poklicna orientacija in vpis v srednje šole	Posebnosti dela z devetošolci
A 25	Tudi takrat ko smo se še lahko takole dobivali, smo vabili in smo imeli dve, tri take delavnice tudi za starše. Seznanjanje s programi srednjih šol, možnostmi nadaljevanja, vse, kar spada tu zraven. (A25)	Delavnice tudi za starše, seznanjanje s programi	Poklicna orientacija in vpis v srednje šole	Posebnosti dela z devetošolci
A 26	To se je izkazalo kot dobro, veliko vprašanj je postavljenih tam s strani staršev, več kot pa s strani učencev. (A26)	Več vprašanj starši kot učenci	Poklicna orientacija in vpis v srednje šole	Posebnosti dela z devetošolci
A 27	Sem pa zelo zadovoljna s sodelovanjem s srednjimi šolami, poklicne tržnice organiziramo skupaj, ko je to mogoče, naravoslovne dneve, kjer pridejo iz srednjih šol na našo šolo, jim predstavijo delo. Mi lahko obiščemo njih. (A27)	Poklicne tržnice in naravoslovni dnevi s srednjimi šolami	Poklicna orientacija in vpis v srednje šole	Posebnosti dela z devetošolci
A 28	Pred leti so tudi podpirali program ogledov poklicev na delovnem mestu, najprej	Včasih program ogledov poklicev na delovnem mestu	Poklicna orientacija in vpis v srednje šole	Posebnosti dela z devetošolci

	smo ga mi v lastni režiji organizirali, sem jaz klicala okrog, ali bi nas sprejeli. Potem pa je to organiziral Zavod za zaposlovanje. Je bilo zelo fino. Zdaj pa žal tega projekta ni več, so ga nehali financirati. (A28)			
A 29	Razvojno obdobje pa pri devetošolcih tako ali tako prinese svoje, osamo-svajanje, iskanje sebe, razvijanje nekega svojega jaza. (A29)	Prinese osamosvajanje, iskanje sebe, razvijanje svojega jaza	Obdobje mladostništva in stiske	Posebnosti dela z devetošolci
A 30	Ne izražajo posebej svojih potreb, če jih ne podrezaš ali kako bi rekla. (A30)	Ne izražajo svojih potreb, če jih ne podreza.	Neizražanje potreb	Potrebe devetošolcev
A 31	Če ti ne stopiš do njih, tega ne naredijo oz. zelo zelo redko. (A31)	Če ne pristopiš ti, sami redko pristopijo.	Neizražanje potreb	Potrebe devetošolcev
A 32	So tudi takšni, ki pridejo (A32),	So izjeme, ki pridejo.	Izražanje potreb	Potrebe devetošolcev
A 33	včasih je bilo to lažje sestavljeno, ker je bilo več tega prostora, da si ti lahko prišel do otrok. Tako pa sedaj ne morem vzeti otroka od ure pouka, učiteljice s tem niso preveč zadovoljne. (A33)	Ne more vzeti učenca od ure, učiteljice niso zadovoljne.	Stiki z učenci	Primanjkljaji
A 34	Ko se je devetletka uvajala, smo zahtevali, da bi bila ura v urniku, ki bi bila namenjena ne samo poklicni orientaciji, ampak temu, kaj sploh so moji interesi, kako naj se znajdem v razvijanju komunikacijskih veščin, mi smo dali predlog, da bi te ure bile že v osmem razredu v urniku, torej ena ura na teden, ki bi doprinesla k nečemu. (A34)	Želeli so ure v urniku, namenjene svetovalni službi z učenci za poklicno orientacijo, vendar ni bilo sprejeto.	Glede stikov z učenci	Želje po spremembah

A 35	Ne prideš do otrok, zelo težko. (A35)	Težko pride do otrok.	Stiki z učenci	Primanjkljaji
A 36	Jaz izkoristim tiste ure, ko so razredne ure, pol ure na teden, vedno učitelj te ure ne more odstopit. Izkoristim, če so nadomeščanja. (A36)	Izkoristi razredne ure, kadar lahko, ali nadomeščen-ja.	Glede stika z učenci	Dosedanje rešitve primanjkljajev
A 37	Ne more ta stik teči kontinuirano, enostavno vse, kar je, naredimo popoldne, pred poukom imajo spet različne stvari, nulte ure, nekaj se od nas pričakuje, ampak tega sistem ne podpira. (A37)	Otroci zelo zaposleni, svetovalna delavka tudi, sistem ne podpira vsega kar se pričakuje.	Preveč dela, premalo časa	Primanjkljaji
A 38	V urnik dati ure za svetovalne delavke. (A38)	Ure za svetovalne delavke v urnik	Glede stikov z učenci	Želje po spremembah
A 39	Na naši šoli še je posluh, imajo kolegi in kolegice posluh za to in ni toliko problema. (A39)	Imajo posluh za nas.	Dobri odnosi, sodelovanje	Odnosi s sodelavci
A 40	Dosti takih sporočil, ki bi jih morala jaz posredovati otrokom, posredujejo razredniki ali drugi učitelji, ker si oni lahko vzamejo tisti dve minuti in jim nekaj sporočijo. (A40)	Medsebojna pomoč, učitelji prevzamejo kakšno nalogo.	Dobri odnosi, sodelovanje	Odnosi s sodelavci
A 41	Veliko je pisne komunikacije z otroki, predvsem v tem času jim pišem maile, ampak opažam, da oni tega ne spremljajo. (A41)	Veliko pisne komunikacije z učenci, oni tega ne spremljajo.	Trenutna situacija	Primanjkljaji
A 42	Zadnja leta se odločamo, da isto sporočilo, ki ga jaz pošljem učencem, dobi tudi starš, da spremljajo. Pri nekaterih je več odziva, pri drugih manj. (A42)	Sporočilo dobi tudi starš, ki bolj spremlja.	Glede trenutne situacije	Dosedanje rešitve primanjkljajev
A 43	Nimaš oz. ne moreš imet toliko stikov z učenci, kot bi bilo dobro. (A43)	Ne moreš imeti toliko stikov, kot bi bilo dobro.	Stiki z učenci	Primanjkljaji

A 44	Ko pride do česa, jaz vedno rečem, pridi s kolegico ali sam ali kakor hočeš. (A44)	Delati v prid otroku	Z uporabniki	Metode dela
A 45	Ne pridejo, in potem ko je tik pred odločitvijo npr. za srednjo šolo, je stiska pri njih, nekateri kar rečejo, da bodo naredili tako, da bodo starši srečni, kar seveda ni dobro, ker to ni njegov interes. (A45)	Ne pridejo pravi čas, hočejo ugoditi staršem.	Neizražanje potreb	Potrebe devetošolcev
A 46	Treba bi bilo več delati na področju dela s starši, z odraslimi, ker večinoma, moram reči, odločajo in svetujejo starši. To je meni jasno že ves čas. (A46)	Več dela s starši oz. odraslimi, večinoma oni odločajo, več dela z njimi	Drugo	Želje po spremembah
A 47	Odvzeti bi si želela od svojega dela administracijo, te je preveč, čisto, čisto preveč. (A47)	Preveč je administracije, želela bi jo odvzeti.	Manj administracije	Želje po spremembah
A 48	Preveč zahteva sistem administracije. (A48)	Sistem zahteva preveč administracije.	Preveč administracije	Primanjkljaji
A 49	Želela bi si res čas, da bi lahko rekla, zdaj se pa lahko posvetim otrokom, ne glede na to, ali so nadarjeni ali imajo motnje. (A49)	Rada bi čas, da se jim lahko posvetim ne glede na njihove težave ali potrebe.	Glede stikov z učenci	Želje po spremembah
A 50	Več samoiniciativnega izobraževanja bi bilo dobro, ne toliko predpisanega s strani ministrstva. (A50)	Ne toliko predpisanega, več samoiniciativnega izobraževanja	Drugo	Želje po spremembah
B 1	OŠ Franja Goloba Prevalje (B1)	OŠ Franja Goloba	Osnovna šola	Trenutna zaposlitev
B 2	moja delovna doba v šolstvu traja že od leta 2005, to pomeni, da teče šestnajsto leto (B2).	16 let	Št. let dela v šolstvu	Delovna doba v šolstvu
B 3	7. stopnja (B3)	7. stopnja	Stopnja izobrazbe	Izobrazba
B 4	sicer univerzitetni program, smer	Univerza, smer angleščine in pedagogike	Uradni naziv, smer študija	Izobrazba

	angleščine in pedagogike (B4),			
B 5	šolala sem se na Pedagoški fakulteti. (B5)	Pedagoška fakulteta	Fakulteta, kjer je končala izobrazbo	Izobrazba
B 6	Zdi se mi, da mora biti šolski svetovalni delavec ena tista oseba, ki zna povezovati niti med otroki, starši in vsemi strokovnimi delavci. (B6)	Mora povezovati niti med otroki, starši in strokovnimi delavci.	Povezovalna vloga	Vloga svetovalnega delavca na šoli
B 7	Si človek, ki je tu za druge, delaš z zelo različnimi uporabniki, moraš imeti občutek za sočloveka. (B7)	Delaš z različnimi ljudmi, občutek za sočloveka.	Delo z ljudmi, občutek za sočloveka	Vloga svetovalnega delavca na šoli
B 8	Ko pa dejansko sam ne more, ne zmore, je zelo pomembno, da je pripravljen tega sodelovanja z vsemi deležniki v procesu vzgoje in izobraževanja. (B8)	Ko sam ne zmore, je pomembno sodelovanje z vsemi udeleženi.	Sodelovanje z vsemi udeleženi	Vloga svetovalnega delavca na šoli
B 9	Letos sem tudi mentorica študentom. (B9)	Mentorstvo študentom	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 10	Poudarek je na preventivi, da se nekako otroci udeležujejo nekih delavnic, da se jih usmerja, da se prepoznajo težave, pomoč, svetovanje, usmerjanje, to se mi zdi, da so glavne naloge. (B10)	Preventiva, pomoč, svetovanje, usmerjanje	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 11	Potem intervencije, da vstopimo tam, kjer je potrebna pomoč. (B11)	Intervencije, kjer je potrebna pomoč.	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 12	Tudi v evalvaciji. (B12)	Evalvacija	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 13	Dela se na samem razvoju. (B13)	Ukvarjanje z razvojem	Naloge glavne	Temeljne naloge

			svetovalne delavke	
B 14	Je pa na žalost tudi veliko teh papirjev (B14),	Tudi veliko papirjev	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 15	veliko je nalog, ki tekom šolskega leta morajo biti opravljene, kot je vpis novincev, do vpisa v srednjo šolo. (B15)	Vpis novincev, vpis v srednjo šolo	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 16	V šolski svetovalni službi imamo letni delovni načrt, ki nam nalaga določene obveznosti, naloge tekom šolskega leta, je pa zanimivo, da se ta seznam sproti širi, se daljša in je veliko stvari, ki jih počnemo in niso zapisane oz. niso definirane v tem načrtu. (B16)	Letni delovni načrt	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 17	Predvsem ti razgovori, pogovori s sodelavci, učitelji, učenci, starši, to pa je res na dnevni bazi. (B17)	Razgovori, pogovori z vsemi udeleženci	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 18	Izključno moje naloge to leto so bile do sedaj tudi urejanje prešolanja, statusov za kulturnike in športnike, NPZ-ji v e-obliki. (B18)	Prešolanje, statusi za kulturnike in športnike, NPZ-ji	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
B 19	Za ostale stvari pa si veliko pomagamo s specialno pedagoginjo in socialno pedagoginjo ter še eno delno svetovalno delavko. Sem pa jaz glavna svetovalna delavka na šoli. (B19)	Specialna pedagoginja, socialna pedagoginja in še ena svetovalna delavka	Različni profili v šolski svetovalni službi	Zaposleni v šolski svetovalni službi
B 20	Delavnice za razvijanje čustvenih in socialnih veščin in nenasilne komunikacije, delavnice na dnevih dejavnosti, res	Za razvijanje čustvenih in socialnih veščin, nenasilne komunikacije,	Predavanja, delavnice	Dodatni projekti

	ta preventiva, mislim, da smo tukaj močni. (B20)	delavnice na dnevih dejavnosti		
B 21	Izvajam tudi ure individualne in skupinske pomoči za otroke brez odločbe. (B21)	Individualna in skupinska pomoč za otroke brez odločbe	Dodatna pomoč	Dodatni projekti
B 22	Vedno bolj spoznavam, da more svetovalni delavec znati poskrbeti tudi za sebe, za svojo psihično kondicijo, ker je delo lahko zelo naporno, stresno, in si moraš znati poiskati vire sprostitve. (B22)	Samozavedanje Samoevalvacija Samorefleksija	Pri sebi	Metode dela
B 23	Po drugi strani pa se moraš tudi strokovno obvezno izobraževati, izpopolnjevati, da si lahko na razpolago drugim in si lahko tudi v sebi pomirjen. (B23)	Moraš se izobraževati, da si lahko na razpolago drugim.	Pri sebi	Metode dela
B 24	Pri delu se poslužujem razgovorov, pogovorov, svetovanja, individualnega, skupinskega. (B24)	Individualni ali skupinski razgovor, svetovanje	Z uporabniki	Metode dela
B 25	Jeseni grem tudi v mediacijo, zdi se mi, da je to področje, ki je malo prezrto, predvsem v šolskem prostoru in nasploh. Veselim se, da bom lahko otroke vključevala v ta postopek, najprej se morem pa seveda jaz izobraziti. (B25)	Mediacija	Z uporabniki	Metode dela
B 26	Bi pa izpostavila še eno metodo, ki se mi zdi super, in to je trening odgovornega razmišljanja. To je inovativni projekt, ki ga je predstavil oz. uvedel v naš šolski prostor moj predhodnik, šolski psiholog Zlatko Triller. Gre za to, da se otroci	Trening odgovornega razmišljanja	Z uporabniki	Metode dela

	učijo tega odgovornega razmišljanja in ravnanja. (B26)			
B 27	O metodah se odločam glede na situacijo. (B27)	Glede na situacijo	Glede na situacijo	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
B 28	Glede na tistega, ki je na drugi strani, mogoče se je nekomu težje odpreti, nekomu lažje, nekateri se rajši pogovarjajo z mano sami, drugi v skupini. (B28)	Nekaterim se je težje odpreti, nekateri so rajši sami, drugi v skupini.	Glede na uporabnika	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
B 29	Tudi glede na starost, osebnostne lastnosti otroka. (B29)	Glede na starost, osebnostne lastnosti	Glede na uporabnika	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
B 30	Včasih uporabljam tudi fotosimboliko, kjer otroku dam fotografije in preko tega prideva do spoznanj, predvsem pri mlajših otrocih je to potem lažje, ampak tudi pri starejših. (B30)	Fotosimbolika	Z uporabniki	Metode dela
B 31	Tudi igra vlog se mi zdi super, kjer se vloge lahko zamenjajo in otrok postane strogi odrasli, in potem se lažje vživi v svet drugega. (B31)	Igra vlog	Z uporabniki	Metode dela
B 32	Pomembno mi je poslušanje, povzemanje, izražanje čustev, ja sporočila ... (B32)	Poslušanje, povzemanje, da sporočila	Z uporabniki	Metode dela
B 33	Na veliko žalost je letos veliko svetovalnega dela potekalo preko interneta. (B33)	Veliko svetovalnega dela potekalo preko interneta	Trenutna situacija	Primanjkljaji
B 34	Tudi roditeljski sestanek s starši je bil preko zooma, potem informacije glede vpisa v srednje šole sem jim	Roditeljski sestanek, informacije glede vpisa v srednje šole,	Glede trenutne situacije	Dosedanje rešitve primanjkljajev

	tudi posredovala vse preko elektronske pošte, prav tako kakšne filmčke. (B34)	filmčki, vse preko zooma		
B 35	Specifike so bile pa NPZ (B35),	Specifika NPZ	Drugo	Posebnosti dela z devetošolci
B 36	vpis v srednje šole in poklicna orientacija (B36),	Vpis in poklicna orientacija	Poklicna orientacija in vpis v srednje šole	Posebnosti dela z devetošolci
B 37	prenos odločbe na srednjo šolo (B37),	Prenos odločbe na srednjo šolo	Drugo	Posebnosti dela z devetošolci
B 38	Mislim, da bo trenutna situacija pustila posledice predvsem na teh mladostnikih, saj so v slabši kondiciji, kar se tiče učenja, pa tudi njihovo razpoloženje se je spremenilo, bolj so apatični, ne pokažejo zanimanja, jim je vseeno. To so posledice tudi zaradi preveč preživljanja časa v virtualnem svetu, zdaj ko imajo priprave na valetu, jim je prav tako vseeno, nimajo motivacije. (B38)	Apatičnost, pomanjkanje motivacije, preveč časa v virtualnem svetu	Obdobje mladostništva in stiske	Posebnosti dela z devetošolci
B 39	Bolj se upirajo kot mlajši otroci. (B39)	Bolj se upirajo kot mlajši.	Obdobje mladostništva in stiske	Posebnosti dela z devetošolci
B 40	Stari so 14 let, še vedno se soočajo z različnimi spremembami, strahovi, nezadovoljstvi, duševnimi težavami, z odnosi sploh s starši.(B40)	Dogajajo se spremembe, strahovi, nezadovoljstvo, duševne težave, težave z odnosi.	Obdobje mladostništva in stiske	Posebnosti dela z devetošolci
B 41	Mislim, da se bodo pokazale potrebe po poslušanju, po pogovoru, nasvetu. (B41)	Po poslušanju, po pogovoru, nasvetu	Predvidevan-ja	Potrebe devetošolcev

B 42	Sami težko pridejo k meni. (B42)	Sami težko pridejo k svetovalni delavki.	Neizražanje potreb	Potrebe devetošolcev
B 43	Šele potem ko težave postanejo res opazne, se začne delati na njih, pa še to večinoma na ravni razreda, ne pri posameznikih. (B43)	Pridejo, ko so težave že res opazne.	Pozno izražanje potreb	Potrebe devetošolcev
B 44	Primanjkljaj zaznavam v pomanjkanju časa, saj je obremenitev svetovalnih delavcev prevelika. (B44)	Obremenitev velika, premalo časa za vse	Preveč dela, premalo časa	Primanjkljaji
B 45	Časovna stiska, preobilica dela, nenehni stres. (B45)	Nenehni stres, preveč dela, časovna stiska	Preveč dela, premalo časa	Primanjkljaji
B 46	Premalo se pogovarjamo tudi sodelavci med sabo. (B46)	Premalo pogovarjanja	Slabi odnosi	Odnosi s sodelavci
B 47	Morali bi si vzeti čas za učence, oni bi morali biti prioriteta, mi pa imamo toliko drugega dela. (B47)	Oni bi morali biti prioriteta, pa je preveč drugega dela.	Stik z učenci	Primanjkljaji
B 48	Tudi otroci brez odločb so lahko prezrti, in pa nadarjeni otroci. (B48)	Prezrti so lahko nadarjeni ali otroci brez odločb.	Stik z učenci	Primanjkljaji
B 49	Sedaj sem zaznala, da se pojavljajo pisma na ministrstvu za zmanjšanje normativov oz. potrebo po večji zaposlitvi svetovalnih delavcev. (B49)	Pobuda za zmanjšanje normativov oz. zaposlovanje več svetovalnih delavcev	Drugo	Želje po spremembah
B 50	Da bi nas bilo na šoli več, bi se delo bolj porazdelilo, bi si lahko vzeli več časa za učence (B50),	Boljša porazdelitev dela, lahko bi imeli več časa za učence.	Stik z učenci	Želje po spremembah
B 51	Kar je treba, je treba, ampak smo preobremenjeni in nas je premalo. (B51)	Preveč dela, premalo delavcev	Preveč dela, premalo časa	Primanjkljaji

C 1	OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem (C1),	OŠ Koroški jeklarji	Osnovna Šola	Trenutna zaposlitev
C 2	avgusta bo 20 let odkar delam v šolstvu (C2).	20 let	Št. let dela v šolstvu	Delovna doba v šolstvu
C 3	Sem profesorica socialne pedagogike. (C3)	Profesorica socialne pedagogike	Naziv, smer študija	Izobrazba
C 4	7. stopnja. (C4)	7. stopnja	Stopnja izobrazbe	Izobrazba
C 5	Jaz vidim vlogo šolske svetovalne službe predvsem kot podporo vsem udeležencem v procesu vzgoje in izobraževanja, učencem, učiteljem, staršem, vodstvu šole. (C5)	Nudi podporo vsem udeležencem v vzgojno- izobraževalnem procesu.	Podporna vloga	Vloga svetovalnega delavca na šoli
C 6	Je nek povezovalni člen, sem v vlogi povezovalnega člana in vsem nudim podporo. (C6)	Povezuje vse	Povezovalna vloga	Vloga svetovalnega delavca na šoli
C 7	Določene akcije, ki potekajo v okviru šolske svetovalne službe, so recimo vpis v osnovno šolo, potem karierna orientacija (C7),	Vpis v osnovno in srednjo šolo	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
C 8	delo z nadarjenimi učenci (C8),	Delo z nadarjenimi učenci	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
C 9	delo z učenci s posebnimi potrebami (C9),	Delo z učenci s posebnimi potrebami	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
C 10	podpora in pomoč priseljencem (C10),	Delo s priseljenci	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
C 11	vodenje šolske dokumentacije. (C11)	Vodenje dokumentacije	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
C 12	V vseh teh akcijah pa je pomembno, da smo v oporo vsem, da znamo prisluhniti, svetovati,	Morajo biti vsem v oporo, poslušati, povezovati, usmerjati.	Poslušanje, svetovanje, usmerjanje, povezovanje	Temeljne naloge

	usmerjat, da jih povežemo. (C12)			
C 13	Organiziram tudi izobraževanje za starše in za učitelje, najdem kakšne priznane predavatelje, izvajalce teh izobraževanj. (C13)	Organizacija izobraževanja za starše in učitelje.	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
C 14	Pomembno vlogo imamo tudi pri vzdrževanju dobre socialne klime na šoli. (C14)	Pomembna vloga pri vzdrževanju dobre klime	Vzdrževanje dobre klime na šoli	Vloga svetovalnega delavca na šoli
C 15	Nas v šolski svetovalni službi je več, imamo še eno socialno pedagoginjo in pa eno specialno pedagoginjo, ki ima tudi dodatno strokovno pomoč s svojega področja. Del svetovalne službe pa trenutno pripada tudi pomočnici ravnatelja. (C15)	Socialna in specialna pedagoginja, del svetovalnega dela pa pripada tudi pomočnici ravnatelja.	Različni profili v šolski svetovalni službi	Zaposleni v šolski svetovalni službi
C 16	Sodelujem z društvom Projekt človek, ki delujejo na področju preventive pred zlorabo raznih substanc. (C16)	Sodelovanje s Projektom človek na področju preventive zlorabe substanc	Predavanja, delavnice	Dodatni projekti
C 17	Potem tudi z društvom Altra, skupaj smo organizirali socialne delavnice, tudi v smislu preventive in za krepitev socialnih kompetenc, za medsebojno povezanost in dobro klimo v razredu. (C17)	Društvo Altra, socialne delavnice za dobro klimo v razredu	Predavanja, delavnice	Dodatni projekti
C 18	Rada povabim tudi dr. Lucijo Čevnik, da pride predavat za sedmošolce o telesni samopodobi, pasteh medijev, ki vplivajo na doživljanje samopodobe pri mladostnikih. (C18)	Lucija Čevnik, predavanja o telesni samopodobi, pasteh medijev	Predavanja, delavnice	Dodatni projekti
C 19	Večinoma uporabljam pogovor (C19),	Pogovor	Z uporabniki	Metode dela

C 20	izvedem socialne delavnice (C20),	Izvedba delavnic	Z uporabniki	Metode dela
C 21	pri dolgotrajnih obravnavah vključim še kakšno zgodbo in potem razmišljanje o teh zgodbah. (C21)	Uporaba zgodb	Z uporabniki	Metode dela
C 22	Pri DSP-ju je več teh zgodb, uporabe iger, slik. (C22)	Fotosimbolika, igre	Z uporabniki	Metode dela
C 23	Na uporabo metode vpliva predvsem starost otroka (C23),	Vpliva predvsem starost otroka.	Glede na uporabnika	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
C 24	narava situacije (C24),	Narava situacije	Glede na situacijo	Odločilni dejavniki za uporabo določene metode
C 25	pri kariernem svetovanju predvsem samo podajam informacije (C25),	Predajanje informacij	Naloge glavne svetovalne delavke	Temeljne naloge
C 26	kadar gre za reševanje konflikta, uporabljam mediacijo. (C26)	Mediacija	Z uporabniki	Metode dela
C 27	Če gre za neke posebne potrebe, ko je treba vrstnikom tudi pojasniti nekatere stvari, da ga lažje sprejmejo in ga lažje razumejo, takrat kombiniram posebej delo z učencem in delo z njegovimi sošolci, vrstniki, šele nato skupaj z vsemi. (C27).	Kombinirati delo z učencem in z vrstniki	Učenci s posebnimi potrebami	Specifične potrebe otrok
C 28	Poklicna orientacija, oni izrazijo veliko interesa za to, sami veliko sprašujejo. (C28)	Veliko interesa izrazijo za poklicno orientacijo, sami sprašujejo.	Poklicna orientacija in vpis v srednje šole	Posebnosti dela z devetošolci
C 29	Opažam, da predvsem v tretji triadi, ne nujno le pri devetošolcih, pogosteje izražajo tremo pred ocenjevanjem oz. stisko pred ocenjevanjem. (C29)	Stiska oz. trema pred ocenjevanjem, predvsem v tretji triadi	Drugo	Posebnosti dela z devetošolci

C 30	Seveda je razlika, ali se pogovarjaš z mlajšimi ali starejšimi učenci. Opaža se, da se jim dogajajo neke telesne, psihične spremembe. (C30)	Telesne, fizične, psihične spremembe	Mladostniško obdobje in stiske	Posebnosti dela z devetošolci
C 31	Vidi se, da so dosti bolj sposobni kritičnega razmišljanja, so bolj zreli, marsikaj jih tudi zanima za njihovo prihodnost. (C31)	Sposobni kritičnega razmišljanja, zanimanje za prihodnost	Mladostniško obdobje in stiske	Posebnosti dela z devetošolci
C 32	Pristopit je treba z nekim razumevanjem, da se pogovarjaš z odraščajočimi, mladimi ljudmi, ki imajo že neke svoje poglede. (C32)	Odraščajo, imajo svoje poglede.	Obdobje mladostništva in stiske	Posebnosti dela z devetošolci
C 33	Spoštovanje moraš izražati na vseh nivojih, tukaj pa jih še bolj obravnavaš kot enakovredne. (C33)	Spoštovanje na vseh nivojih, tukaj bolj enakovredni	Drugo	Posebnosti dela z devetošolci
C 34	Najdejo se posamezniki, ki imajo še določena bolj specifična vprašanja, vezana na njihovo točno določeno situacijo, pridejo, vprašajo, poiščejo odgovore. (C34)	Posamezniki, ki pridejo, poiščejo odgovore, vprašajo.	Izražanje potreb	Potrebe devetošolcev
C 35	Včasih je tudi tako, da me ti posamezniki spomnijo, da bi bilo potrebno to tudi ostalim povedati, in pojasnim stvari pred razredom. (C35)	Tisti, ki pridejo, so spodbuda, da se stvari razložijo še ostalim.	Izražanje potreb	Potrebe devetošolcev
C 36	Razmišljala sem o tem, da bi rada več naredila na področju učenja. V smislu, da bi mogoče bolj organizirano, v okviru razrednih ur učencem to temo ponudila in bi vsi oddelki bili deležni te moje ponudbe. (C36)	Več na temo učenje učenja	Drugo	Želje po spremembah
C 37	Malo me sicer čas lovi. (C37)	Lovi jo čas	Preveč dela, premalo časa	Primanjkljaji

C 38	Razmišljam tudi o tem, da bi organizirala tudi bolj organizirano vrstniško učno pomoč. Ta vrstniška pomoč poteka, lahko pa bi jo izboljšali. (C38)	Bolj organizirana vrstniška učna pomoč, lahko bi jo izboljšali.	Drugo	Želje po spremembah
C 39	Včasih se mi zdi, da je vse preveč natrpano. (C39)	Vse preveč natrpano	Preveč dela, premalo časa	Primanjkljaji
C 40	To, kar se zdaj govori, da bi spremenili oz. je bila pobuda, da bi spremenili normative za delo v šolski svetovalni službi, se mi zdi zelo pomembno. Da bi potem človek lažje zadihal (C40),	Pobuda za zmanjšanje normativov se ji zdi zelo pomembna, da bi lažje zadihala.	Drugo	Želje po spremembah
C 41	jaz bi rada še večkrat šla v kak razred, v kak oddelek, imela več časa za učence. (C41)	Večkrat bi rada šla v razred, imela več časa za učence.	Stik z učenci	Želje po spremembah
C 42	Tudi da bi bilo manj administrativnih zadev, ker jih je res veliko. (C42)	Da bi bilo manj administrativnih zadev.	Manj administracije	Želje po spremembah

9.4 Osno kodiranje

Trenutna zaposlitev

1. Osnovna šola

- OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem (A1)
- OŠ Franja Goloba Prevalje (B1)
- OŠ Koroški jeklarji Ravne na Koroškem (C1)

Delovna doba v šolstvu

1. Št. let dela v šolstvu

- 39 let (A2)
- 16 let (B2)
- 20 let (C2)

Izobrazba

1. Stopnja izobrazbe

- 7. stopnja (A3, B3, C4)

2. Fakulteta, kjer je končala izobrazbo

- Filozofska fakulteta (A4)
- Pedagoška fakulteta (B5)

3. Uradni naziv, smer študija

- Profesorica pedagogike in psihologije (A5)
- Smer angleščine in pedagogike (B4)
- Profesorica socialne pedagogike (C3)

Vloga svetovalnega delavca na šoli

1. Povezovalna vloga

- Povezovanje vseh področij in vključenih v vzgojno-izobraževalni proces. (A6)
- Mora povezovati niti med otroki, starši in strokovnimi delavci. (B6)
- Povezuje vse. (C6)

2. Delo z ljudmi, sodelovanje

- Delaš z različnimi ljudmi, občutek za sočloveka (B7)
- Ko sam ne zmore, je pomembno sodelovanje z vsemi udeleženi. (B8)

3. Podporna vloga

- Nudi podporo vsem udeležencem v vzgojno-izobraževalnem procesu. (C5)

4. Vzdrževanje dobre klime na šoli

- Pomembno vlogo pri vzdrževanju dobre klime. (C14)

Zaposleni v šolski svetovalni službi

1. Različni profili v šolski svetovalni službi

- Svetovalna delavka, specialna in socialna pedagoginja. (A7)
- Specialna pedagoginja, socialna pedagoginja in še ena svetovalna delavka. (B19)
- Socialna in specialna pedagoginja, del svetovalnega dela pa pripada tudi pomočnici ravnatelja. (C15)

Odnosi s sodelavci

1. Dober odnos s sodelavci, dobro sodelovanje

- Imajo posluh za nas. (A39)
- Medsebojna pomoč, učitelji prevzamejo kakšno nalogo. (A40)

2. Slab odnos s sodelavci

- Premalo pogovarjanja. (B46)

Temeljne naloge

1. Naloge glavne šolske svetovalne delavke

- So prednostne. (A8)
- Vpis v OŠ in srednje šole (A9, B15, C7)
- Urejanje začetnih težav učencev. (A10)
- Delo z nadarjenimi učenci. (A11, C8)
- Evalvacija. (A12, B12)
- Mentorstvo pripravnikom, študentom. (A13, B9)
- Sodelovanje z zunanjimi ustanovami. (A14)
- Preventiva, pomoč, svetovanje, usmerjanje, poslušanje, pogovori. (B10, B17, C12)
- Intervencije, kjer je potrebna pomoč. (B11)
- Ukvarjanje z razvojem. (B13)
- Prešolanje, statusi za kulturnike in športnike, NPZ-ji. (B18)
- Delo z učenci s posebnimi potrebami. (C9)
- Delo s priseljenci. (C10)
- Vodenje dokumentacije. (B14, C11)
- Organizacija izobraževanja za starše in učitelje. (C13)
- Predajanje informacij. (C25)
- Letni delovni načrt. (B16)

Metode dela

1. Z uporabniki

- Ne škodovati. (A16)
- Indirektna in direktna podpora. (A18)
- Delati v prid otroku. (A44)
- Individualni ali skupinski razgovor, pogovor, svetovanje. (B24, C19)
- Mediacija. (B25, C26)
- Trening odgovornega razmišljanja. (B26)

- Fotosimbolika, igre. (B30, C22)
- Igra vlog. (B31)
- Poslušanje, povzemanje, ja sporočila. (B32)
- Izvedba delavnic. (C20)
- Uporaba zgodb. (C21)

2. Pri sebi

- Samo-zavedanje, samo-evalvacija, samo-refleksija. (A17, B22)
- Moraš se izobraževati, da si lahko na razpolago drugim. (B23)

Odločilni dejavniki za uporabo metode dela

1. Glede na uporabnika

- Odločitev glede na starost. (A19, B29, C23)
- Socialni položaj družine. (A21)
- Nekaterim se je težje odpreti, nekateri so rajši sami, drugi v skupini. (B28)

2. Glede na situacijo

- Preventiva ali kurativa. (A20)
- Glede na situacijo. (B27)
- Narava situacije. (C24)

Dodatni projekti

1. Predavanja, delavnice

- Za razvijanje tehnik samokontrole, samonadzora, prepoznavanja čustev, zaznavanja avtomatičnih misli. (A15)
- Za razvijanje čustvenih in socialnih veščin, nenasilne komunikacije, delavnice na dnevih dejavnosti. (B20)
- Sodelovanje s Projektom človek, na področju preventive zlorabe substanc. (C16)
- Društvo Altra, socialne delavnice za dobro klimo v razredu. (C17)
- Lucija Čevnik, predavanja o telesni samopodobi, pasteh medijev. (C18)

2. Dodatna pomoč

- Individualna in skupinska pomoč za otroke brez odločbe. (B21)

Specifične potrebe otrok

1. Otroci s posebnimi potrebami

- Posebna priprava za otroka s posebnimi potrebami. (A22)
- Kombinirati delo z učencem in z vrstniki. (C27)

2. Otroci z več ali ponavljajočimi težavami

- Potrebujejo več pozornosti, drugo delo potem pustiš v ozadju. (A23)

Posebnosti dela z devetošolci

1. Poklicna orientacija in vpis v srednje šole

- Pogovori o vpisu fizično s starši in otroci. (A24)
- Delavnice tudi za starše, seznanjanje s programi. (A25)
- Več vprašanj starši kot učenci. (A26)
- Poklicne tržnice in naravoslovni dnevi s srednjimi šolami. (A27)
- Včasih program ogledov poklicev na delovnem mestu. (A28)
- Vpis in poklicna orientacija. (B36)
- Veliko interesa izrazijo za poklicno orientacijo, sami sprašujejo. (C28)

2. Obdobje mladostništva in stiske

- Prinese osamosvajanje, iskanje sebe, razvijanje svojega jaza. (A29)
- Apatičnost, pomanjkanje motivacije, preveč časa v virtualnem svetu. (B38)
- Bolj se upirajo kot mlajši. (B39)
- Dogajajo se spremembe, strahovi, nezadovoljstvo, duševne težave, težave z odnosi. (B40)
- Telesne, fizične, psihične spremembe. (C30)
- Sposobni kritičnega razmišljanja, zanimanje za prihodnost. (C31)
- Odraščajo, imajo svoje poglede. (C32)

3. Drugo

- NPZ-ji. (B35)
- Prenos odločbe na srednjo šolo. (B37)
- Stiska oz. trema pred ocenjevanjem, predvsem v tretji triadi. (C29)
- Spoštovanje na vseh nivojih, tukaj bolj enakovredni. (C33)

Potrebe devetošolcev

1. Izražanje potreb

- So izjeme, ki pridejo. (A32)
- Posamezniki, ki pridejo, poiščejo odgovore, vprašajo. (34)
- Tisti, ki pridejo, so spodbuda, da se stvari razložijo še ostalim. (C35)

2. Pozno izražanje potreb.

- Pridejo, ko so težave že res opazne. (B43)

3. Neizražanje potreb

- Ne izražajo svojih potreb, če jih ne podreza. (A30, A31, B42)

4. Predvidevanja

- Po poslušanju, po pogovoru, nasvetu. (B41)

Primanjkljaji

1. Stiki z učenci

- Ne more vzeti učenca od ure, učiteljice niso zadovoljne. (A33)
- Težko pride do otrok. (A35)
- Ne moreš imeti toliko stikov, kot bi bilo dobro. (A43)
- Oni bi morali biti prioriteta, pa je preveč drugega dela. (B47)
- Prezrti so lahko nadarjeni ali otroci brez odločb. (B48)

2. Preveč dela, premalo časa

- Otroci zelo zaposleni, svetovalna delavka tudi, sistem ne podpira vsega, kar se pričakuje. (A37)
- Obremenitev velika, premalo časa za vse. (B44)
- Nenehni stres, preveč dela, časovna stiska. (B45)
- Preveč dela, premalo delavcev. (B51)
- Lovi jo čas. (C37)
- Vse preveč natrpano. (C39)

3. Preveč dokumentacije

- Sistem zahteva preveč administracije. (A48)

4. Trenutna situacija s covidom-19

- Veliko pisne komunikacije z učenci, oni tega ne spremljajo. (A41)
- Veliko svetovalnega dela potekalo preko interneta. (B33)

Dosedanje rešitve primanjkljajev

1. Glede stika z učenci

- Izkoristi razredne ure, ko lahko, ali nadomeščanja. (A36)

2. Glede trenutne situacije s covidom-19

- Sporočila, obvestila tudi staršem. (A42)

- Roditeljski sestanek, informacije glede vpisa v srednje šole, filmčki, vse preko zooma. (B34)

Želje po spremembah

1. Glede stikov z učenci

- Želeli so ure v urniku, namenjene svetovalni službi z učenci za poklicno orientacijo, vendar ni bilo sprejeto. (A34)
- Ure za svetovalne delavke v urnik. (A38)
- Rada bi čas, da se jim lahko posvetim ne glede na njihove težave ali potrebe. (A49)
- Boljša porazdelitev dela, lahko bi imeli več časa za učence. (B50)
- Večkrat bi rada šla v razred, imela več časa za učence. (C41)

2. Manj administracije

- Preveč je administracije, želela bi jo odvzeti. (A47)
- Da bi bilo manj administrativnih zadev. (C42)

3. Drugo

- Več dela s starši, večinoma oni odločajo, več dela z njimi. (A46)
- Ne toliko predpisanega, več samoiniciativnega izobraževanja. (A50)
- Pobuda za zmanjšanje normativov oz. večjo zaposlitev. (B49, C40)
- Več na temo učenje učenja. (C36)
- Bolj organizirana vrstniška učna pomoč, lahko bi jo izboljšali. (C38)

9.5 Soglasje za starše

Ravne na Koroškem, april 2020

Spoštovani starši!

V mesecu maju bom študentka 4. letnika Fakultete za socialno delo v Ljubljani Eva Bec na šoli, ki jo obiskuje vaš otrok, za namene svojega diplomskega dela z naslovom Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe v osnovnih šolah na Koroškem izvedla raziskavo med devetošolci s pomočjo ankete.

V šolski svetovalni službi so glavni uporabniki učenci in s pomočjo svoje raziskave bom zagotovila, da bo slišano njihovo mnenje in bodo lahko izrazili svoje potrebe, pričakovanja, želje. Raziskava se mi zdi pomembna za šole, na katerih jo bom izvedla, saj bodo skozi njo lahko spoznali, kako učenci gledajo na njihovo svetovalno službo in kaj učenci od svetovalne službe dejansko potrebujejo. To jim lahko pomaga pri nadaljnjem delu. S pomočjo moje

raziskave bo bolj razvidno, kakšne so potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe na Koroškem, in ker bo objavljena na spletu, jo bodo lahko tudi drugi morebitni raziskovalci primerjali s svojimi raziskavami v drugih regijah Slovenije. Tako se bo morda kasneje ustvarila širša slika potreb in pričakovanj slovenskih učencev do šolske svetovalne službe, ki bi bila primerna osnova tudi za spremembe smernic za delo šolske svetovalne službe.

Raziskavo bom izvedla s pomočjo ankete. Anketa bo anonimna, izvedla pa jo bom z devetošolci posameznih oddelkov v šolski računalniški učilnici, v času pouka, kjer bodo individualno dostopali do spletnega vprašalnika. Vprašala jih bom po njihovih potrebah in pričakovanjih do svetovalne službe na njihovi šoli, izpolnjevanje ankete pa bo trajalo nekaj minut.

Podatke, ki jih bom zbrala, bom nato predstavila šoli, vsi podatki pa bodo skozi celoten proces ostali anonimni. Obdelani bodo skupinsko, da bodo pokazali širšo sliko potreb vseh devetošolcev na šoli.

Te podatke zbiram izključno za raziskovalni namen, za predstavitev na šoli in za svoje diplomsko delo na Fakulteti za socialno delo v Ljubljani.

Prosim vas, da podpišete izjavo o soglasju za sodelovanje pri raziskavi in s tem dovolite, da vaš otrok sodeluje pri moji raziskavi ter mi s svojimi odgovori pomaga pridobiti širšo sliko potreb in pričakovanj devetošolcev do šolske svetovalne službe na njihovi šoli. Prosim vas, da izpolnite priloženi vprašalnik, učenec pa naj ga v čim krajšem možnem času odda šolski svetovalni delavki.

Vnaprej se vam zahvaljujem za vaš podpis.

Eva Bec,
študentka 4. letnika Fakultete za socialno delo v Ljubljani

SOGLASJE K SODELOVANJU V RAZISKAVI

Starši otroka (*ime in priimek*)

s svojim podpisom dajemo soglasje k sodelovanju v raziskavi »Potrebe in pričakovanja devetošolcev do šolske svetovalne službe v osnovnih šolah na Koroškem«, ki jo izvaja študentka Fakultete za socialno delo Eva Bec za namen njenega diplomskega dela. Seznanjeni smo z namenom raziskave in načinom izvedbe ter vodenjem, obravnavo in uporabo zbranih podatkov zgolj v raziskovalne namene.

Kraj in datum: _____ Podpis starša: _____

9.6 Vprašalnik za devetošolce

Spoštovani devetošolci, najprej bi se vam rada zahvalila za vaše sodelovanje v moji anketi. Izpolnjevanje vprašalnika vam bo vzelo nekaj minut, vprašalnik pa vas bo spraševal o vaših potrebah in pričakovanjih do šolske svetovalne službe in o vašem mnenju, saj se mi zdi pomembno, da je slišan in upoštevan tudi vaš glas. Anketa je anonimna, rezultati pa se bodo uporabili le v raziskovalne namene. Če se vam bodo med izpolnjevanjem vprašalnika ali po njem pojavljala dodatna vprašanja, jih lahko naslovite name ali na svojo šolsko svetovalno delavko. Še enkrat hvala za sodelovanje, želim vam uspešen preostanek šolskega leta.

Eva Bec, študentka Fakultete za socialno delo v Ljubljani

OSNOVNI DEL:

1. KATERO ŠOLO OBISKUJEŠ?

- a) OŠ Koroški jeklarji Ravne
- b) OŠ Prežihovega Voranca Ravne
- c) OŠ Franja Goloba Prevalje

2. OZNAČI SVOJ SPOL.

- a) Moški
- b) Ženski
- c) Drugo

3. KAKŠEN JE BIL TVOJ UČNI USPEH V PRETEKLEM ŠOLSKEM LETU (V 8. RAZREDU)?

- a) Napredoval sem pogojno
- b) Zadosten
- c) Dober
- d) Prav dober
- e) Odličen

4. ALI IMAŠ V DEVETEM RAZREDU VELJAVNO ODLOČBO ZA STATUS UČENCA S POSEBNIMI POTREBAMI?

- a) DA
- b) NE

5. ALI IMAŠ V DEVETEM RAZREDU STATUS NADARJENEGA UČENCA?

- a) DA
- b) NE

6. KAKO DOBRO POZNAŠ DELO ŠOLSKEGA SVETOVALNEGA DELAVCA?

- a) Ne poznam.
- b) Delno poznam.
- c) Poznam vse naloge šolskega svetovalnega delavca.

7. ALI SE TI ZDI POMEMBNO, DA SO UČENCI POZNAJO VSE NALOGE ŠOLSKEGA SVETOVALNEGA DELAVCA?

- a) DA
- b) NE

PRVI DEL – PROGRAMSKE SMERNICE / OSNOVNE NALOGE:

1. Kaj meniš, kako pomembno je, da šolska svetovalna delavka opravlja naštetе osnovne naloge? Oцени pomembnost izvedbe vsake naloge zase in za druge učence in učenke na šoli na lestvici od 1 do 5: 1 pomeni, da izvedba sploh ni pomembna, 5 pa pomeni, da je izvedba naloge zelo pomembna.

KAKO POMEMBNO SE TI ZDI, da šolska svetovalna delavka izvaja naslednje naloge:	
dodatna pomoč in svetovanje nadarjenim učencem	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)

dodatna pomoč in svetovanje učencem z učnimi težavami	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
dodatna pomoč in svetovanje učencem s posebnimi potrebami	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
dodatna pomoč in svetovanje učencem z vzgojnimi in disciplinskimi težavami	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
dodatna pomoč in svetovanje učencem s težavami v telesnem, osebnem in socialnem razvoju	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
iskanje in nudenje možnih oblik pomoči in podpore družinam, ki se znajdejo v socialno-ekonomskih stiskah (npr. denarni stiski)	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
sodelovanje s starši	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
sodelovanje z učitelji	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
sodelovanje z vodstvom šole (ravnateljem)	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
sodelovanje z zunanjimi ustanovami (npr. vrtec, center za socialno delo, druge šole ...)	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)

DRUGI DEL – PROGRAMSKE SMERNICE/POKLICNA ORIENTACIJA

1. Kaj meniš, kako pomembne so našteje naloge, povezane s poklicno orientacijo, ki naj bi jih šolska svetovalna delavka nudila devetošolcem? Oceni pomembnost izvedbe vsake našteje naloge zase in za druge učenke in učence 9. razreda na lestvici od 1 do 5,

kjer 1 pomeni, da izvedba naloge sploh ni pomembna, 5 pa pomeni, da je zelo pomembna.

KAKO POMEMBNO SE TI ZDI, da šolska svetovalna delavka izvede z devetošolci naslednje:	
informira devetošolce o nadaljnjem izobraževanju, poklicih in možnostih zaposlovanja	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
organizira obiske v podjetjih in pri drugih delodajalcih, na tržnici poklicev in tematskih razstavah	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
organizira predavanja in pogovore z zunanjimi strokovnjaki, z delavci v različnih poklicih, s poklicnimi svetovalci in drugimi	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
izvede delavnice za učence na temo poklicne orientacije	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
zbira podatke o učencih za potrebe poklicnega svetovanja (anketiranje o interesih ...)	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
izvede individualno poklicno svetovanje s posameznimi učenci in učenkami	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
izvede skupinsko poklicno svetovanje s celim razredom ali vsemi devetošolci na šoli	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)
organizira in izvede predavanja za starše o njihovi vlogi pri poklicnem razvoju učencev in staršem individualno svetuje	1 (sploh ni pomembno) 2 3 4 5 (zelo pomembno)

2. Kaj bi ti še dodal/-a med naloge šolske svetovalne delavke v zvezi s poklicnim svetovanjem? Napiši, kaj bi ti še potreboval/-a pri poklicnem svetovanju, da bi se lažje odločil/-a za nadaljnje šolanje.

TRETJI DEL – POMEMBNE TEME ZA POGOVORE IN DELAVNICE

1. Označi teme, za katere meniš, da bi se moralo na šoli o njih več pogovarjati ali izvajati delavnice in ozaveščati učence in učenke. Izberi teme, ki se ti zdijo najpomembnejše! S klikom jih lahko izbereš največ 8, dopišeš pa lahko tudi svoje ideje.

- Izgradnja in ohranjanje dobrih odnosov z vrstniki
- Spretnosti za delo v timu, skupinsko delo
- Načini spoštljive komunikacije
- Nasilje med vrstniki, ustrahovanje, obsojanje, označevanje na šoli
- Sprejemanje drugačnosti, skupnost LGBTQ+, stereotipi
- Preventiva za droge in alkohol
- Varna spolnost
- Samozavest, samopodoba
- Varna uporaba elektronskih medijev: telefoni, računalniki, družbena omrežja, video igrice; plusi in minusi ter nevarnosti
- Nadzorovanje jeze, kako se z njo soočiti in jo primerno izraziti
- Več pogovorov o srednjih šolah in nadaljnjem izobraževanju
- Kako se najbolj produktivno učiti – učenje učenja
- Načini soočanja s stresom
- Organizacija časa za učenje in prosti čas
- Duševne stiske, duševne bolezni, motnje hranjenja
- Spoprijemanje s težavami v vsakdanjem življenju in učenju v epidemiji covida-19
- Pritiski s strani vrstnikov (siljenje v stvari, izločanje iz družbe, manipulacija ...)
- Primerno reševanje konfliktov
- Drugo: _____

ČETRTI DEL – NA SPLOŠNO

1. **Pri šolski svetovalni delavki se največkrat znajdem, ker:**

- a) me tja pošlje učitelj.
- b) sam tako želim.
- c) me na pogovor povabi šolska svetovalna delavka.
- d) Nikoli še nisem bil/-a sam/-a pri njej
- e) Drugo: _____

2. **Ali ti je udobno govoriti o osebnih stvareh s šolsko svetovalno delavko?**

- a) DA
- b) NE

3. **Kaj bi potreboval/-a oz. kaj bi se moralo spremeniti, da bi ti bilo udobno oz. še bolj udobno govoriti o osebnih stvareh s šolsko svetovalno delavko?**

4. Kakšna je verjetnost, da bi, ko si v stiski, poiskal/-a pomoč šolske svetovalne delavke?

- 1 - Nikoli ne bi poiskal/-a pomoči šolske svetovalne delavke.
2 – Pomoč bi poiskal/-a le, če bi bila stiska res huda.
3 – Pomoč bi poiskal/-a v vsakem primeru, ko bi občutil/-a stisko.

5. Kaj bi potreboval/-a oz. bi se moralo spremeniti, da bi bila ta verjetnost višja oz. da bi pogostejše in lažje poiskal/-a pomoč pri šolski svetovalni delavki?

6. Kaj bi od šolske svetovalne delavke najbolj potreboval/-a oz. kaj bi od nje pričakoval/-a, če bi ji zaupal/-a svoje težave? (Izbereš lahko največ štiri odgovore.)

- Da čim hitreje poiščeva rešitve in začneva reševati težave.
- Da ji lahko zaupam, da stvari ostanejo med nama.
- Da me res posluša in si vzame čas.
- Da mi le stoji ob strani, ko jaz sam/-a rešujem težave.
- Da je zabavna in me zna razvedriti ter spraviti v dobro voljo.
- Da mi nudi vse potrebne dodatne informacije, ki jih še potrebujem za reševanje težav.
- Da moje težave in mene jemlje resno, me spoštuje.
- **Drugo, napiši, kaj:**

7. Ali se s šolsko svetovalno delavko raje pogovarjaš individualno, torej sam/-a, ali v skupini?

- a) Individualno/samo jaz in ona.
b) V skupini z drugimi učenci.
c) Skupaj s starši.
d) V skupini, kjer so prisotni tudi učitelji.
e) Odvisno od teme pogovora.

8. Ali bi si želel/-a več stikov oz. sodelovanja s šolsko svetovalno delavko (v obliki delavnic, razrednih ur, skupinskih in individualnih pogovorov)?

- a) DA
b) NE

9. Ali meniš, da ti šolska svetovalna služba v tem trenutku nudi vse, kar potrebuješ za uspešno šolanje, oz. ali meniš, da naslavlja vse tvoje potrebe in pričakovanja?

- a) DA
- b) Delno
- c) NE

10. Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril/-a z NE ali DELNO, katerih tvojih potreb in pričakovanj šolska svetovalna služba še ne naslavlja oz. kaj bi še potreboval/-a od šolske svetovalne službe?

9.7 Tabela surovih podatkov

VARIABLE	OSEBE
V1 - šola, ki jo obiskujejo	OŠ Koroški Jeklarji 8 OŠ Prežihovega Voranca 18 OŠ Franja Goloba 40
V2 - spol	Moški 34 Ženski 32
V3 – učni uspeh	Pogojno napredoval 1 Zadosten 0 Dober 6 Prav dober 30 Odličen 29
V4 – odločba za status učenca s posebnimi potrebami	Da 10 Ne 54
V5 – status nadarjenega učenca	Da 14 Ne 52
V6 – poznavanje dela šolske svetovalne delavke	Sploh ne poznam 13 Delno poznam 49 Poznam vse naloge 2
V7 – pomembnost poznavanja nalog šolske svetovalne službe	Da 21 Ne 45
V8 – Pomembnost posameznih nalog Dodatna pomoč in svetovanje nadarjenim učencem Dodatna pomoč in svetovanje učencem z učnimi težavami Dodatna pomoč in svetovanje učencem s posebnimi potrebami Dodatna pomoč in svetovanje učencem z vzgojnimi in disciplinskimi težavami Dodatna pomoč in svetovanje učencem s težavami v telesnem, osebnem in socialnem razvoju Iskanje in nudenje možnih oblik pomoči in podpore družinam, ki se znajdejo v socialno-ekonomskih stiskah (npr. denarni stiski) Sodelovanje s starši Sodelovanje z učitelji Sodelovanje z vodstvom šole (ravnateljem) Sodelovanje z zunanjimi ustanovami (npr. vrtec, druge šole, center za socialno delo ...)	1 (sploh ni pomembno), 5(zelo pomembno) 1-8, 2-11, 3-18, 4-19, 5- 9 1-4, 2-0, 3-10,4-18,5-31 1-4, 2-1, 3-9, 4-17, 5-34 1-3, 2-0, 3-20, 4-19, 5-22 1-1, 2-4, 3-16, 4-24, 5-20 1-1, 2-7, 3-20, 4-19, 5-18 1-4, 2-6, 3-19, 4-22, 5-13 1-2, 2-5, 3-12, 4-24, 5-20 1-3, 2-7, 3-15, 4-22, 5-18 1-6, 2-8, 3-24, 4-17, 5-10
V9- Pomembnost posameznih nalog, povezanih s poklicno orientacijo Informira devetošolce o nadaljnjem izobraževanju, poklicih in možnostih zaposlovanja Organizira obiske v podjetjih in pri drugih delodajalcih, na tržnici poklicev in tematskih razstavah Organizira predavanja in pogovore z zunanjimi strokovnjaki, z delavci v različnih poklicih, s poklicnimi svetovalci in drugimi Izvede delavnice za učence na temo poklicne orientacije	1 (sploh ni pomembno), 5(zelo pomembno) 1-2,2-3,3-11,4-13,5-37 1-2,2-11,3-20,4-19,5-13 1-3,2-6,3-18,4-23,5-16 1-1,2-6,3-17,4-22,5-20

Zbira podatke o učencih za potrebe poklicnega svetovanja (anketiranje o interesih ...) Izvede individualno poklicno svetovanje s posameznimi učenci in učenkami Izvede skupinsko poklicno svetovanje s celim razredom ali vsemi devetošolci na šoli Organizira in izvede predavanja za starše o njihovi vlogi pri poklicnem razvoju učencev in staršem individualno svetuje	1-1,2-2,3-22,4-23,5-18 1-2,2-4,3-23,4-22,5-15 1-2,2-8,3-18,4-21,5-17 1-2,2-8,3-20,4-20,5-16
V10- Teme za delavnice, predavanja	Izgradnja in ohranjanje dobrih odnosov z vrstniki 28 Spretnosti za delo v timu, skupinsko delo 26 Načini spoštljive komunikacije 33 Nasilje med vrstniki, ustrahovanje, obsojanje, označevanje na šoli 31 Sprejemanje drugačnosti, skupnost LGBTQ+, stereotipi 31 Preventiva za droge in alkohol 28 Varna spolnost 32 Samozavest, samopodoba, motnje hranjenja 32 Varna uporaba elektronskih medijev: telefoni, računalniki, družbena omrežja, video igre; plusi in minusi ter nevarnosti 19 Nadzorovanje jeze, kako se z njo soočiti in jo primerno izraziti 27 Več pogovorov o srednjih šolah in nadaljnjem izobraževanju 33 Kako se najbolj produktivno učiti – učenje učenja 28 Načini soočanja s stresom 35 Organizacija časa za učenje in prosti čas 13 Duševne stiske, duševne bolezni 19 Spoprijemanje s težavami v vsakdanjem življenju in pri učenju v epidemiji covida-19 4 Pritiski s strani vrstnikov (siljenje v stvari, izločanje iz družbe, manipulacija ...) 17 Primerno reševanje konfliktov 13
V11- Način, na katerega se devetošolci najpogosteje znajdejo pri šolski svetovalni delavki	Tja jih pošlje učitelj 7 Sami tako želijo 10 Jih na pogovor povabi svetovalna delavka 13 Nikoli še niso bili sami pri njej 29 Drugo 4
V12- Udobnost deliti s svetovalno delavko osebne stvari	Da 24 Ne 40
V13- Verjetnost iskanja pomoči pri šolski svetovalni delavki	Nikoli ne bi poiskal pomoči pri njej 20 Pomoč bi poiskal le, če bi bila stiska res huda 37 Pomoč bi poiskal v vsakem primeru 5
V14- Potrebe, potem ko bi poiskali pomoč pri šolski svetovalni delavki	Da čim hitreje poiščeva rešitve in začneva reševati težave 24 Da ji lahko zaupam, da stvari ostanejo med nama 43 Da me res posluša in si vzame čas 47 Da mi le stoji ob strani, ko jaz sam/-a rešujem težave 15 Da je zabavna in me zna razvedriti ter spraviti v dobro voljo 26 Da mi nudi vse potrebne dodatne informacije, ki jih še potrebujem za reševanje težav 19 Da moje težave in mene jemlje resno, me spoštuje 36
V15- Preference glede pogovora s šolsko svetovalno delavko	Individualno/samo jaz in ona 35 V skupini z drugimi učenci 9 Skupaj s starši 3 V skupini, kjer so prisotni tudi učitelji 0 Odvisno od teme pogovora 17
V16- Potreba po več stikih s šolsko svetovalno delavko	Da 25 Ne 39
V17- Ali jim šolska svetovalna delavka že nudi vse potrebno za uspešno šolanje	Da 43 Delno 13 Ne 8